

Kjære kunde,

Det gleder oss at du har valgt en bobil fra **HYMER**, og vi takker for den tillit du dermed viser vårt selskap.

Denne bruksanvisningen hjelper deg til å bli kjent med og bruke din bobilen. **Les og følg sikkerhetsanvisningene i kapittel 2.**

Henvend deg ved behov til en av våre **HYMER**-servicestasjoner. Disse verkstedene har medarbeidere som kjenner ditt kjøretøy og som står til disposisjon for deg. Vår oversikt over **HYMER**-servicestasjonene i Europa oppdateres regelmessig. Nyeste utgave får du hos vår kundeserviceavdeling eller din **HYMER**-forhandler.

I tillegg til bruksanvisningen gir vi deg også

- **en servicemappe med all informasjon om inspeksjonsintervaller og tetthetskontroller,**
- **separate bruksanvisninger for basiskjøretøyet og de ulike innebygde apparatene.**

Du vil sikkert ha mye glede av bobilen din. Vi ønsker deg god tur.

Du finner **HYMER GmbH & Co. KG** på Internett også, adressen er: <http://www.hymer.com>

Ditt **HYMER GmbH & Co. KG**

1	Innledning..... 9	4.14	Ad-Blue® 40
1.1	Generelt 10	4.15	Sleeping..... 41
1.2	Miljøvernansvisninger..... 10		
2	Sikkerhet..... 13	5	Oppstilling av bobilen 43
2.1	Brannvern 13	5.1	Håndbremse 43
2.1.1	Hvordan unngå brannfare..... 13	5.2	Stigtrinn 43
2.1.2	Brannslukking 13	5.3	Oppkjøringsklosser..... 43
2.1.3	Ved brann 13	5.4	Støttekloss..... 43
2.2	Generelt 14	5.5	Støtter..... 43
2.3	Trafikksikkerhet 14	5.5.1	Generelle råd..... 43
2.4	Kobling av tilhenger 16	5.5.2	Støttebein 44
2.5	Gassanlegg 16	5.6	230 V-tilkobling..... 45
2.5.1	Generelle råd..... 16	5.7	Kjøleskap..... 45
2.5.2	Gassflasker..... 17		
2.6	Elektrisk anlegg 18	6	Å bo i bobil 47
2.7	Vannanlegg 18	6.1	Dører 47
3	Før kjøring 19	6.1.1	Inngangsdør, utvendig..... 47
3.1	Første igangsetting..... 19	6.1.2	Inngangsdør, innvendig..... 48
3.2	Last 19	6.1.3	Myggnetting til inngangsdøren, uttrekkbart..... 48
3.2.1	Begrep 20	6.2	Utvendige luker..... 49
3.2.2	Beregning av last..... 22	6.2.1	Klaffelås, ellipseformet 49
3.2.3	Last kjøretøyet riktig 23	6.3	Lufting..... 50
3.2.4	Bakre lasteluke/oppbevaringsrom 25	6.4	Vinduer 50
3.2.5	Sykelstativ..... 26	6.4.1	Vindu som kan åpnes utover med armer med automatisk låsing 51
3.3	Kobling av tilhenger 27	6.4.2	Taklukevindu med dreiearmer 53
3.4	Tilhengerkobling 27	6.4.3	Blendingsfoldegardin og insektnettsjalusi 54
3.5	Stigtrinn..... 28	6.4.4	Blendingsfoldegardiner for fører- og passasjervindu..... 54
3.6	TV-anlegg 29	6.5	Takluker 55
3.7	Kjøkkenområde 29	6.5.1	Vippe-takluke..... 56
3.8	Gassregulator 29	6.5.2	Heki-takluke..... 57
3.9	Kjettinger..... 30	6.5.3	Takluke med vifte (spesialutstyr)..... 58
3.10	Produsent-service for innebygde original-apparater og original-deler 30	6.6	Oppbevaringsrom 59
3.11	Trafikksikkerhet 30	6.6.1	Servicedeksele i gulvet..... 60
4	Under kjøring..... 33	6.7	Bord 61
4.1	Kjøre med bobilen 33	6.7.1	Hevebord med opplåsingsknapp..... 61
4.2	Nedbruddshjelp ved kjøretøYTEKniske problemer 34	6.7.2	Bord, sammenleggbart 61
4.3	Kjørehastighet 35	6.7.3	Bord med søylebordben 63
4.4	Bremser 35	6.7.4	Anhengsbord med delbar støtteben 63
4.5	Sikkerhetsbelter 35	6.8	TV-anlegg..... 64
4.5.1	Generelt 35	6.8.1	Flatskjermens plassering..... 64
4.5.2	Riktig feste av sikkerhetsbeltet..... 36	6.8.2	Satellittanlegg med automatisk antenneposisjonering (Oyster) 65
4.6	Barnesikringssystemer 36	6.8.3	Satellittanlegg med automatisk antenneposisjonering (Teleco) 67
4.7	Oversikt over egnede barnesikringssystemer..... 37	6.9	Belysning 67
4.8	Fører sete og passasjer sete..... 37	6.9.1	Lamper med to koblingstrinn 67
4.9	Sitteplassforordning..... 38	6.10	Senger 68
4.10	Ekstrasete..... 38	6.10.1	Nedfellbar seng, elektrisk betjent 68
4.11	Ryggekamera 39	6.11	Ominnredning til senger 70
4.12	Blendingsfoldegardiner for fører- og passasjervindu..... 40	6.11.1	Ominnredning av langsgående benk til ekstraseng 70
4.13	Fylle på drivstoff 40		

6.11.2	Ominnredning av L-sittegruppen til ekstrasing	71	9.2.3	Gass-varmlufts-varmeanlegg og varmtvannsbereder med digitalt kontrollpanel CP plus	109
6.11.3	Utvidelse, bakre seng	71	9.3	Kontroll av Truma-apparater med en mobilenhet	115
7	Gassanlegg	73	9.3.1	Veggpipe	116
7.1	Generelle råd	73	9.3.2	Kupévarmer	117
7.2	Gassflasker	74	9.4	Klimaanlegg Truma Aventa	117
7.3	Gassavstengeventiler	75	9.4.1	Betjening og visning på apparatet	119
7.4	Ekstern gasstilkobling	76	9.5	Kokeplass	121
7.5	Gasstrykk-kontrollsystem DuoControl CS	77	9.5.1	Gasskomfyr	121
7.6	Gassfilter	80	9.6	Kjøleskap	122
7.7	Utskiftning av campingflasker	81	9.6.1	Kompressor-kjøleskap (Thetford T2000)	123
7.8	Å bytte gassflaske	82	9.6.2	Thetford serie N4000	124
8	Elektrisk anlegg	83	9.6.3	Kjøleskapdør-lås	126
8.1	Generelle sikkerhetsanvisninger	83	10	Sanitæranlegg	127
8.2	Begrep	83	10.1	Vannforsyning, generelt	127
8.3	12 V-spenning	84	10.2	Vannanlegg	128
8.3.1	Stikkontakter USB og 12 V	84	10.2.1	Vanntank	128
8.4	Bluetooth-tilkobling	85	10.2.2	Påfylling av vannanlegget	128
8.4.1	Startbatteri	86	10.2.3	Etterfyll med vann	129
8.4.2	Boenhets-batteri	86	10.2.4	Redusere vannmengden for kjøring	130
8.4.3	Energistatus til boenhets-batteri	89	10.2.5	Tappe vann (dreiehåndtak for sikkerhetsavløp)	130
8.4.4	Montering av vekselretter	90	10.2.6	Tømme vannanlegg	131
8.5	HYMER-smartbatterisystem	91	10.3	Spillvannstank	132
8.5.1	Indikatorpanel	92	10.4	Bad	133
8.6	Strømsentral (EBL 30)	93	10.5	Toalett	134
8.6.1	Batteri-skillebryter	95	10.5.1	Svingbart toalett	134
8.6.2	Batteri-valgbryter	95	10.5.2	Tømme kloakktanken	135
8.6.3	Batteriovervåking	95	10.5.3	Elektrisk ventilasjonssystem	136
8.6.4	Batterilading	96	10.5.4	Vinterdrift	136
8.6.5	Ettermontere flere 12 V-forbrukere	96	10.5.5	Midlertidig lagring	136
8.7	Panel (LT 453)	96	10.6	Monteringssteder	137
8.7.1	Hovedbryter 12 V	97	11	Stell	139
8.7.2	Bryter vannpumpe	97	11.1	Utvendig stell	139
8.7.3	LED-skala for batterispenning	97	11.1.1	Generelt	139
8.7.4	LED-skala for tanknivå	99	11.1.2	Vaske med høytrykksspyler	139
8.8	230 V-spenning	99	11.1.3	Vaske kjøretøyet	140
8.8.1	230 V-tilkobling (CEE-stikkontakt)	100	11.1.4	Vindusruter av akrylglass	140
8.8.2	Kople til 230 V-forsyning	100	11.1.5	Deler i glassfiberforsterket plast (GRP)	141
8.9	Sikringer	102	11.1.6	Undergulv	141
8.9.1	Sikringer 12 V	102	11.1.7	Motorrom	142
8.9.2	230 V-sikring	104	11.1.8	Vindusspyleranlegg og vindusvisker	142
8.10	Strømløpsskjema	105	11.1.9	Klimaanlegg	143
8.10.1	Blokkskjema 230 V	105	11.1.10	Stigtrinn	143
8.10.2	Blokkskjema 12 V	106	11.2	Innvendig stell	144
9	Innebygde apparater	107	11.3	Veggbelegg, innvendig (Renolit)	145
9.1	Generelt	107	11.4	Kjøkkeninnredning	145
9.2	Varmeanlegg og varmtvannsbereder	108	11.4.1	Generelle vedlikeholdsanvisninger	145
9.2.1	Riktig oppvarming	108	11.4.2	Kjøleskap	146
9.2.2	Diesel-varmlufts-varmeanlegg og varmtvannsbereder	109			

11.5	Overflater i rustfritt stål	146	13	Hjul og dekk.....	167
11.6	Puter	147	13.1	Generelt.....	167
11.7	Vannanlegg	148	13.2	Dekkutvalg.....	168
11.7.1	Rengjør vanntanken	148	13.3	Betegnelser på dekket.....	168
11.7.2	Rengjøre vannledninger	149	13.4	Håndtering av dekkene	169
11.7.3	Desinfisere vannanlegget.....	150	13.5	Nødsett.....	169
11.7.4	Rengjør spillvannstanken	150	13.6	Hjulbytte.....	169
11.8	Stell ved bruk av kjøretøyet om vinteren	151	13.6.1	Generelle råd.....	169
11.9	Lagring.....	151	13.6.2	Tiltrekningsmoment	170
11.9.1	Midlertidig lagring	151	13.6.3	Bytte hjul.....	170
11.9.2	Lagring generelt/om vinteren.....	151	13.6.4	Bytte hjul med alufelger	171
11.9.3	Aktiver hvilemodusen til kjøretøyet.....	154	13.7	Dekktrykk.....	171
11.9.4	Igangsetting av kjøretøyet etter midlertidig lagring eller etter overvintring	155	14	Feillokalisering.....	173
12	Kundeservice og vedlikehold	157	14.1	Bremseanlegg	173
12.1	Service- og distribusjonspartnere	157	14.2	Elektrisk anlegg	173
12.2	Lovlige kontroller	157	14.3	Gassanlegg	176
12.3	Inspeksjonsarbeider	158	14.4	Kokeplass	176
12.4	Vedlikeholdsarbeid	158	14.5	Varmeanlegg/varmtvannsbereder	177
12.5	Bytte gassfilterets filterpute	159	14.5.1	Varmtvannsbereder for varmeanlegg med digitalt kontrollpanel CP plus	177
12.6	Kupévarmer	159	14.6	Klimaanlegg.....	179
12.7	Kokeplass/stekeovn/kjøleskap	159	14.7	Kjøleskap.....	179
12.7.1	Kjøleskap	159	14.7.1	Generelt.....	179
12.8	Utskiftning av lyspærer, utvendig	160	14.7.2	Kompressor-kjøleskap.....	180
12.8.1	Belysning front.....	161	14.8	Vannforsyning.....	181
12.8.2	Belysning bak	161	14.9	Karosseri	182
12.8.3	Belysning side	162	15	Spesialutstyr	183
12.8.4	Lyspæretyper for utelys	163	15.1	Vekt og spesialutstyr	183
12.9	Belysning i boenheten	163	16	Tekniske data	185
12.10	Reservedeler	164	16.1	Tekniske data	185
12.11	Typeskilt kjøretøy	165	16.2	Dimensjoner og tillatt antall personer	185
12.12	Varsel- og henvisningsklistremerker ..	165			
12.13	Forhandler	165			
12.14	Reservenøkkel.....	166			

Før kjøretøyet tas i bruk første gang, må du legge merke til følgende anvisninger:

- ▶ Trekk til hjulmuttere/hjulskruer etter 50 km.
- ▶ Les bruksanvisningen for å unngå skader på personer og utstyr.

Før hver igangsetting av kjøretøyet, må du legge merke til følgende anvisninger:

- ▶ **Kontroller trykket i dekkene.**
Se avsnittet Dekktrykk.
- ▶ **Last kjøretøyet riktig. Ta hensyn til teknisk tillatt totalvekt.**
Se avsnittet Last.
- ▶ **Lad batteriene helt opp før hver tur.**
Se avsnittene Starterbatteri og Boenhets-batteri.
- ▶ **Ved utetemperaturer under 0 °C må kjøretøyet varmes opp før vannanlegget fylles.**
Se avsnittet Vannforsyning/Påfylling av vanntanken.
- ▶ **Gassflasker skal bare transporteres godt sikret i gasskapene.**
- ▶ **De automatiske luftesystemet må ikke tildekkes.**
Se avsnittene Takluker og Lufthing.
- ▶ **Før det fylles drivstoff skal de gassdrevne innebygde apparatene slås av.**

Følg følgende anvisninger ved frostfare:

- ▶ **Varm alltid opp kjøretøyet hvis det er fare for frost.**
Se avsnittet Varmeanlegg.
- ▶ **Når kjøretøyet ikke benyttes ved frostfare, skal hele vannanlegget tømmes. Kontroller at 12 V-forsyningen på panelet er slått av. Ellers går vannpumpen varm og kan skades. La vannkranene stå åpne i midtstilling. La alle tappekranene stå åpne. Slik unngår man frostskaader på innebygde apparater i kjøretøyet.**
Se avsnittet Tømming av vannanlegget.

Vennligst les bruksanvisningen før første start!

Bruksanvisningen skal alltid ligge i kjøretøyet. Sørg for at alle brukere gjøres kjent med sikkerhetsbestemmelsene.

- ▷ Fare for personskader dersom dette tegnet ignoreres.

- ▷ Fare for skader på eller i kjøretøyet dersom dette tegnet ignoreres.

- ▷ Dette tegnet viser til anbefalinger eller spesielle forhold.

- ▷ Dette tegnet viser til miljøvennlig opptreden.

Denne bruksanvisningen inneholder avsnitt hvor modellavhengig utstyr eller spesialutstyr er beskrevet. Disse avsnittene er ikke spesielt merket. Det kan hende at ditt kjøretøy ikke er utstyrt med dette spesialutstyret. Utstyret i kjøretøyet kan derfor avvike fra enkelte bilder og beskrivelser.

På den annen side kan ditt kjøretøy være utstyrt med mer spesialutstyr, som ikke er beskrevet i denne bruksanvisningen.

Spesialutstyret beskrives når du trenger en forklaring.

Se de separat vedlagte bruksanvisningene.

- ▷ Angivelsene "høyre", "venstre", "foran", "bak" refererer alltid til kjøretøyet sett i kjøreretningen.

- ▷ Alle mål- og vektangivelser er "circa"-verdier.

Oppstår det skader på kjøretøyet som følge av at anvisningene i denne bruksanvisningen ikke overholdes, bortfaller garantiansvaret.

Våre kjøretøyer utvikles stadig videre. Vi ber om forståelse for at vi tar forbehold om endringer vedr. form, utstyr og teknikk. Av denne grunn kan det ikke stilles krav overfor produsenten på bakgrunn av bruksanvisningen. Bruksanvisningen beskriver det utstyr som var kjent og i bruk på trykkingstidspunktet.

Opptrykk, oversettelse og kopiering er ikke tillatt uten skriftlig tillatelse fra produsenten.

1.1 Generelt

Kjøretøyet er konstruert på grunnlag av nyeste tekniske standard og anerkjente sikkerhetstekniske regler. Likevel kan personer eller kjøretøyet bli skadet hvis sikkerhetsanvisningene i denne bruksanvisningen ikke overholdes.

Før første igangsetting, sørg for at kjøretøyet er utrustet med lovlig påkrevet utstyr (f.eks. førstehjelpsskrin, refleksvest, varseltrekant osv.). Ved utenlandsreiser må de gjeldende regler for utrustningen overholdes.

Kjøretøyet må kun brukes i teknisk feilfri tilstand. Følg bruksanvisningen.

Feil som kan redusere passasjerenes og kjøretøyets sikkerhet, må straks repareres av fagfolk. For å unngå ytterligere skader må brukeren overhold sin plikt til å redusere skadeomfanget når det foreligger feil.

Bremse- og gassanlegget til kjøretøyet må kun kontrolleres og repareres av et autorisert fagverksted.

Forandringer på karosseriet må kun utføres med tillatelse fra produsenten.

Kjøretøyet er bare beregnet til transport av personer. Det kan kun tas med bagasje og tilbehør inntil teknisk tillatt totalvekt.

Overhold de foreskrevne kontroll- og inspeksjonsfrister som produsenten har fastsatt.

1.2 Miljøvernansvisninger

- ▷ Vis hensyn til naturen.
- ▷ Prinsipielt gjelder følgende: Spillvann og avfall må ikke etterlates i renne- steiner eller i naturen.
- ▷ Samle spillvann om bord kun i spillvannstanken eller i nødstilfeller i eg- nede beholdere som er beregnet til dette.
- ▷ Spillvannstank og kloakktank må kun tømmes på deponier, camping- plasser eller oppstillingsplasser. Følg lokale og kommunale anvisninger eller informer deg om videre deponeringsstasjoner.
- ▷ Tøm spillvannstanken så ofte som mulig, selv om spillvannstanken ikke er helt full (hygiene).
Når det er mulig bør man spyle spillvannstanken og evt. avløpslednin- gen med rent vann ved hver tømming.
- ▷ Pass på at kloakktanken aldri blir for full. Tøm kloakktanken senest når fyllnivåmåleren lyser.
- ▷ Også på tur bør man kildesortere; glass, hermetikk, plastikk og våt søp- pel. Forhør deg om deponeringsmulighetene der du befinner deg. Tøm ikke søppelet ditt i søppelkassene på parkeringsplasser.
- ▷ Tøm avfallsbeholderne så ofte som mulig i containere som er beregnet til dette. På denne måten unngår man lukt og problematisk oppsamling av søppel om bord.
- ▷ Ikke la motoren gå unødig på tomgang. En kald motor frigjør miljøskade- lige stoffer når den går på tomgang. Motorens driftstemperatur oppnås raskest under kjøring.

- ▷ Bruk små doser av miljøvennlige og biologisk nedbrytbare kjemikalier til toalettet.
- ▷ Under lengre opphold i byer og kommuner bør du oppsøke de spesielle parkeringsplassene for bobiler. Lokale myndigheter gir informasjon om parkeringsmuligheter.
- ▷ Sørg for at oppstillingsplassen er ren når du forlater den.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du viktige sikkerhetsanvisninger. Sikkerhetsanvisningene beskytter personer og eiendeler.

2.1 Brannvern

2.1.1 Hvordan unngå brannfare

- ▶ Etterlat aldri barn alene i kjøretøyet.
- ▶ Hold brennbare materialer borte fra varme- og kokeapparater.
- ▶ Bruk aldri bærbare varme- eller kokeapparater.
- ▶ Kun autoriserte fagfolk skal endre det elektriske anlegget, gassanlegget eller innbyggingsapparatene.

2.1.2 Brannslukking

- ▶ Ha alltid med et tørrpulver-brannslukkingsapparat i kjøretøyet. Brannslukkingsapparatet må være godkjent, kontrollert og lett tilgjengelig.
- ▶ Sørg for at autoriserte fagfolk kontrollerer brannslukkingsapparatet regelmessig. Sjekk kontrolldato.
- ▶ Oppbevar alltid et brannteppe i nærheten av kokeplassen.

2.1.3 Ved brann

- ▶ Evakuer alle passasjerer.
- ▶ Slå av strømmen og koble kjøretøyet fra strømmettet.
- ▶ Steng gassflaskens hovedventil.
- ▶ Slå alarm og varsle brannvesenet.
- ▶ Slukk ilden, dersom dette er mulig uten fare.

- ▷ Gjør deg kjent med hvor nødutgangene befinner seg og hvordan de betjenes.
- ▷ Hold rømningsveiene frie.
- ▷ Les bruksanvisningen for brannslukkingsapparatet.

2.2 Generelt

- ▶ Oksygenet i luften inne i kjøretøyet forbrukes av passasjerenes pusting og ved bruk av gassdrevne innebygde apparater. Derfor må den brukte luften stadig skiftes ut. Derfor er det montert inn luftesystemer i kjøretøyet (f.eks. takluker med automatisk luftesystem, takhettevifter eller gulvvifter). Luftesystemet må ikke blokkeres eller dekket til, f.eks. med en vintermatte, verken fra innsiden eller utsiden. Hold det automatiske luftesystemet fritt for snø og løv. Det er fare for kvelning på grunn av høynet CO₂-konsentrasjon.
- ▶ Stuerom og bakre lasteluke må ikke brukes som soveplass eller oppholdsplass for mennesker eller dyr. Disse rommene er ikke mekanisk ventilert. Det er en kvelningsfare på grunn av surstoffmangel og oppvarmingsluft.
- ▶ Ta hensyn til dørenes høyde.

- ▷ For de innebygde apparatene (varmeanlegg, kokeplass, kjøleskap osv.) og for basiskjøretøyet (motor, bremses osv.) gjelder de respektive driftsinstruksjoner/bruksanvisninger. Disse må følges.
- ▷ Montering av tilbehør eller spesialutstyr kan forandre kjøretøyet sine dimensjoner, vekt og kjøreforhold. Deler må i enkelte tilfeller føres inn i vognkortet.
- ▷ Bruk kun felger og dekk som er tilpasset kjøretøyet. Se vognkortet for informasjon om tillatte dimensjoner på felger og dekk, eller spør hos autoriserte forhandlere og servicestasjoner.
- ▷ Dra alltid håndbremsen på ved parkering av kjøretøyet.
- ▷ Hvis teknisk tillatt totalvekt for kjøretøyet overskrider 4 t, må det ved parkering i stigninger eller hellinger brukes en støttekloss. Støtteklossen er standardutstyr for kjøretøyer med totalvekt på over 4 t.

- ▷ Steng alle dører, utvendige luker og vinduer når kjøretøyet forlates.
- ▷ Rettslig påkrevet utrustning (f.eks. førstehjelpsskrin, refleksest, varsel trekant, osv.) må alltid være med. Ved utenlandsreiser gjelder de tilsvarende reglene i oppholdslandet.
- ▷ Kjøretøyet skal bare brukes i veitrafikk når føreren av kjøretøyet har gyldig førerkort for kjøretøyklassen.
- ▷ Ved salg av kjøretøyet må ny eier få den komplette bruksanvisningen for kjøretøyet og de innebygde apparatene.

2.3 Trafikksikkerhet

- ▶ Før start må det kontrolleres at signal- og lysanlegg, styring og bremsesystem fungerer.
- ▶ Har kjøretøyet stått stille over lengre tid (ca. 10 måneder), må bremses og gassanlegg kontrolleres på fagverksted.
- ▶ Før avreise, og også etter korte stopp, skal det kontrolleres at stigtrinene er trukket helt inn.
- ▶ Før man starter kjøringen skal blendingsgardiner ved frontruten og på fører-/passasjersiden trekkes opp og festes.

- ▶ Før avreise settes flatskjermen og skjermholderen til utgangsstilling, og deretter sikres de. Hvis skjermholderen er montert i et TV-skap: Lukk TV-skapet.
- ▶ Før avreise skal du fjerne den løse vaskbeskyttelsen (hvis tilgjengelig) og oppbevare den sikkert i kjøkkenbenken eller i klesskapet.
- ▶ Før avreise må alle bevegelige deler og alle løse gjenstander lagres trygt.
- ▶ Før avreise må svingbare bord festes.
- ▶ Før start skal samtlige seter dreies i kjøreretningen og blokkeres. Under kjøring skal de dreibare setene være låst i kjøreretningen.
- ▶ Under kjøring må passasjerene kun sitte på de foreskrevne sitteplassene (se kapittel 4). Se vognkortet for tillatt antall sitteplasser.
- ▶ Det er påbudt å bruke sikkerhetsbelte.
- ▶ Før avreise må man feste sikkerhetsbeltene og man må ha dem festet under hele kjøreturen.
- ▶ Barnesikringssystemer som er bakovervendt må **aldri** brukes på et sete med **aktivert fremre kollisjonspute**. Dette kan føre til **død** eller **alvorlige personskader** hos barn.
- ▶ Basiskjøretøyet er et nyttekjøretøy (liten lastebil). Kjøremåten må tilpasses dette.
- ▶ I underkjøringer, tunneler eller liknende vær oppmerksom på totalhøyden til kjøretøyet (inkludert taklast).
- ▶ Fjern snø og is fra taket før start.
- ▶ Før start eller annenhver uke skal dekktrykket kontrolleres. Feil dekktrykk fører til forhøyet slitasje og kan føre til alt fra skade på dekkene til punktering. Sjåføren kan miste kontrollen over kjøretøyet (se avsnittet 13.7).
- ▶ Ikke bruk varmeanlegget på bensinstasjoner. Eksplosjonsfare!
- ▶ Ikke bruk varmeanlegget i lukkede rom. Kvelningsfare!

- ▷ Fordel lasten jevnt i kjøretøyet før avreise (se kapittel 3).
- ▷ Ved lasting av kjøretøyet og ved senere lasting av f.eks. bagasje eller proviant, skal det tas hensyn til teknisk tillatt totalvekt og tillatt akseltrykk (se vognkortet).
- ▷ Før avreise må alle innvendige dører, skillevegger som kan endres, skuffer og klaffer lukkes og eventuelt sikres. Fest kjøleskapsdør-sikringen.
- ▷ Før du starter kjøringen må du lukke vinduer og takluker.
- ▷ Steng og lås samtlige utvendige luker og klaffelåser før avreise.
- ▷ Før avreise må de eksterne støttene fjernes, og de innebygde støttene på kjøretøyet kjøres inn.
- ▷ Plasser antennen i parkeringsstilling før du begynner å kjøre.
- ▷ Under den første turen og etter hvert dekkskifte skal hjulskruene/hjulmutrene ettertrekkes etter 50 km. Senere skal de også kontrolleres regelmessig. Tiltrekningsmoment se avsnittet 13.6.2.
- ▷ Dekkene bør ikke være eldre enn 6 år, fordi materialet blir slitt med tiden (se kapittel 13).

- ▶ Bruk av kjettinger er en ekstra belastning for dekk, hjulopphengning og styringssystem. Når man bruker kjettinger må man kjøre sakte (maks. 50 km/t) og kun på veier som er helt dekket med snø. Ellers kan kjøretøyet skades.

2.4 Kobling av tilhenger

- ▶ Vær forsiktig ved til- og frakobling av tilhenger. Risiko for ulykker og personskader!
- ▶ Ved til- og frakobling av tilhenger må ingen personer oppholde seg mellom bobilen og tilhengeren.

2.5 Gassanlegg

2.5.1 Generelle råd

- ▶ Operatøren av gassanlegget er ansvarlig for å gjennomføre regelmessige kontroller, og for å overholde vedlikeholdsintervallene.
- ▶ Når DuoControl-kontrollsystem med kollisjonssensor **ikke** er installert: Før avreise, når kjøretøyet forlates eller når gassapparatene ikke brukes, må alle gass-stengeventiler og hovedventilen på gassflasken stenges av. Hvis det er montert et DuoControl-kontrollsystem med kollisjonssensor, kan gassavstengeventilene og hovedventilen være åpne under kjøring.
- ▶ Under tanking, på ferjer eller i garasje må alle gassdrevne apparater være slått av (avhengig av utstyret: varmeanlegg, kokeplass, stekeovn, grill, kjøleskap). Eksplosjonsfare!
- ▶ Dersom et apparat drives med gass, skal det ikke være i drift i lukkede rom (f.eks. garasjer). Forgiftnings- og kvelningsfare!
- ▶ Gassanlegget må vedlikeholdes, repareres eller endres kun av et autorisert fagverksted.
- ▶ Før igangsetting skal gassanlegget alltid kontrolleres på autorisert fagverksted, i samsvar med de nasjonale forskrifter. Dette gjelder også for kjøretøy som ikke er registrert. Ved endringer på gassanlegget må gassanlegget straks sjekkes på autorisert fagverksted.
- ▶ Gasstrykkregulatoren, gasslangene og avgassrørene må også kontrolleres. Gasstrykkregulatoren og gasslangene skal byttes ut i samsvar med tidsfristene som er fastlagt nasjonalt (senest etter 10 år). Kjøretøyets eier er ansvarlig for at dette tiltaket utføres.
- ▶ Ved defekt på gassanlegget (gasslukt, høyt gassforbruk) er det fare for eksplosjon! Steng snarest gassflaskens hovedventil. Åpne vinduer og dører og luft godt.
- ▶ Ved feil på gassanlegget: Ikke røyk, ikke bruk åpen ild og ikke betjen noen elektriske brytere (lysbrytere osv.). Sjekk tettheten av gassførende deler og rør med lekkasjesøkingsspray. Ikke bruk åpen flamme for å sjekke.
- ▶ Kun tiltenkte apparater skal kobles til den innvendige tilkoblingsstussen. Ikke bruk apparatet utenfor kjøretøyet hvis det er koblet til en innvendig tilkoblingsstuss.

- ▶ Luft godt før komfyren settes i gang. Åpne vindu eller takluke.
- ▶ Det er forbudt å lage mat under kjøring.
- ▶ Gassdrevne komfyrer og bakeovner må ikke brukes som varmeapparat.
- ▶ Benyttes flere gassapparater, må hvert gasapparat ha en egen gassavstengeventil. Når enkelte gassapparater ikke er i bruk, skal de respektive gasavstengeventilene stenges.
- ▶ Tennsikringene må lukkes innen ett minutt etter at gassflammen går ut. I denne forbindelse høres en klikking. Kontroller funksjonen fra tid til annen.
- ▶ De installerte gassapparatene er kun konstruert for drift med propan- eller butangass eller en blanding av disse gassene. Gasstrykkregulatoren og alle installerte gassapparater er konstruert for et driftstrykk på 30 mbar.
- ▶ Propangass beholder sin gassform til -42 °C, butangass derimot bare til 0 °C. Ved lavere temperaturer forsvinner gasstrykket. Butangass er derfor ikke egnet til vinterdrift.
- ▶ På grunn av sin funksjon og konstruksjon er gassskapet et rom som er åpent mot utsiden. Det automatiske luftesystemet som er montert som standard må aldri tildekkes eller blokkeres. Ellers kan ikke gass som strømmer ut bli ledet ut.
- ▶ Gassskapet må ikke brukes som oppbevaringsrom.
- ▶ Sørg for at uvedkommende ikke har adgang til gassskapet. Lås tilgangen for å sørge for dette.
- ▶ Gassflaskens hovedventil må være lett tilgjengelig.
- ▶ Koble kun til gassdrevne apparater som er konstruert for et gasstrykk på 30 mbar.
- ▶ Eksosrøret må kobles tett og fast til varmeanlegget og pipen. Eksosrøret må ikke være skadet.
- ▶ Eksos må slippe uhindret ut i det fri og friskluft må komme uhindret inn. Derfor skal eksosavtrekk og innsugningsåpninger holdes rene og fri (for f.eks. snø og is). Det må ikke ligge snøskavler eller is på kjøretøyet.

2.5.2 Gassflasker

- ▶ Fulle eller tomme gassflasker utenfor kjøretøyet skal kun håndteres med lukket hovedventil og med beskyttelseshette på.
- ▶ Gassflasken skal kun oppbevares i gassskapet.
- ▶ Sett gassflasken loddrett i gassskapet.
- ▶ Surr fast gassflasken slik at den ikke kan dreies eller vippes.
- ▶ Koble gasslangen spenningsfritt til gassflasken.
- ▶ Sett alltid beskyttelseshetten på gassflasken når den ikke er koblet til gasslangen.
- ▶ Lukk hovedventilen på gassflasken før gasstrykkregulatoren eller gasslangen fjernes fra gassflasken.

- ▶ Avhengig av kobling, skru av gasslangen for hånd eller med spesialnøkkel og skru tilbake på gassflasken. Skruforbindelsen på gassflasken er som regel venstregjennet. **Ikke** trekk for hardt til.
- ▶ Bruk kun spesielle gasstrykkregulatorer med sikkerhetsventil i bobilen. Andre gasstrykkregulatorer er ikke tillatt og tåler ikke så store belastninger.
- ▶ Ved temperaturer under 5 °C, brukes avisingsanlegg (Eis-Ex) for gasstrykkregulator.
- ▶ Avhengig av utstyret, skal kun 11 kg-gassflasker eller "Campingaz Type 907"-campingflasker med innebygd tilbakeslagsventil brukes. Campingflaskene skal kun brukes med den medfølgende sikkerhetsventilen (hovedventil).
- ▶ Bruk kortest mulige slanger for eksterne gassflasker (maks. 150 cm).
- ▶ Blokker aldri luftåpningene i bunnen under gassflasken.

2.6 Elektrisk anlegg

- ▶ Arbeid på det elektriske anlegget må kun utføres av fagpersonell.
- ▶ Før det utføres arbeid på det elektriske anlegget må alle apparater og lamper slås av, batteriet kobles fra og kjøretøyets strømforsyning fra strømmettet kobles fra.
- ▶ Bruk kun originalsikringer med angitte verdier.
- ▶ Defekte sikringer skal kun byttes ut når årsaken til feilen er kjent og feilen er utbedret.
- ▶ Sikringer må aldri kortsluttes eller repareres.

2.7 Vannanlegg

- ▶ Vann som blir stående i vanntank og i vannledninger blir ubrukelig etter kort tid. Sørg derfor for at vannledningene og vanntanken rengjøres grundig hver gang før du tar i bruk kjøretøyet. Sørg for at vanntanken og vannledningene tømmes helt etter bruk av kjøretøyet.
- ▶ Hvis kjøretøyets vannanlegg er ute av bruk i mer enn en uke, må det desinfiseres før det tas i bruk igjen (se avsnittet 11.7.3).

- ▷ Dersom kjøretøyet ikke skal benyttes på flere dager, eller dersom det står på varme ved frostfare, skal hele vannanlegget tømmes. Kontroller at 12 V-forsyningen på panelet er slått av. Ellers går vannpumpen varm og kan skades. La vannkranene stå åpne i midtstilling. La alle tappekranene stå åpne. Derved unngås fare for frostskafer på innbyggingsapparatene, frostskafer på kjøretøy og avlagringer i vannførende komponenter.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du viktige opplysninger om hva du skal passe på og hva du må gjøre før start.

På slutten av kapitlet finner du en sjekklister hvor de viktigste punktene er sammenfattet en gang til.

3.1 Første igangsetting

- ▷ Under den første turen og etter hvert dekkskifte skal hjulskruene/hjulmutrene ettertrekkes etter 50 km. Senere skal de også kontrolleres regelmessig. Tiltrekningsmoment se kapittel 13.

Et nøkkelsett med nøkler til basiskjøretøyet og til karosseriet leveres sammen med bobilen.

Sørg for å ha en reservenøkkel utenfor kjøretøyet. Noter samtlige nøkkelnummer. Ved tap kan våre autoriserte forhandlere og verksteder hjelpe deg videre.

Nærmere opplysninger i kapittel 12.

3.2 Last

- ▶ Overbelastning av kjøretøyet og feil dekktrykk kan føre til at dekkene eksploderer. Sjåføren kan miste kontrollen over kjøretøyet (se avsnittet 13.7).
- ▶ Vognkortet inneholder bare den teknisk tillatte totalvekten i kjøreklar tilstand, evt. vekten inkludert spesialutstyr fra fabrikk (faktisk vekt), men ikke kjøretøyets vekt med last (se avsnittet 3.2.1). For din egen sikkerhet anbefaler vi å veie det fullastede kjøretøyet (med alle gjenstander som skal tas med på reisen og med alle personer) på en offentlig vekt før turen starter.
- ▶ Tilpass hastigheten til lasten. For høy last øker bremsestrekningen.

- ▷ Teknisk tillatt totalvekt (tillatt totalvekt) som er angitt i vognkortet og det maksimale akseltrykket, må ikke overskrides under lasting av bagasje.
- ▷ Innebygd tilbehør og spesialutstyr reduserer muligheten for ytterligere belastning.
- ▷ Ved lasting må man påse at tyngdepunktet til lasten er direkte på kjøretøygulvet. Ellers kan kjøretøyets kjøreegenskaper forandres.

3.2.1 Begrep

- ▷ Innen teknikken har begrepet "masse" i mellomtiden avløst begrepet "vekt". I generell språkbruk er det imidlertid mest vanlig å bruke begrepet "vekt". For at det skal være lettere å forstå, blir derfor i de følgende avsnittene begrepet "masse" kun brukt i faste formuleringer.

Teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand

Teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand er vekten som et kjøretøy aldri må overskride.

Teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand er den **faktiske vekten og lasten**.

Teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand er oppgitt av produsenten i vognkortet.

Faktisk vekt

Den faktiske vekten er vekten til bilen i kjørekklar tilstand pluss vekten til eventuelt spesialutstyr.

Vekt i kjørekklar tilstand

Vekten i kjørekklar tilstand er vekten til det kjøreklare standardkjøretøyet (uten spesialutstyr fra fabrikk).

Vekten i kjørekklar tilstand utgjøres av:

- Tomvekt (massen til det tomme kjøretøyet) med innmontert standardutstyr fra fabrikk (uten spesialutstyr fra fabrikk)
- Vekten til sjåføren
- Vekten til grunnutstyret

Tomvekten inkluderer påfylt smøremiddel som olje og kjølevæske, håndverktøy og 90 % fylt drivstofftank.

Som vekt for sjåføren blir det alltid beregnet 75 kg, uavhengig av den virkelige vekten til sjåføren.

Grunnutstyret omfatter alt utstyr og væsker som er nødvendig for sikker og forskriftsmessig bruk av kjøretøyet. Vekten til grunnutstyret består av:

- Et fylt ferskvannsystem
- En opptil 100 % fylt gassflaske
- Et fylt varmeanlegg
- Forsyningsledningene for 230 V-forsyningen
- Et fylt toalettspyleanlegg
- Innbyggingssett for ekstrabatteri, når det er ekstrabatteri er mulig

Spillvannstank og kloakktank er tom.

Eksempel på beregning av grunnutstyr

Vanntank med 20 l (under kjøringen)	20 kg
Gassflasker (11 kg <small>gass</small> + 14 kg <small>flaske</small>)	+ 25 kg
Varmtvannsbereder på 12 l	+ 12 kg
230 V-forsyningsledning	+ 4 kg
Innbyggingssett ekstrabatteri	+ 20 kg
Sum	= 81 kg

Vekten i kjørekklar tilstand og den faktiske vekten er oppgitt av produsenten i vognkortet.

Last Lasten består av:

- Konvensjonell belastning
- Tilleggsutstyr
- Personlig utstyr

▷ Kjøretøyets last kan økes idet den faktiske vekten reduseres. Til dette er det eksempelvis tillatt å tømme væskebeholderne eller å ta ut gassflaskene.

Forklaringer til de enkelte bestanddelene i lasten finner du i den følgende teksten.

Konvensjonell belastning

Konvensjonell belastning er vekten som er beregnet for passasjerene og oppgitt av produsenten.

Konvensjonell belastning betyr: For hver sitteplass som produsenten har beregnet, blir det beregnet 75 kg, uavhengig av hvor mye passasjerene egentlig veier. Førersetet er allerede inkludert i vekten i kjøpreklar tilstand og skal **ikke** regnes med.

Antall sitteplasser oppgis i vognkortet av produsenten.

Tilleggsutstyr

Tilleggsutstyr inkluderer tilbehør og spesialutstyr som ikke er fabrikkinstallert. Eksempler på tilleggsutstyr er:

- Tilhengerkobling
- Sykkel- eller motorsykkelstativ
- Satellittanlegg

Vektangivelsene for forskjellig spesialutstyr finner du i kapittel 15 eller du kan få dem hos produsenten.

Personlig utstyr

Personlig utstyr omfatter alle gjenstader som er tatt med i kjøretøyet og som ikke er inkludert i den konvensjonelle belastningen og tilleggsutstyret. Personlig utstyr er for eksempel:

- Matvarer
- Servise
- Fjernsynsapparat
- Radio
- Klær
- Sengetøy
- Leker
- Bøker
- Toalettsaker

Dessuten regnes følgende som personlig utstyr, uavhengig av hvor det er plassert:

- Dyr
- Sykler
- Båter
- Surfebrett
- Sportsutstyr

For personlig utstyr må produsenten planlegge en minstevekt etter gjeldende bestemmelsepunkt i en minstevekt som kan regnes ut etter følgende formel:

Formel Minstevekt M (kg) = $10 \times N + 10 \times L$

Forklaring N = maks. antall personer inklusive fører iht. til produsentens opplysninger

L = Kjøretøyets totale lengde i meter

3.2.2 Beregning av last

- ▶ Teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand må aldri overskrides!
- ▶ Vognkortet inneholder bare den teknisk tillatte totalvekten i kjøreklar tilstand, evt. vekten inkludert spesialutstyr fra fabrikk (faktisk vekt), men ikke kjøretøyets vekt med last (se avsnittet 3.2.1). For din egen sikkerhet anbefaler vi å veie det fullastede kjøretøyet (med alle gjenstander som skal tas med på reisen og med alle personer) på en offentlig vekt før turen starter.

Lasten (se avsnittet 3.2.1) er vektforskjellen mellom

- teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand og
- faktisk vekt.

Eksempel på beregning av last

	Beregnet vekt i kg	Beregning
Teknisk tillatt totalvekt iht. vognkortet	3500	
Faktisk vekt inklusive grunnutstyr iht. vognkortet	- 3070	
Fremgår som tillatt last	430	
Totalverdi på 10 kg per meter kjøretøylengde (i eksempelet: 7,00 m)	-70	
Konvensjonell belastning, f.eks. 3 personer à 75 kg	- 225	
Tilleggsutstyr	- 40	
Utgjør til personlig nyttelast	= 95	

Nyttelasten beregnes på grunnlag av forordningen (EU) nr. 1230/2012.

Beregningen av lasten ut fra differansen mellom teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand og den faktiske vekten som er angitt av produsenten, er imidlertid kun en teoretisk verdi.

Kun når kjøretøyet veies på en offentlig vekt med fylte tanker (drivstoff og vann), fylte gassflasker og komplett tilleggsutstyr, kan den virkelige lasten registreres.

Gå fram på følgende måte:

- Kjør først kjøretøyet opp på vekten med bare framhjulene og vei.
- Deretter kjører du kjøretøyet opp på vekten med bare bakhjulene og veier.

De enkelte verdiene angir det momentane akseltrykket. Disse er viktige for riktig belastning av kjøretøyet (se avsnittet 3.2.3). Summen av verdiene gir den momentane vekten av kjøretøyet.

Differansen mellom teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand og den veide vekten til kjøretøyet gir den virkelige lasten.

Ut fra dette kan man igjen bestemme hvilken vekt som blir igjen til personlig utstyr:

- Registrer vekten til personene som er med og trekk den fra verdien for den virkelige lasten.

Resultatet er vekten som virkelig kan lastes på det personlige utstyret.

3.2.3 Last kjøretøyet riktig

- ▶ Av sikkerhetsmessige grunner må teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand ikke overskrides.
- ▶ Fordel lasten jevnt på venstre og høyre side av kjøretøyet.
- ▶ Fordel lasten jevnt på begge akslingene. Overhold akseltrykket som er oppgitt i vognkortet. Overhold i tillegg dekkenes tillatte bæreevne (se kapittel 13).
- ▶ Tunge laster bak bakakslingen kan avlaste framakslingen på grunn av vektarmprinsippet ($\frac{1}{2} \frac{1}{2}$). Det gjelder spesielt ved langt utspring på bakstativet, når det transporteres en motorsykkel på stativ bak eller når bakre oppbevaringsrom er tungt lastet. Avlastningen av fremre aksel har negativ virkning på kjøreegenskapene spesielt på biler med forhjulsdrift.
- ▶ Plasser alle gjenstander slik at de ikke sklir.
- ▶ Tyngre gjenstander (fortelt, hermetikkbokser o. l.) plasseres i nærheten av akslingene. For oppbevaring av tunge gjenstander er fremfor alt de nedre oppbevaringsrommene, hvis dører ikke lar seg åpne i kjøreretningen, spesielt godt egnet.
- ▶ Lettere gjenstander (tøy) plasseres i takskapene.
- ▶ Sykkelstativet må kun lastes med sykler.
- ▶ Av sikkerhetsmessige grunner må teknisk tillatt totalvekt i lastet tilstand ikke overskrides.

- ▷ Belast skuffene kun med maksimalt 15 kg.

Store oppbevaringsrom som f.eks. bakre lasteluke har plass til store gjenstander (f.eks. scootere). Akseltrykket til bakakselen blir dermed overskredet under visse omstendigheter.

De enkelte akslene må imidlertid aldri overbelastes. Derfor er det viktig med hvilken avstand fra akslingene lasten blir plassert.

For å fordele lasten riktig trenger man en vekt, et målebånd, en kalkulator og litt tid.

Ved hjelp av to enkle formler kan man beregne hvordan vekten av lasten virker på akslingene:

Formler $A \times G : R = \text{Vekt på bakakslingen}$
 Vekt på bakakslingen – G = Vekt på framakslingen

Forklaring A = Avstand mellom oppbevaringsrom og framaksling i cm
 G = Vekt til lasten i oppbevaringsrommet i kg
 R = Kjøretøyets hjulavstand (avstand mellom akslingene) i cm

▷ Mål avstandene utenfor kjøretøyet vannrett fra midten av framhjulet til midten av oppbevaringsrommet eller til midten av bakhjulet.

Beregne akseltrykk:

- Multipliser avstanden mellom oppbevaringsrommet og framakslingen (A) med vekten til lasten i oppbevaringsrommet (G) og del resultatet med hjulavstanden (R). Derav får man vekten som lasten i oppbevaringsrommet belaster bakakslingen med. Noter denne vekten og oppbevaringsrommet.
- I neste trinn trekker man vekten i oppbevaringsrommet (G) fra vekten som nettopp er utregnet. Hvis det blir en **positiv** verdi (eksempel 1), betyr det at framakslingen blir **avlastet** med denne summen. Hvis det blir en **negativ** verdi (eksempel 2), betyr det at framakslingen blir **belastet**. Noter denne verdien.
- På denne måten beregnes alle oppbevaringsrommene i kjøretøyet.
- Som et siste trinn beregnes alle vektene til bakaksellasten som er beregnet for bakakselen og alle vektene for framaksellasten som er beregnet for framakselen, eller man trekker fra disse. Hvordan bakaksellast og framaksellast beregnes, er beskrevet i avsnittet 3.2.2.

Når den beregnede verdien overskrider tillatt akseltrykk, må lasten plasseres annerledes.

Når bakakselen blir avlastet for sterkt, reduseres dekkenes festeevne til kjørebanelen (traksjon), spesielt på kjøretøy med framhjulsdrift. Også i dette tilfellet må lasten plasseres annerledes.

Eksempel på beregning

		Eksempel 1	Eksempel 2
Avstand til framakslingen	A	(A1) 450 (cm)	(A2) 250 (cm)
Vekt i oppbevaringsrommet	G	x 100 (kg)	x 50 (kg)
Kjøretøyets hjulavstand	R	÷ 325 (cm)	÷ 325 (cm)
Belastning på bakakslingen (må regnes til akseltrykket)		138,5 (kg)	38,5 (kg)
Vekt i oppbevaringsrommet		- 100 (kg)	- 50 (kg)
Avlastning på framakslingen (trekkes fra akseltrykket)		38,5 (kg)	
Belastning av framakslingen (må regnes til akseltrykket)			-11,5 (kg)

3.2.4 Bakre lasteluke/oppbevaringsrom

- ▶ Ta hensyn til tillatt akseltrykk og teknisk tillatt totalvekt ved lastning av bakre lasteluke og bakre oppbevaringsrom.
- ▶ Den maksimalt tillatte belastningen for den bakre lasteluken og oppbevaringsrommet er 350 kg. Hvis det er montert en tilhengerkobling eller et motorsykelstativ på kjøretøyet, er tillatt belastning 450 kg. Tillatt akseltrykk på bakaksling må ikke overskrides.
- ▶ OBS: Når den bakre lasteluken eller (avhengig av modell) det bakre lasterommet blir maksimalt **belastet, avlastes** framakselen på grunn av vektarmprinsippet. Kjøreegenskapene blir dårligere.
- ▶ Maksimalt tillatt utvendig belastning av bakvegg/bakdeksel må ikke overskrides. Det er kun tillatt med utstyrskomponenter som er godkjent av produsenten (f.eks. bestemte sykkelstativ).

- ▷ Vær oppmerksom på at det på bakdører/bakdekselet kun er tillatt med utstyrskomponenter (f.eks. oppbevaringsnett) som er montert av produsenten.
- ▷ Vær oppmerksom på at den maksimalt tillatte lasten for de fabrikkmonterte oppbevaringsnettene er 5 kg.
- ▷ Avhengig av kjøretøyutrustning, er det montert festeskiner med festemaljer i den bakre lasteluken hhv. det bakre lasterommet. Fest alltid lasten på festeøyene. For sikker strammesele eller evt. festenet, må man aldri bruke festebånd av gummi.
- ▷ Før man fester lasten, må man alltid kontrollere at festemaljene i festeskinnene sitter godt. Hvis festemaljen ikke er festet godt i festeskinnen, kan lasten begynne å gli og løsne ved brå styrebevegelser eller ved bremsing.
- ▷ Fordel lasten jevnt. Altfor tunge lastepunkter skader gulvbelegget.
- ▷ Bruk holdesystemet som selges hos forhandleren når sykler medbringes i bakre lasteluke.
- ▷ Det skal ikke bores i kjøretøygulvet. Det skal ikke skrues inn skruer i kjøretøygulvet.

Festemaljer

Den bakre lasteluken er utstyrt med skyvbare festemaljer.

Bilde 1 Festemalje (forskyvbar)

Bilde 2 Festemalje (klemt)

Forskyve festemaljer:

- Drei festemaljen en halv omdreining mot urviseren. Festemaljen (Bilde 1) lar seg nå forskyve.
- Skyv festemaljen i festeskinnen til ønsket posisjon.
- Drei festemaljen en halv omdreining med urviseren. Festemaljen (Bilde 2) sitter igjen fast i festeskinnen.
- Kontroller at festemaljen sitter som den skal.

3.2.5 Sykkelstativ

- ▶ Ta hensyn til tillatt akseltrykk og teknisk tillatt totalvekt ved lasting av sykkelstativet.
- ▶ En total bredde på 2,55 m må ikke overskrides. Still inn festene for syklene tilsvarende. Hvis festet eller syklene stikker ut til siden eller bak, må dette merkes på forskriftsmessig måte.
- ▶ Sykkelstativet må kun lastes med sykler.
- ▶ Ikke transporter mer enn tillatt antall sykler for sykkelstativet (maks. 50 kg).
- ▶ Kontroller at syklene er godt festet til sykkelstativet etter 10 km kjøring, og deretter ved hver stans.
- ▶ Bruk ikke sykkelstativet som bagasjebærer eller stige.

- ▷ Nummerskiltet og baklysene må ikke tildekkes.
- ▷ Ikke kjør med utfelt sykkelstativ dersom det er tomt.
- ▷ Før hver avreise skal det sjekkes om:
 - Sykkelstativet - uten sykler - er slått riktig sammen?
 - Syklene er festet godt til stativet med beltene?

Å laste sykler på sykkelstativet

Ta hensyn til tyngdepunktet ved lasting på sykkelstativet. Syklens tyngdepunkt må ligge helt inntil kjøretøyets bakvegg. Begynn alltid lastingen av sykkelstativet innerst.

Slik laster du sykkelstativet riktig:

- Slå ned sykkelstativet.
- Den tyngste sykkelen står inntil bakveggen.
- De lettere syklene står i midten eller ytterst på stativet.
- Fest henholdsvis framhjulet og bakhjulet på sykkelen med holdebøylene som finnes på sykkelstativet.
- I tillegg fester du den ytterste sykkelen på holdebøylene eller holdearmen.

Lastes sykkelstativet bare med **én** sykkel, skal den plasseres helt inntil bakveggen.

3.3 Kobling av tilhenger

- ▶ Vær forsiktig ved til- og frakobling av tilhenger. Risiko for ulykker og personskader!
- ▶ Ved til- og frakobling av tilhenger må ingen personer oppholde seg mellom bobilen og tilhengeren.
- ▶ Legg merke til tillatt akseltrykk for støtte- og bakaksel. Støttelast og bakakseltrykk må ikke overskrides. Følg verdiene til støttelasten og bakakseltrykket som finnes i vognkortet og i tilhengerpapirene.

- ▷ Tilhenger med kollisjonsbremse: Tilhengeren må ikke kobles til eller fra når bremsen er aktivert.
- ▷ Tilhengerkobling med avtagbar kulehals: Ved feilmontering av kulehalsen kan tilhengeren rykkes løs. Følg bruksanvisningen til tilhengerkoblingen.

- ▷ Den maksimalt tillatte støttelast for kjøretøyet er på 80 kg.

3.4 Tilhengerkobling

- ▶ Ved montering av tilhengerkobling finner du maks. støttelast og tilhengerlast i vognkortet.
- ▶ Etter 1 000 driftstimer trekkes festeskrueene til tilhengerkoblingen til.

- ▷ Sykkelstativ og tilhengerkobling må ikke brukes samtidig.

- ▷ Tilbehøret skal monteres av din autoriserte forhandler eller autorisert servicestasjon. De vil også ta hånd om alle formaliteter for deg.
- ▷ Følg bruksanvisningen til produsenten.

Bilde 3 Tilhengerkobling (avtagbar)

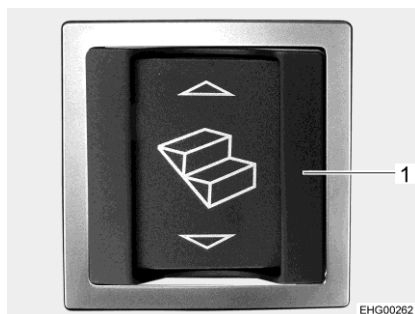
3.5 Stigtrinn

- ▶ Før avreise, og også etter korte stopp, skal det kontrolleres at stigtrinnene er trukket helt inn.
- ▶ Stå ikke i svingradiusen til stigtrinnene når de trekkes inn og skyves ut.
- ▶ Trå på stigtrinnet først når det er skjøvet helt ut. Fare for personskade!
- ▶ For å unngå sklifare, skal stigtrinnet rengjøres ved behov (snø, is, søle ...), før du trår på det.
- ▶ Man må aldri løfte eller senke personer med stigtrinnene.
- ▶ Etter kaldstart på motoren kan det vare noen sekunder før varselsignalet går, avhengig av kjøretøyet.
- ▶ Den maksimalt tillatte belastningen på stigtrinnet iht. bruksanvisningen til produsenten må følges.

- ▷ Stigtrinnenes dreielager og ledd må ikke smøres med fett eller olje (se kapittel 11).

Bilde 4 Vippebryter for stigtrinn (inngangsområde)

Bilde 5 Vippebryter for stigtrinn (dashbord)

- ▷ Vippebryteren i inngangsområdet har en dekkramme (Bilde 4,1) for beskyttelse mot utilsiktet betjening.

Trekke in:

- Trykk på vippebryteren (Bilde 4) ved inngangen eller vippebryteren (Bilde 5) på dashbordet i førerhuset.

Skyve ut:

- Trykk på vippebryteren (Bilde 4) ved inngangen.

Når motoren går og stigtrinnene er skjøvet ut, hører du et varselsignal. Varselsignalet dempes når stigtrinnet trekkes inn.

3.6 TV-anlegg

- ▶ Før avreise settes flatskjermen og skjermholderen tilbake i utgangsstilling og sikres.
- ▶ Før hver avreise skal du kontrollere at antennen er plassert i parkeringsstilling. Fare for ulykker!

- ▷ Du finner mer informasjon om plassering av flatskjermen i kapittel 6.

3.7 Kjøkkenområde

- ▶ Ved en ulykke eller kraftig oppbremsing kan omkringflyvende gjenstander skade passasjerene. Før du begynner å kjøre, må alle bevegelige gjenstander sikres, og alle løse gjenstander må være pakket bort på en sikker måte.

- Lukk dekselet til gasskomfyren.
- Fjern dekselet for vasken og stu det trygt i skapet.

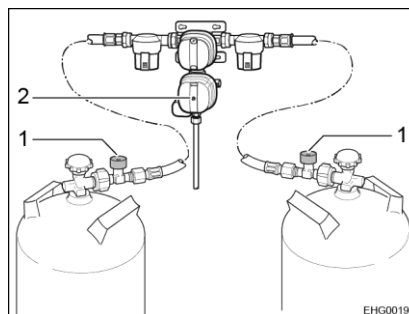
3.8 Gassregulator

- ▶ Drift av gassdrevne apparater under kjøring er bare tillatt hvis gassanlegget er utstyrt for dette. Slangebruddsikring og kollisjonssensor forhindrer gasslekkasje i tilfelle en ulykke.

Avhengig av utstyr, kan det være forskjellige gassregulatorer montert i kjøretøyet.

Hvis en annen gassregulator enn de som er oppført under er montert i kjøretøyet, må hovedventilen på gassflasken og gassavstengeventilen stenges under kjøring.

Bilde 6 Gassregulator (DuoControl CS)

Gassregulator med kollisjonssensor og slangebruddsikring

Når det er en gassregulator med kollisjonssensor (Bilde 6,2) og slangebruddsikring (Bilde 6,1) fastmontert i kjøretøyet:

Hovedventilen på gassflasken og gassavstengeventilen "Varmeanlegg" kan forbli åpen under kjøring. Gassdrevne apparater kan være påslått under kjøring.

Gassregulatorene kan variere i utføring (vertikal eller horisontal), og kan være forskjellig i detaljene.

- ▷ Ved usikkerhet kan informasjon fås hos autoriserte forhandlere eller servicestasjoner.

3.9 Kjettinger

- ▷ Monter kjettinger kun når avstanden mellom dekkene og kjøretøyets karosseri er minimum 50 mm.
- ▷ Bruk av kjettinger er en ekstra belastning for dekk, hjulopphengning og styringssystem. Når man bruker kjettinger må man kjøre sakte (maks. 50 km/t) og kun på veier som er helt dekket med snø. Ellers kan kjøretøyet skades.
- ▷ Følg monteringsanvisninger fra kjettingprodusenten.
- ▷ Legg ikke kjettinger på alufelger.

Bruk av kjettinger er underlagt bestemmelsene i de enkelte landene.

- Legg alltid kjettinger på drivhjulene.
- Sjekk kjettingenes spenning etter noen få meters kjøring.

3.10 Produsent-service for innebygde original-apparater og original-deler

Kontroller før kjøring om det tilbys produsent-service for innebygde original-apparater og original-deler i mållandet (Original Equipment Manufacturer (OEM) Service).

3.11 Trafikksikkerhet

- ▶ Før start eller annenhver uke skal dekktrykket kontrolleres. Feil dekktrykk fører til forhøyet slitasje og kan føre til alt fra skade på dekkene til punktering. Sjåføren kan miste kontrollen over kjøretøyet (se avsnittet 13.7).
- ▶ Delene kan utsettes for ugunstige forhold (storm, is, vibrasjoner osv.) og krever nøye inspeksjon til tross for grundig konstruksjon og produksjon. Sjekk derfor at delene sitter ordentlig med jevne mellomrom samt før lange reiser.

Bruk sjekklisten før hver avreise:

	Nr.	Kontroll	Kontrollert
Servicepartner	1	Service- og distribusjonspartnere notert (se avsnittet 12.1)	
Basiskjøretøy	2	Alle bilpapirer om bord	
	3	Dekk og lufttrykk i dekk i god stand	
	4	Sjekk at kjøretøysbelysning, bremse- og baklys virker	
	5	Oljenivået i motor, gir og servostyringen er kontrollert	
	6	Kjølevæske og væske for vindusvisker-spyleanlegget fylt opp	
	7	Bremsene fungerer	
	8	Bremsene reagerer jevnt/regelmessig	
	9	Kjøretøyet holder sporet under bremsing	
	Boenhet utvendig	10	Sjekk at det ikke er snø og is på taket (om vinteren)
11		Utvendige tilkoblinger frakoblet og ledninger lagret	
12		Innebygde støttebein kjørt inn og festet	
13		Støtteklossene fjernet og stuert bort	
14		Trekk inn stigtrinn (varselsignal)	
15		Utvendige luker lukket og låst	
16		Steng den bakre inngangsdøren	
17		Kjøretøyets totalhøyde med pålastet takrail målt og notert. Totalhøyden skal oppbevares godt synlig i førerhuset	
Boenhet innvendig		18	Vinduer og takluker lukket og låst
	19	Fjernsynsapparat sikret	
	20	Fest eller sikre alle løse gjenstander	
	21	Tøm åpne hyller etc.	
	22	Løse vaskbeskyttelsen (hvis tilgjengelig) sikkert lagret	
	23	Sikre kjøleskapdøren	
	24	Kjøleskap satt på 12 V-drift	
	25	Alle skuffer og klaffer lukket	
	26	Sikre stuedører og skyvedører	
	27	Barneseter kun montert på seter som er tillat for dette	
	28	Svingsetelås for fører sete og passasjer sete i lås	
	29	Blendingsgardiner i førerhuset åpnet og sikret	
	30	Satelittanlegget er utkoblet	

	Nr.	Kontroll	Kontrollert
Gassanlegg	31	Fest gassflaskene i gasskapet slik at de ikke kan skli	
	32	Sett alltid beskyttelseshetter på gassflaskene når de ikke er koblet til gasslangen	
	33	Steng gassflaskens hovedventil og gassavstengeventil ▷ Hvis det er montert et DuoControl-kontrollsystem med kollisjonssensor, kan gassavstengeventilene og hovedventilen være åpne under kjøring.	
Elektrisk anlegg	34	Sjekk spenningen i startbatteriet og i boenhets-batteriet (se kapittel 8). Viser panelet for lav batterispenning, må de respektive batteriene lades. Se anvisningene i kapittel 8 ▷ Start reisen med fullt ladet start- og boenhets-batteri.	

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger vedrørende kjøring av bobilen.

4.1 Kjøre med bobilen

- ▶ Basiskjøretøyet er et nyttekjøretøy (liten lastebil). Kjøremåten må tilpasses dette.
- ▶ Før avreise, og også etter korte stopp, skal det kontrolleres at stigtrinnene er trukket helt inn.
- ▶ Når du starter motoren på kjøretøyet, kan varselsignaler høres, f.eks. varselsignalet "Stigtrinn kjørt ut". Under visse forhold (kaldstart om vinteren) kan det etter at kjøretøymotoren er startet vare inntil 15 sekunder til varselsignalet høres.
- ▶ Det er montert sikkerhetsbelte ved alle kjøretøyets godkjente sitteplasser. Under kjøring må man alltid bruke sikkerhetsbelte.
- ▶ Sikkerhetsbeltet må være festet under hele turen.
- ▶ Passasjerene må bli sittende på de fastlagte plassene.
- ▶ Dørlåsen må ikke åpnes.
- ▶ Unngå rykkete bremsing.
- ▶ Ved bruk av navigasjonsutstyr, må kjøremålet bare endres når kjøretøyet står i ro. Sving inn på en parkeringsplass eller et trygt stoppested når du ønsker å endre kjøremål.

- ▷ Kjør langsomt på dårlige veier.
- ▷ Kjør særlig forsiktig ved innkjøring på ferger, ved ujevnheter i veien og ved rygging. Større kjøretøy kan begynne å slingre på grunn av det relativt lange overhenget, under dårlige kjøreforhold kan de subbe i bakken. Det kan føre til at undergulvet eller delene som er montert på det, f.eks. et motorsykelstativ, blir skadet.

- ▷ Produsenten påtar seg intet ansvar for ulykker eller skader som oppstår som følge av at disse punktene ikke er overholdt.
- ▷ Sikkerhetsforanstaltningene som er oppført i kapittel 2 må overholdes.

4.2 Nedbruddshjelp ved kjøretøytekniske problemer

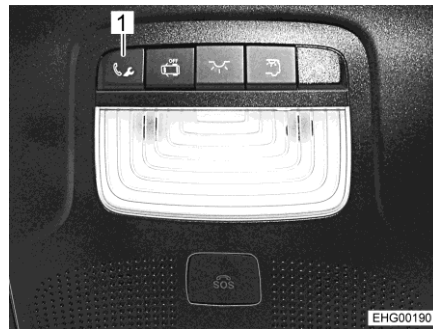
- ▶ I nødstilfeller, ring det nasjonale nødnummeret eller bruk Mercedes-Benz nødanropssystemet (SOS-knappen, se bruksanvisningen til basiskjøretøy).

Mercedes-Benz kundesenter er tilgjengelig for nedbruddshjelp og forespørsler om basiskjøretøyet. Samtalen til Mercedes-Benz kundesenter etableres i kjøretøyet via kommunikasjonsmodulen "me connect".

Knappen for nedbruddsanrop er montert i takkontrollenheten.

- ▷ Bare bruk knappen for nedbruddsanrop hvis det oppstår tekniske problemer med basiskjøretøyet. Forespørsler om kjøretøyets boenhet kan ikke besvares.

Bilde 7 Knapp for nedbruddsanrop

- Anrop:*
- Trykk knappen (Bilde 7,1) for nedbruddsanrop. Anrop til Mercedes-Benz kundesenter utløses.

Multifunksjonsdisplayet viser melding om at tilkoblingen blir opprettet. Lyduttgangen blir dempet. Kjøretøyets data overføres, noe som kan ta noen sekunder. Deretter svarer en ansatt hos Mercedes-Benz kundesenter.

- ▷ I noen land ber en taletekst om bekreftelse av overføring av kjøretøyets data. Etter bekreftelsen overføres kjøretøyets data.

- Avslutte anrop:*
- Trykk på telefonknappen på multifunksjonsrattet.

4.3 Kjørehastighet

- ▶ Kjøretøyet er utstyrt med en kraftig motor. Dermed har man tilstrekkelig reserve i tunge trafikksituasjoner. Denne høye ytelsen muliggjør høy slutthastighet og krever kjøreferdigheter over gjennomsnittet.
- ▶ Kjøretøyet har en stor angrepsflate for vind. Det er spesielt farlig hvis det oppstår plutselig sidevind.
- ▶ Ujevn eller ensidig lasting forandrer kjøreegenskapene.
- ▶ På ukjente veier kan det være vanskelig veiforhold og det kan oppstå overraskende trafikksituasjoner. Tilpass derfor kjørehastigheten til den aktuelle trafikksituasjonen og omgivelsene forøvrig.
- ▶ Følg nasjonale regler for fartsgrenser.

4.4 Bremseser

- ▶ Defekter ved bremseanlegget må straks repareres på autorisert fagverksted.

Ved hver kjørestart

Kontroller med prøvebremsing ved hver kjørestart:

- Fungerer bremsene?
- Reagerer bremsene jevnt?
- Holder kjøretøyet sporet under bremsing?

4.5 Sikkerhetsbelter

4.5.1 Generelt

Kjøretøyet er utstyrt med sikkerhetsbelter i boenheten på sitteplassene hvor det er påbudt med sikkerhetsbelte. De nasjonale forskriftene gjelder for bruk av sikkerhetsbeltet.

- ▶ Før avreise må man feste sikkerhetsbeltene og man må ha dem festet under hele kjøreturen.
- ▶ Sikkerhetsbeltene må ikke skades eller klemmes. Defekte sikkerhetsbelter byttes ut på et autorisert fagverksted.
- ▶ Beltefestene, innrullingsautomatikken og beltelåsene må ikke endres.
- ▶ Hvert sikkerhetsbelte må kun brukes av **en** person.
- ▶ Ikke spenn fast gjenstander sammen med personer.
- ▶ Sikkerhetsbeltene er ikke beregnet for personer på under 150 cm. I slike tilfeller må det brukes ytterligere festeanordninger. Se kontrollsertifikatet.
- ▶ Skift ut sikkerhetsbeltene etter ulykke.
- ▶ Under kjøring må ryggstøet til setet ikke være lent for langt bakover. Ellers fungerer ikke sikkerhetsbeltet som det skal lenger.

4.5.2 Riktig feste av sikkerhetsbeltet

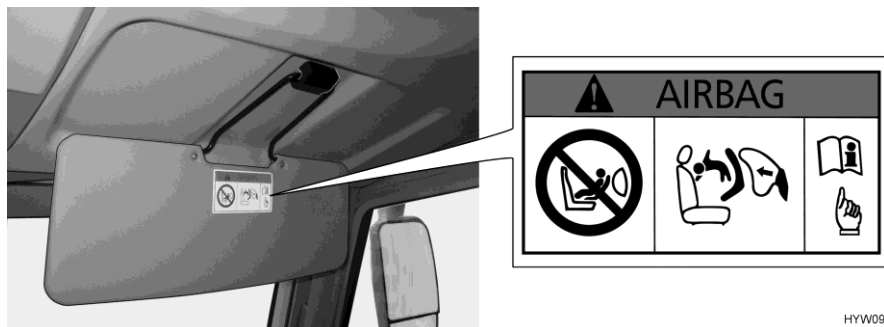
- ▶ Sikkerhetsbeltet må ikke vrís. Sikkerhetsbeltet skal ligge jevnt inntil kroppen.
- ▶ Sitt riktig i setet når du fester sikkerhetsbeltet.

Sikkerhetsbeltet er riktig festet når hoftebeltet under magen går over hoftebenet. Skulderbeltet må gå over brystet og skulderen (ikke halsen). Beltet må dessuten alltid sitte stramt på kroppen. Ta av klær med tykt fôr før turen begynner.

4.6 Barnesikringssystemer

- ▶ Barn under 13 år som er kortere enn 150 cm skal sikres med et egnet og lovlig barnesikringssystem under kjøring.
- ▶ Under kjøring må man spenne fast barna og passe på at de er fastspente under turen.
- ▶ Når det er montert passasjer-kollisjonspute i kjøretøyet, må man ikke bruke barnesikringssystemer som vender bakover på passasjeret ("Reboard-systemer"). Følg advarslene som finnes i kjøretøyet.
- ▶ Plasser barnesikringssystemer kun på seter som er spesielt utpekt til dette. Når den fremre kollisjonsputen på passasjeret foran er aktivert, kan bare forovervendte barnesikringssystemer, brukes på passasjeret foran.
- ▶ Barnesikringssystemer som er bakovervendt må **aldri** brukes på et sete med **aktivert fremre kollisjonspute**. Dette kan føre til **død** eller **alvorlige personskader** hos barn.

HYW09354

Bilde 8 Advarsel barnesikringssystem (solskjerm for passasjer)

Ikke bruk bakovervendte barnesikringssystemer på passasjeret

Passasjeret er utstyrt med en kollisjonspute. Når denne kollisjonsputen er aktivert, skal ingen bakovervendte barnesikringssystemer brukes på passasjeret. I en ulykke vil kollisjonsputen som utløses resultere i alvorlig skade eller død for barnet. På solskjerm er det plassert en advarsel (Bilde 8) som informerer om denne faren.

Kollisjonsputen på passasjeret kan deaktiveres, informasjon om dette finner du i bruksanvisningen til basiskjøretøyet.

4.7 Oversikt over egnede barnesikringsystemer

Følgende tabell viser hvilke barnesikringsystemer som kan brukes på hvilke sitteplasser. Det skilles i den anledning mellom vekt- og aldersgrupper.

Sitte plass	Vekt-/aldersgrupper			
	< 10 kg (0-9 måneder)	< 13 kg (0-24 måneder)	< 9-18 kg (9-48 måneder)	15-36 kg (4-12 år)
Passasjersele foran	X	X	UF	UF
Andre seterekke	X	X	X	X

Betydning av merkingen:

UF: Egnert for fremoverrettede "universelle" sikringsystemer som passer for denne aldersgruppen.

X: Sete er uegnet for barn i denne aldersgruppen.

4.8 Førersele og passasjersele

- ▶ Før start skal samtlige seter dreies i kjøreretningen og blokkeres.
- ▶ Under kjøring må alle seter være festet i kjøreretningen. De må ikke snus.
- ▶ Snu alltid setene slik at setet vender mot midten av kjøretøyet og ikke mot ytterveggen.

Bilde 9 Førersele og passasjersele

- Dreie sete:*
- Still den innvendige armlenen oppover.
 - Skyv setet i midtstilling.
 - Trekk i stangen (Bilde 9,1) for å dreie setet og drei setet i ønsket posisjon. Drei derved seteflaten alltid mot midten av kjøretøyet.
 - Slipp stangen (Bilde 9,1).

- ▷ For all annen informasjon om betjening av fører-/passasjersele, se bruksanvisningen for basiskjøretøyet.

4.9 Sitteplassforordning

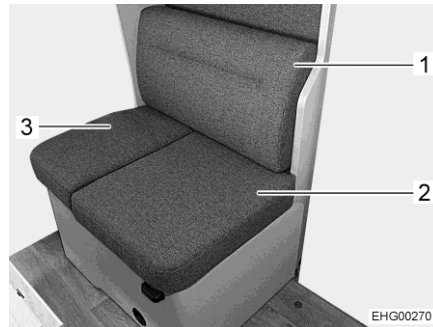
- ▶ Under kjøring må passasjerene kun sitte på de godkjente sitteplassene. Se vognkortet for tillatt antall sitteplasser.
- ▶ Under kjøring er det forbudt å sitte på de langsgående benkene.
- ▶ Det er påbudt å bruke sikkerhetsbelte.

Sitteplasser som kan brukes under kjøring er utstyrt med sikkerhetsbelte.

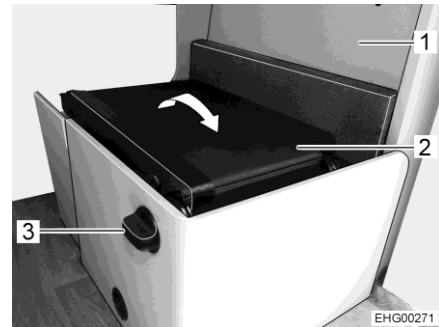
4.10 Ekstrasete

I venstre og på høyre langsgående benk er det på hver plassert et sammenleggbart ekstrasete for kjøring.

Ekstrasetet er montert i kjøreretningen, og er utstyrt med et trepunkts-sikkerhetsbelte.

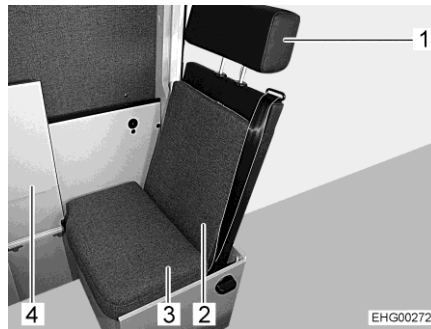

Bilde 10 Ta av puten

Bilde 11 Slå opp ekstrasete

- Ta av ryggputen (Bilde 10,1) fra den langsgående benken.
- Ta av den store og lille sitteputen (Bilde 10,2 og 3) fra den langsgående benken.
- Fold opp dekselet (Bilde 11,1) til den langsgående benken.
- Drei og hold håndtaket (Bilde 11,3), for å låse opp ryggstøtten.
- Fell ut ryggstøtten (Bilde 11,2).

Bilde 12 Ekstrasete

- Fold opp det sammenleggbare elementet (Bilde 12,4) til den langs-gående benken.
- Heng inn rygputen (Bilde 12,2) på lasken på nakkestøtten.
- Fest rygputen (Bilde 12,2) med spennstropp til ryggstøtten (Bilde 11,2). Vær oppmerksom på at sikkerhetsbeltet til det ekstrasetet ikke klemmes fast.
- Legg den lille sitteputen (Bilde 12,3) slik på seteflaten, at festelasken peker mot ryggstøtten (Bilde 11,2).
- Sikre den lille sitteputen slik at den ikke skli i kjøreretning. For å gjøre dette, fest festelasken til sitteputen på undersiden av den sammenleggbare seteflaten.

4.11 Ryggekamera

Bilde 13 Ryggekamera

Bildet til ryggekameraet mates inn i det sentrale multimedia-/navigasjonssystemet og vises på den eksisterende LCD-skjermen.

Når motoren er i gang eller tenningen er slått på, slår ryggekameraet og LCD-skjermen seg automatisk på når bilen settes i revers.

Når kjøretøymotoren er i gang eller tenningen er slått på, kan ryggekameraet og LCD-skjermen også slås på manuelt med en betjeningsknapp eller et berøringsfelt på skjermen.

Systemet kan slås av med en betjeningsknapp eller menyknapp på skjermen.

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

4.12 Blendingsfoldegardiner for fører- og passasjervindu

- ▶ Blendingsfoldegardinene for fører- og passasjervindu skal være trukket opp, blokkert og sikret under kjøring.

- Sikre:
- Skyv blendingsfoldegardinene for sidevindue forsiktig helt tilbake.
 - Sikre blendingsfoldegardinene.

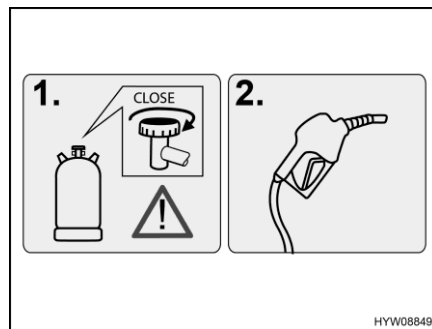
4.13 Fulle på drivstoff

- ▶ Under tanking må alle gassdrevne apparater være slått av (varmeanlegg, kokeplass, stekeovn, grill, kjøleskap, avhengig av utrustning). Eksplosjonsfare!

- ▷ Påfyllingsstussen for drivstoff er en del av basiskjøretøyet.
- ▷ Påfyllingsstussen for drivstoff er merket med teksten "Diesel".

Bilde 14 Advarsel (påfyllingsstuss for drivstoff)

Plasseringen av påfyllingsstussene for drivstoff finner du i bruksanvisningen til basiskjøretøyet.

4.14 Ad-Blue®

- ▷ Påfyllingsstussen for Ad-Blue® befinner seg under motorlokket.
- ▷ Informasjon og merknader om Ad-Blue® finnes i bruksanvisning til basiskjøretøyet.

4.15 Sleping

- ▶ For å unngå kjøretøyskader på grunn av feil sleping, følg instruksjonene i bruksanvisningen til basiskjøretøyet før sleping.
- ▶ Hvis ikke tenningsøkkelen kan vriss i tenningslåsen, skal ikke kjøretøyet slepes. Styringssystemet er låst.
- ▶ Hvis motoren ikke kjører på et kjøretøy med forhjulsdrift med automatgir: Skyv kjøretøyet forsiktig i maksimalt 15 meter. I tilfelle av nedbrudd må slike kjøretøyer bare fraktes på en tilhenger eller transporter.

- ▷ Når motoren ikke går eller spenningen er forstyrret, fungerer ikke servostøtten for styre- og bremsesystemene. For å styre og å bremse kreves stor fysisk styrke.

Kjøretøysprodusenten anbefaler å frakte kjøretøyet på en transporter eller tilhenger. Hvis kjøretøyet skal slepes, bruk en slepestag. Slepestagen må være godkjent for kjøretøyets vekt.

- ▷ De nasjonale forskriftene gjelder ved sleping.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger vedrørende oppstilling av kjøretøyet i campingdrift.

5.1 Håndbremse

Dra alltid håndbremsen på ved parkering av kjøretøyet.

5.2 Stigtrinn

- ▷ Hvis stigtrinnet blir belastet før det kjørt helt ut, kan mekanismen bli skadet. Stigtrinnet må derfor først brukes, når det er kjørt helt ut.

- ▷ Hvis stigtrinnet kjøres ut, mens motoren fortsatt går, lyder et varselsignal.

5.3 Oppkjøringsklosser

- ▷ Oppkjøringsklosser følger ikke med i leveringingen. Tilbehørsforretninger tilbyr forskjellige modeller.

Oppkjøringsklosser utjevner høydeforskjellen ved stigninger og ujevne flater, slik at kjøretøyet kan parkeres vannrett.

5.4 Støttekloss

Ved parkering av kjøretøyet i stigninger eller hellinger må det brukes en støttekloss.

Hvis teknisk tillatt totalvekt for kjøretøyet overskrider 4 t, må det ved parkering i stigninger eller hellinger brukes en støttekloss. Støtteklossen er standardutstyr for kjøretøyer med totalvekt på over 4 t.

5.5 Støtter

5.5.1 Generelle råd

- ▷ De innebygde støttene må ikke brukes til jekk. Støttene bidrar til å stabilisere kjøretøyet mot bakakselens innfjæring når det er stanset.
- ▷ Ved oppstilling av kjøretøyet, påse at ingen av støttene belastes mer enn de andre.
- ▷ Før start må støttene skrues helt opp til anslag, kjøres helt inn og sikres.

- ▷ Er underlaget mykt eller ustabil, bør det legges en stor plate under støttene for å forhindre at de synker ned i bakken.
- ▷ Sett kjøretøyet slik at det står mest mulig vannrett. Ellers kan ikke vannet renne riktig ut av dusjkaret.

5.5.2 Støttebein

- ▶ Støttebeina må ikke brukes som jekk for arbeid under kjøretøyet (f.eks. hjulbytte eller vedlikeholdsarbeid).
- ▶ Ingen må legge seg under kjøretøyet når det er løftet.

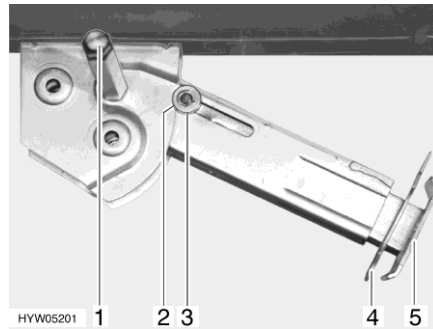
- ▷ Trekk til håndbremsen før støttebeina kjøres ut.

- ▷ Alt etter modell har sekskanten et ledd. Ved bruk av dette blir det enklere å bruke pipenøkkelen.

For å kunne opprettholde en feilfri funksjon, må rørene i støttebeina rengjøres regelmessig og smøres med fett.

Avhengig av modellen kan støttebeina justeres i lengden.

Bilde 15 Støttebein

- Skyve ut:*
- Sett pipenøkkelen på sekskanten (Bilde 15,1) og vri til støttebeinet står loddrett ned.
 - Trekk splinten (Bilde 15,4) ut av støttebeinforlengeren (Bilde 15,5).
 - Dra støttebeinforlengeren ut til ønsket lengde.
 - Stikk splinten inn i støttebeinforlengeren igjen.
 - Skru på sekskanten til støttebeinet står støtt på bakken og kjøretøyet står vannrett.

- Trekke in:*
- Sett pipenøkkelen på sekskanten (Bilde 15,1) og vri til støttebeinet ikke lenger berører bakken.
 - Trekk splinten (Bilde 15,4) ut av støttebeinforlengeren (Bilde 15,5).
 - Skyv støttebeinforlengeren (Bilde 15,5) helt inn og stikk splinten (Bilde 15,4) inn i hullet i støttebeinforlengeren.
 - Bruk pipenøkkelen til å vri på sekskanten (Bilde 15,1) til støttebeinet er svingt opp og styringsskiven (Bilde 15,3) er ført helt inn i utsparingen (Bilde 15,2).

- ▷ Pass på før avreise: Er alle støttebein kjørt helt inn, alle støttebeinforlengere helt innskjøvet og sikret med splinten?

5.6 230 V-tilkobling

Kjøretøyet kan tilkobles en 230 V-forsyning (se kapittel 8).

5.7 Kjøleskap

- ▶ Når kjøleskapet er stilt på 12 V-drift, bruker det hele tiden strøm. Koble derfor om til gassdrift når kjøretøyets motor **ikke** går og kjøretøyet **ikke** er koblet til 230 V-forsyningen.

På apparater med automatisk energivalgsystem fungerer 12 V-drift av kjøleskapet i automatisk drift kun når kjøretøyets motor er i gang. Når kjøretøyets motor er stoppet, settes kjøleskapet på 230 V-drift eller gassdrift.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger vedrørende det å bo i kjøretøyet.

6.1 Dører

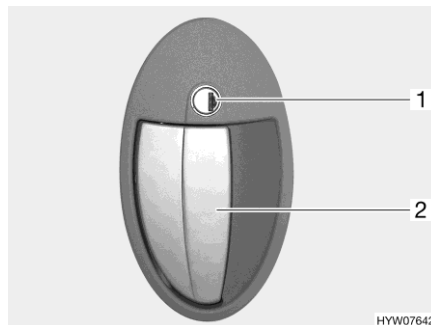

► Dørene skal være lukket under kjøring.

- ▷ Ved å låse dørene kan du forhindre at de åpner seg av seg selv, f.eks. ved uhell.
- ▷ Låste dører hindrer også uvedkommende i å trenge inn, f.eks. ved lyskryss. I nødsituasjoner gjør låste dører det vanskelig for hjelpemennska-per å ta seg inn i bilen.
- ▷ Lås alltid dørene når du forlater kjøretøyet.

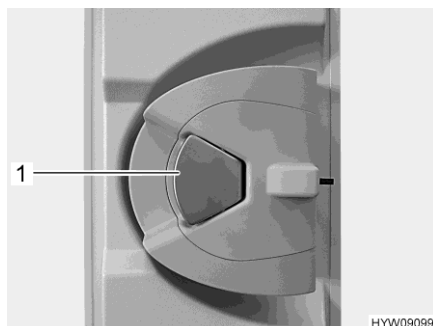
6.1.1 Inngangsdør, utvendig

Bilde 16 Dørlås (inngangsdør, utvendig)

- For å åpne:*
- Stikk nøkkelen i låsesylinderen (Bilde 16,1) og drei den med urviseren til dørlåsen åpnes.
 - Vri nøkkelen tilbake til midtstilling og dra den ut.
 - Dra i dørhåndtaket (Bilde 16,2). Døren er åpen.
- For å låse:*
- Stikk nøkkelen i låsesylinderen (Bilde 16,1) og drei den mot urviseren til dørlåsen stenges.
 - Vri nøkkelen tilbake til midtstilling og dra den ut.

6.1.2 Inngangsdør, innvendig

Bilde 17 Dørlås (inngangsdør, innvendig)

- For å åpne:*
- Når dørlåsen er låst: Dra én gang i dørhåndtaket (Bilde 17,1). Døren er låst opp.
 - Dra i dørhåndtaket (Bilde 17,1). Døren er åpen.
- For å låse:*
- Trykk på dørhåndtaket (Bilde 17,1).

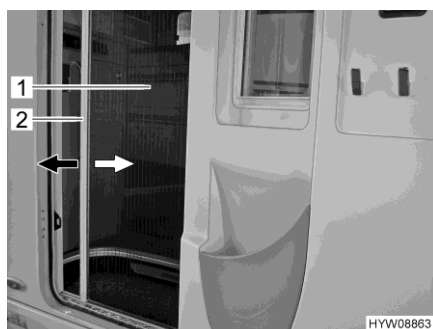
6.1.3 Myggnetting til inngangsdøren, uttrekkbart

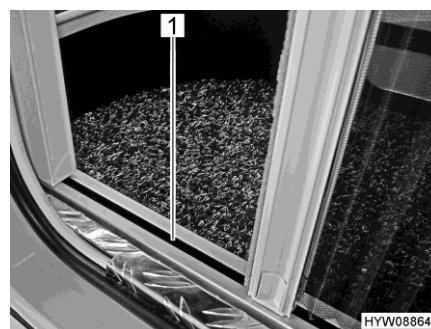
- ▷ Åpne myggnettingen helt, før inngangsdøren lukkes.
- ▷ Hold listen med begge hender ved lukking og åpning. Dette reduserer risikoen for at myggnettingen går i klem i føringene (Bilde 19,1).
- ▷ Ikke trykk på nettingområdet ved åpning og lukking av myggnettingen.
- ▷ Hold hunder og katter borte fra myggnettingen.
- ▷ Før kjøretøyet forlates må alltid myggnettingen føres fullstendig tilbake i dørfestet.

- ▷ Produsenten overtar intet ansvar, når skaden på enheten kan føres tilbake til påvirkning av tredjepart eller er selvforskyldt.

Bilde 18 Myggnetting (inngangsdør)

Bilde 19 Myggnetting (nedre føring)

- For å stenge:*
- Ta tak i listen (Bilde 18,2) med begge hender og trekk myggnettingen (Bilde 18,1) jevnt ut av dørfestet.
 - Skyv myggnettingen frem til anslaget på den motsatte siden.
- For å åpne:*
- Ta tak i listen (Bilde 18,2) med begge hender og skyv myggnettingen (Bilde 18,1) med lett trykk tilbake i dørfestet.

6.2 Utvendige luker

- ▷ Steng og lås samtlige utvendige luker og klaffelåser før avreise.
- ▷ For å åpne eller lukke utvendige luker må alle lås på den utvendige luken åpnes eller stenges.

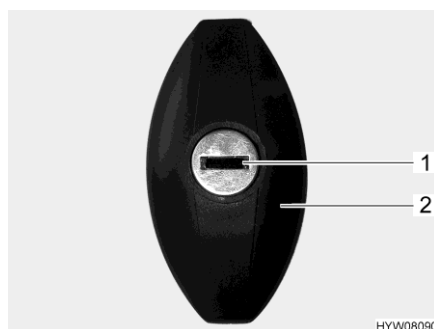
- ▷ Steng alle utvendige luker når du forlater kjøretøyet.

De utvendige lukene som er montert på kjøretøyet er utstyrt med enhetlige låsesylindre. Derfor kan alle låser åpnes med samme nøkkel.

6.2.1 Klaffelås, ellipseformet

- ▷ Det kan trenge vann inn i den åpne klaffelåsen når det regner. Steng derfor låsehåndtaket.

Bilde 20 Klaffelås (ellipseformet, låst)

- For å åpne:*
- Stikk nøkkelen inn i låsesylindren (Bilde 20,1) og drei den en halv omdreining mot urviseren. Låsehåndtaket (Bilde 20,2) spretter ut.
 - Trekk ut nøkkelen.
 - Drei låsehåndtaket en halv omdreining mot urviseren. Klaffelåsen er åpnet.
- For å stenge:*
- Steng igjen den utvendige luken.
 - Drei låsehåndtaket en halv omdreining med urviseren. Klaffelåsen er nå stengt, men ikke låst.
 - Stikk nøkkelen i låsesylindren.
 - Press inn låsehåndtaket med isatt nøkkel og drei nøkkelen en halv omdreining med urviseren. Låsehåndtaket forblir låst.
 - Trekk ut nøkkelen.

6.3 Lufting

- ▶ Oksygenet i luften inne i kjøretøyet forbrukes av passasjerenes pusting og ved bruk av gassdrevne innebygde apparater. Derfor må den brukte luften stadig skiftes ut. Derfor er det montert inn luftesystemer i kjøretøyet (f.eks. takluker med automatisk luftesystem, takhettevifter eller gulvvifter). Luftesystemet må ikke blokkeres eller dekket til, f.eks. med en vintermatte, verken fra innsiden eller utsiden. Hold det automatiske luftesystemet fritt for snø og løv. Det er fare for kvelning på grunn av høynet CO₂-konsentrasjon.

- ▷ Under enkelte værforhold kan det dannes kondens på metallgjenstander (f.eks. gulv-understellforskruinger) til tross for tilstrekkelig ventilasjon.
- ▷ Det kan også trekke ved skjøter og kanter (f.eks. ved takhettevifter, takluker, stikkontakter, påfyllingsstusser, luker osv.).

Kondens

Sørg for stadig tilførsel av frisk luft ved hyppig og målrettet lufting. Kun slik unngår man at det danner seg kondens i kaldt vær, med påfølgende dannelse av jordslag. Når varmeeffekt, luftfordeling og lufting er tilpasset hverandre, oppnår man et behagelig boklima i den kalde årstiden. For å forhindre gjennomtrekk, stenges luftdysene på dashbordet og luftspredningen i bobilen stilles på resirkulering.

Ved lengre lagring bør kjøretøyet luftes godt med jevne mellomrom, særlig om sommeren, på grunn av stillestående, varm luft. Her skal ikke bare innvendige rom, men også rom som er tilgjengelige utenfra, luftes. Når kjøretøyet er parkert i et lukket rom (f.eks. en garasje), skal også oppstillingsplassen luftes. Hvis det oppstår kondens, kan det føre til dannelse av jordslag.

6.4 Vinduer

- ▷ Vinduene er utstyrt med blendingsgardiner eller blendingsfoldegardiner og insektnettsjalusier eller sammenleggbare insektnett. Når låsen frigjøres, spretter insektnettsjalusien og blendingsgardinen automatisk tilbake i utgangsposisjonen. For ikke å skade trekkmekanikken, anbefales det å holde blendingsgardinen/insektnettsjalusiene fast og langsomt føre dem tilbake til utgangsposisjonen. Blendingsfoldegardinen og den foldbare myggnettingen er laget av tynt vevet stoff. For at blendingsfoldegardinen eller myggnettingen ikke skal bli skadet, føres blendingsfoldegardinen og myggnettingen forsiktig tilbake til utgangsstillingen etter håndtaket.
- ▷ Hold ikke rullegardiner lukket over lengre tid, da man i så fall må regne med økt materialtretthet.
- ▷ Ta tak i midten av avslutningslisten til rullegardinene når du åpner og lukker dem. Hvis du ikke tar tak i midten av avslutningslisten, kan rullegardinene bli klemt og skadd.
- ▷ Når blendingsgardinen eller blendingsfoldegardinen er helt lukket, kan det ved sterkt sollys bli svært varmt mellom blendingsgardinen/blendingsfoldegardinen og vinduet. Vinduet kan skades. Lukk derfor blendingsgardinen/blendingsfoldegardinen bare 2/3 ved sterkt sollys. Dessuten skal vinduet settes i posisjon "langvarig lufting".
- ▷ Steng vinduene før kjøring.
- ▷ Hold vinduene lukket når været tilsier det, slik at det ikke kan trenge inn fuktighet.

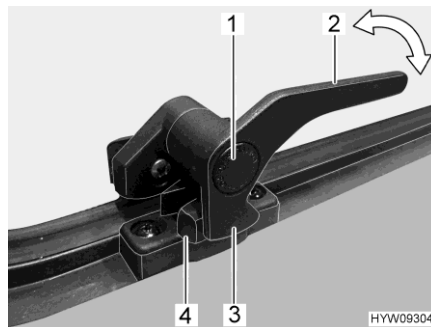

- ▷ Steng alltid vinduene når du forlater kjøretøyet.
- ▷ På innsiden av akrylglass-dobbeltvinduet kan det ved store temperaturforskjeller eller ekstreme værforhold dannes litt kondens. Vinduet er konstruert slik at kondens kan fordampe når utetemperaturen stiger. Det er ingen fare for skader på akrylglass-dobbeltvinduet på grunn av kondens.
- ▷ Når putetrekkene utsettes for sollys, falmer de etter hvert. Hvis temperaturen samtidig stiger i kjøretøyet, påskyndes fargeendringen. Derfor anbefaler vi at man lukker blendingsgardinene på vinduene ved sterkt sollys. Påse at det ikke oppstår noen varmeakkumulering når vinduene blendes.

6.4.1 Vindu som kan åpnes utover med armer med automatisk låsing

- ▷ Åpne vinduet helt for å frigjøre vindushaken. Frigjøres den ikke, og vinduet lukkes likevel, er det fare for at vinduet kan sprekke på grunn av sterkt mottrykk.
- ▷ Påse at vinduet med åpning utover ikke forvris når det åpnes. Åpne og lukke vinduet jevnt.
- ▷ Låsehåndtaket er utstyrt med en sikringsknapp. Trykk på sikringsknappen for hver betjening av låsehåndtaket.

Bilde 21 Låsehåndtak (stilling "lukket")

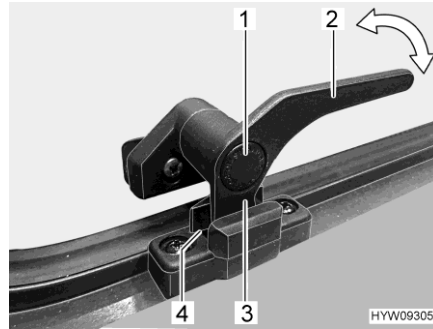

Bilde 22 Vindu som kan åpnes utover med armer med automatisk låsing

- For å åpne:*
- Trykk inn sikringsknappen (Bilde 21,1) og hold den inne.
 - Drei låsehåndtaket (Bilde 21,2) en kvart omdreining mot midten av vinduet.
 - Åpne vinduet med åpning utover til ønsket stilling. Armen (Bilde 22,1) låses automatisk.

Vinduet blir stående i ønsket posisjon.

- For å stenge:*
- Åpne vinduet så mye at haken frigjøres.
 - Lukk vinduet.
 - Trykk inn sikringsknappen (Bilde 21,1) og hold den inne.
 - Drei låsehåndtaket (Bilde 21,2) en kvart omdreining mot vindusrammen. Låsetappen (Bilde 21,3) på låsehåndtaket ligger helt på innsiden av vinduslåsen (Bilde 21,4).

Bilde 23 Låsehåndtak (stilling "langvarig lufting")

Langvarig lufting

Med låsehåndtaket kan vinduet stilles i to ulike posisjoner:

- I stilling "langvarig lufting" (Bilde 23)
- I stilling "lukket" (Bilde 21)

For å stille vindu med åpning utover i posisjon for "langvarig lufting":

- Trykk inn sikringsknappen (Bilde 23,1) og hold den inne.
- Drei låsehåndtaket (Bilde 23,3) en kvart omdreining mot midten av vinduet.
- Skyv vinduet litt utover.
- Vri låsehåndtaket tilbake igjen. Låsetappen (Bilde 23,3) på låsehåndtaket må gripe inn i utsporingen i vinduslåsen (Bilde 23,4).
- Slipp sikringsknappen (Bilde 23,1).
- Kontroller at sikringsknappen ikke er trykket inn, men at låsehåndtaket er sikret.

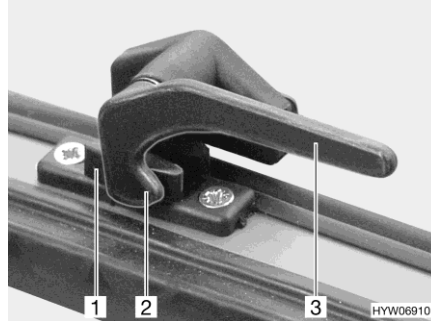
Vinduet med åpning utover skal under kjøring ikke stå i stillingen "langvarig lufting".

Ved regn kan det komme vann inn i boenheten hvis vinduet med åpning utover står i stillingen "langvarig lufting". Derfor bør vinduet stenges helt.

6.4.2 Taklukevindu med dreiearmer

- ▷ Påse at ruten ikke forvris når taklukevinduet åpnes utover. Åpne og lukke taklukevinduet jevnt.

Bilde 24 Låsehåndtak (stilling "lukket")

Bilde 25 Dreiearm (taklukevindu)

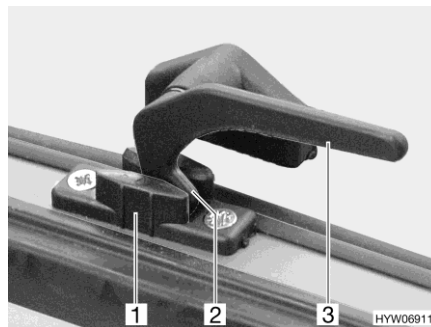
For å åpne:

- Drei alle låsehåndtakene (Bilde 24,3) en kvart omdreining mot midten av vinduet.
- Åpne taklukevinduet til ønsket posisjon og fest det med den riflete knappen (Bilde 25,1).

Taklukevinduet blir stående i ønsket posisjon.

For å stenge:

- Skru på den riflete knappen (Bilde 25,1) helt til haken frigjøres.
- Lukk taklukevinduet.
- Drei alle låsehåndtakene (Bilde 24,3) en kvart omdreining mot vindusrammen. Låsetappen (Bilde 24,2) ligger da på innsiden av vinduslåsen (Bilde 24,1).

Bilde 26 Låsehåndtak (stilling "langvarig lufting")

Langvarig lufting

Taklukevinduet kan stilles i 2 forskjellige posisjoner med låsehåndtakene:

- I stilling "langvarig lufting" (Bilde 26)
- I stilling "lukket" (Bilde 24)

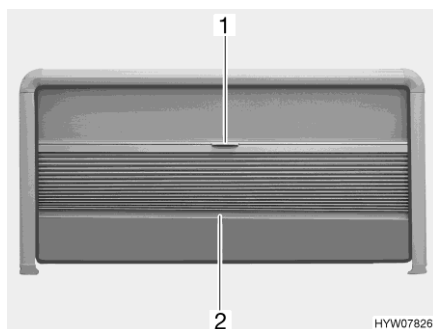
For å stille taklukevindu i posisjon for "langvarig lufting":

- Drei alle låsehåndtakene (Bilde 26,3) en kvart omdreining mot midten av vinduet.
- Skyv taklukevinduet litt utover.
- Vri alle låsehåndtakene tilbake igjen. Skyv så låsetappen (Bilde 26,2) inn i utsparringen i vinduslåsen (Bilde 26,1).

Taklukevinduet skal under kjøring ikke stå i stillingen "langvarig lufting". Ved regn kan det komme vann inn i boenheten hvis taklukevinduet står i stillingen "langvarig lufting". Derfor bør taklukevinduet stenges helt.

6.4.3 Blendingsfoldegardin og insektnettsjalusi

Vinduene er utstyrt med blendingsfoldegardiner og insektnettsjalusier. Blendingsfoldegardin og insektnettsjalusi er forbundet med hverandre.

Bilde 27 Blendingsfoldegardin og insektnettsjalusi (vindu med åpning utover)

Blendingsfoldegardin

Blendingsfoldegardinen er i øvre vindusramme.

- For å stenge:*
- Ta tak i blendingsfoldegardinen midt på avslutningslisten (Bilde 27,2) og trekk forsiktig nedover.
- For å åpne:*
- Hold avslutningslisten (Bilde 27,2) til blendingsfoldegardinen på midten og skyv blendingsfoldegardinen forsiktig oppover.

Insektnettsjalusi

Insektnettsjalusien er i øvre vindusramme.

- For å stenge:*
- Trekk ned insektnettsjalusien på håndtaket (Bilde 27,1).
 - Forskyv insektnettsjalusien trinnløst.
- Når insektnettsjalusien ikke trekkes helt ned, kan blendingsfoldegardinen trekkes til enden av vindusrammen på siden.
- For å åpne:*
- Trekk insektnettsjalusien helt opp på håndtaket (Bilde 27,1).

6.4.4 Blendingsfoldegardiner for fører- og passasjervindu

- For å stenge:*
- Løsne holdestroppen til blendingsfoldegardinen.
 - Stram til blendingsfoldegardinen forsiktig til magnetlåsen holder blendingsfoldegardinen lukket.
- For å åpne:*
- Trekk eller skyv blendingsfoldegardinen forsiktig tilbake.
 - Sikre blendingsfoldegardinen med holdestropper.

6.5 Takluker

Avhengig av modellen har kjøretøyet takluker med eller uten automatisk luftesystem. Når det er montert en takluke uten automatisk luftesystem, skjer den automatiske luftingen via det automatiske luftesystemets soppformete takluker.

- ▶ Ventilasjonsåpningene i det automatiske luftesystemet skal alltid holdes åpne. Luftesystemet må aldri dekkes til, f.eks. med en vintermatte eller blokkeres. Hold det automatiske luftesystemet fritt for snø og løv.

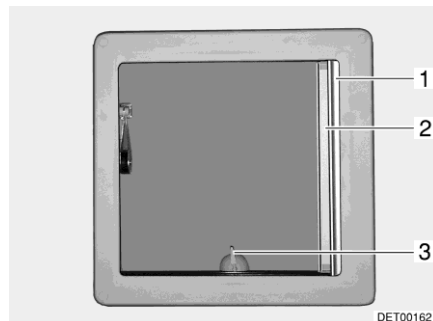
- ▷ Taklukene er utstyrt med blendingsgardiner eller blendingsfoldegardiner og insektnettsjalusier. Når låsen frigjøres, spretter insektnettsjalusien og blendingsgardinen automatisk tilbake i utgangsposisjonen. For ikke å skade trekkmekanikken, anbefales det å holde blendingsgardinen/insektnettsjalusiene fast og langsomt føre dem tilbake til utgangsposisjonen.
- ▷ Hold ikke rullegardiner lukket over lengre tid, da man i så fall må regne med økt materialtretthet.
- ▷ Nå blendingsgardinen hhv. blendingsfoldegardinen er helt lukket, kan det ved sterkt sollys bli svært varmt mellom blendingsgardinen/blendingsfoldegardinen og takluken. Takluken kan skades. Lukk derfor blendingsgardinen/blendingsfoldegardinen bare 2/3 ved sterkt sollys. Åpne takluken litt eller sett den i luftstilling.
- ▷ Hold taklukene lukket når været tilsier det, slik at det ikke kan trenge inn fuktighet.
- ▷ Tråkk ikke på taklukene.
- ▷ Steng taklukene før kjøring.
- ▷ Kontroller at taklukene er stengt før avreise.

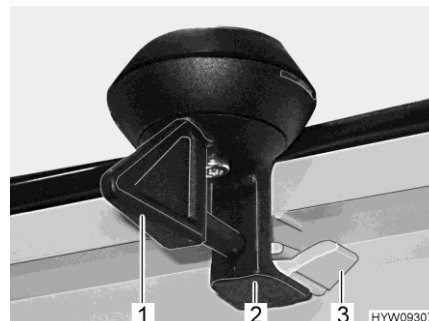
- ▷ Steng alltid taklukene når du forlater kjøretøyet.
- ▷ Når putetrekkene utsettes for sollys, falmer de etter hvert. Hvis temperaturen samtidig stiger i kjøretøyet, påskyndes fargeendringen. Derfor anbefaler vi at man lukker blendingsgardinene på taklukene 2/3 ved sterkt sollys når kjøretøyet står i ro.

6.5.1 Vippe-takluke

Vippe-takluken kan åpnes en vei. Den kan stilles i tre skråstillinger og en luftstilling.

Bilde 28 Vippe-takluke

Bilde 29 Lås (vippe-takluke)

- Åpne:**
- Drei løftearmen (Bilde 28,3 hhv. Bilde 29,1) en kvart omdreining.
 - Dra i løftearmen og trykk vippe-takluken opp.

- For å stenge:**
- Dra i løftearmen og trekk vippe-takluken ned.
 - Drei løftearmen en kvart omdreining. Låsen (Bilde 29,2) må gli inn i den nedre haspen (Bilde 29,3).

Bilde 30 Lås (luftstilling)

- Låse i luftstilling:**
- Dra i løftearmen og trekk vippe-takluken ned.
 - Drei løftearmen (Bilde 30,1) en kvart omdreining. Låsen (Bilde 30,2) må gli inn i den øvre utsparingen (Bilde 30,3).

- ▷ Ved regn kan vannet komme inn i boenheten hvis vippe-takluken står i luftstilling. Lukk derfor vippe-takluken helt.

Blendingsfoldegardin

Blendingsfoldegardinen kan stå i hvilken som helst ønsket posisjon både når vippe-takluken er åpen og når den er stengt.

- For å stenge:**
- Trekk blendingsfoldegardinen (Bilde 28,1) ut og slipp den i ønsket posisjon. Blendingsfoldegardinen blir stående i denne høyden.

- For å åpne:**
- Ta tak i håndtaket og skyv blendingsfoldegardinen sakte til utgangstil-ling.

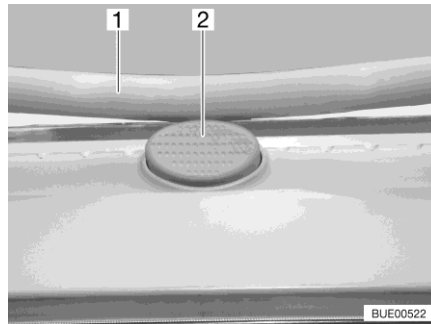
Insektnettsjalusi

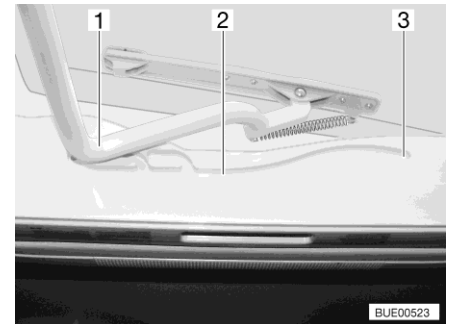
▷ Insektnettsjalusien kan bli skadet hvis den lukkes når vippe-takluken er lukket. Lukk derfor bare insektnettsjalusien når vippe-takluken er åpen.

- For å stenge:*
- Trekk insektnettsjalusien (Bilde 28,2) ut til den knepper i lås på motsatt side.
- For å åpne:*
- Trykk insektnettsjalusiens stang forsiktig opp. Hakene slipper taket.
 - Før insektnettsjalusien forsiktig tilbake til utgangsstilling.

6.5.2 Heki-takluke

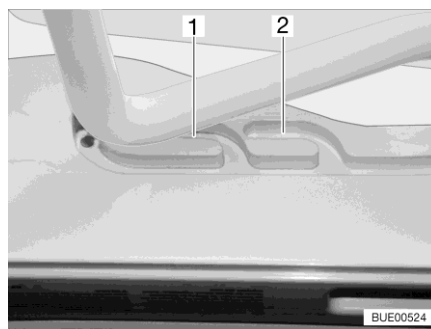
Bilde 31 Sikringsknapp (Heki-takluke)

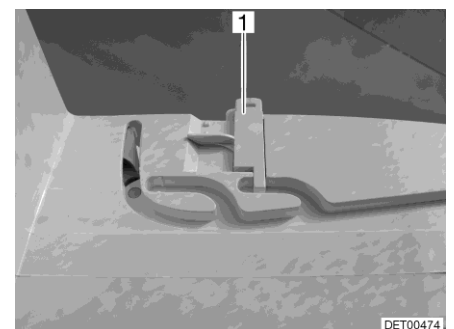
Bilde 32 Førings (Heki-takluke)

Heki-takluken åpnes en vei.

- For å åpne:*
- Trykk sikringsknapp (Bilde 31,2) og trekk bøylene (Bilde 31,1) nedover med begge hender.
 - Trekk bøylene (Bilde 32,1) i føringene (Bilde 32,2) til bakerste posisjon (Bilde 32,3).
- For å stenge:*
- Trykk bøylene (Bilde 32,1) lett oppover med begge hender.
 - Skyv bøylene tilbake i føringene.
 - Trykk bøylene oppover med begge hender, til bøylene ligger over sikringsknappen (Bilde 31,2).

Bilde 33 Førings (luftestilling)

Bilde 34 Lås (luftestilling)

Luftestilling

Heki-takluken kan stilles i to luftestillinger: "Dårlig vær"-stilling (Bilde 33,1) og midtstilling (Bilde 33,2). Avhengig av modell kan taklukent låses i midtstilling med de to boltene (Bilde 34,1) på venstre og høyre side av rammen på panseret.

- Trykk sikringsknapp (Bilde 31,2) og trekk bøylene (Bilde 31,1) nedover med begge hender.
- Trekk bøylene i føringene (Bilde 32,2) til ønsket stilling.
- Trykk bøylene lett oppover og skyv den i valgt føring (Bilde 33,1 eller 2), og lås den eventuelt.

Blendingsfoldegardin For å lukke og åpne blendingsfoldegardinen:

For å stenge: ■ Trekk blendingsfoldegardinen ut ved grepet og slipp den i ønsket posisjon. Blendingsfoldegardinen blir stående i denne høyden.

For å åpne: ■ Ta tak i håndtaket og skyv blendingsfoldegardinen sakte til utgangsstilling.

Myggnetting For å lukke og åpne myggnettingen:

For å stenge: ■ Trekk myggnettingen i håndtaket til det ligger mot grepet på blendingsfoldegardinen.

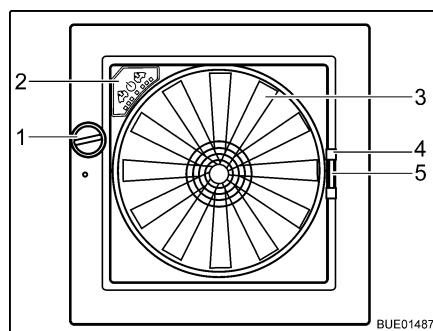
For å åpne: ■ Trykk håndtaket til myggnettingen bakover. Hakene slipper taket.
■ Ta tak i håndtaket og før myggnettingen forsiktig tilbake.

6.5.3 Takluke med vifte (spesialutstyr)

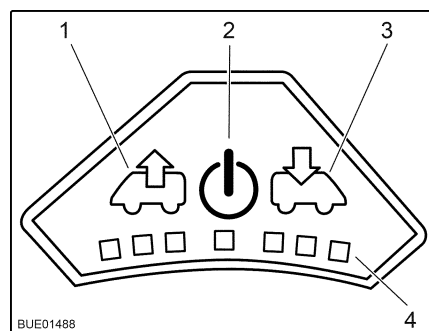

- ▷ For å beskytte batteriet vil viften gå tilbake til nivå 1 etter én time på nivå 6.

Takluken er utstyrt med insektnettsjalusi, blendingsgardin og en justerbar vifte for ventilasjon og lufting.

Bilde 35 Takluke Omni-Vent

Bilde 36 Betjeningsfelt for viften

For å åpne: ■ Vri dreiebryteren (Bilde 35,1) til den ønskede åpningsvinkelen er nådd.

For å stenge: ■ Vri dreiebryteren (Bilde 35,1) til takluken er helt lukket.

Myggnetting For å lukke og åpne myggnettingen:

For å stenge: ■ Trekk myggnettingen til den motsatte rammesiden med håndtaket (Bilde 35,4).

For å åpne: ■ Klem sammen håndtaket på myggnettingen. Hakene slipper taket.
■ Ta tak i håndtaket og før myggnettingen forsiktig tilbake.

- Blendingsgardin** For å stenge og åpne blendingsgardinen:
- For å stenge:*
- Klem sammen håndtaket (Bilde 35,5) på blendingsgardinen.
 - Trekk ut blendingsgardinen til ønsket posisjon og slipp. Blendingsgardinen blir stående i denne posisjonen.
- For å åpne:*
- Klem sammen håndtaket på blendingsgardinen.
 - Før blendingsgardinen forsiktig tilbake til utgangsstilling.
- Vifte** Når takluken er åpen kan boenheten ventileres med viften (Bilde 35,3), som kan stilles i 6 trinn. Viften betjenes fra betjeningsfeltet (Bilde 35,2).
- For å slå på:*
- Trykk på på/av-knappen (Bilde 36,2). Viften går i komfort-modus (avtrekk med laveste viftehastighet).
- Utlufting:*
- For å øke viftehastigheten: Trykk på knappen avtrekk (Bilde 36,1). Viftehastigheten øker med ett trinn i avtrekksretningen. LED-ene (Bilde 36,4) indikerer hastighetsnivå.
 - For å redusere viftehastigheten: Trykk på knappen tilførsel (Bilde 36,3). Viftehastigheten reduseres med ett trinn.
- Lufttilførsel:*
- For å øke viftehastigheten: Trykk på knappen tilførsel (Bilde 36,3). Viftehastigheten øker med ett trinn i tilførselsretningen. LED-ene (Bilde 36,4) indikerer hastighetsnivå.
 - For å redusere viftehastigheten: Trykk på knappen avtrekk (Bilde 36,1). Viftehastigheten reduseres med ett trinn.
- Boost-funksjon:*
- Trykk og hold knappen tilførsel nede i ca. 3 sekunder. Viften skifter til maksimal hastighet for tilførsel av luft. Etter ca. 5 minutter går den automatisk tilbake til tidligere innstilt nivå.
 - Trykk og hold knappen avtrekk nede i ca. 3 sekunder. Viften skifter til maksimal hastighet for avtrekk av luft. Etter ca. 5 minutter går den automatisk tilbake til tidligere innstilt nivå.
- For å slå av:*
- Trykk på på/av-knappen (Bilde 36,2). Viften stopper, LED-ene slukkes.

6.6 Oppbevaringsrom

- ▶ Overhold sikkerhetsanvisningene (klistremærker) som angir når et rom ikke er tillatt brukt som oppbevaringsrom (f.eks. gassflaskekassen eller rom i nærheten av elektriske ledninger).
- ▶ Overhold de tillatte fram- og bakaksellastene og overhold den tillatte totalvekten (se avsnittet 3.2.3).
- ▶ Det må det ikke oppbevares væsker som avgir helseskadelige gasser i boligrommet.
- ▶ Lukk væskebeholdere tett og sikre de slik at de ikke sklir og faller ned.
- ▶ Tunge gjenstander må alltid oppbevares i gulvområdet og sikres mot å skli. Lettere gjenstander kan også oppbevares trygt på høyere liggende steder.

- ▷ Ikke oppbevar fuktige klær i skap eller oppbevaringsrom.

- ▷ Ved pakking bør det tas hensyn til, hvor lett tilgjengelige de ulike gjenstandene skal være og hvor ofte de brukes.

I kjøretøyet foreligger følgende oppbevaringsmuligheter:

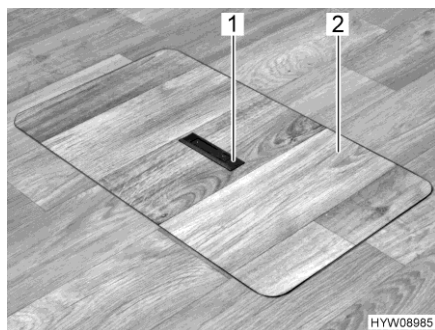
- Dobbeltgulvrområde (tilgjengelig fra innsiden og utsiden)
- Bakre lasteluke
- Oppbevaringskasser
- Veggskap

6.6.1 Servicedeksel i gulvet

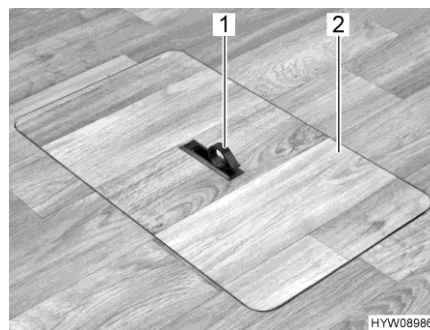

- ▷ Avhengig av utførelsen må først et teppegulvsegment legges til siden, for at servicedekslene skal være tilgjengelige.

Disse servicedekslene er tilgjengelige fra boenheten. Anordningen er modellavhengig.

Bilde 37 Servicedeksel (håndtak senket)

Bilde 38 Servicedeksel (håndtak svingt ut)

For å åpne:

- Legg evt. teppegulvsegment til siden.
- Trykk håndtakplaten (Bilde 37,1) nedover. Håndtaket (Bilde 38,1) svinges oppover.
- Servicedekselet (Bilde 38,2) trekkes opp og av.

- ▶ Lukk igjen servicedekselet så snart som mulig og forsenk håndtaket. Det består ellers snublefare på grunn av det åpne gulvoppbevaringsrommet eller det utstående håndtaket.
- ▶ Ikke brett teppegulvsegmenter.
- ▶ Ikke la teppegulvsegmenter ligge i rommet. Snublefare!

For å stenge:

- Servicedekselet (Bilde 38,2) settes inn i rammen på gulvet.
- Sving håndtaket nedover.

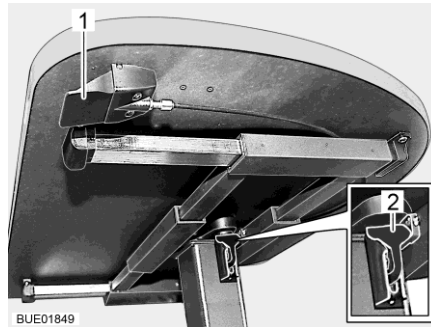
6.7 Bord

6.7.1 Hevebord med opplåsingsknapp

- ▷ Den senkede bordplaten skal belastes etter at putene er lagt riktig på bordplaten (se avsnittet 6.11). Ellers kan bordet bli skadet.

Bordplaten kan flyttes i lengde- og i tverretningen. Man kan bruke løfteme-kanismen til å senke bordet – i tillegg kan det brukes som sengebase.

Bilde 39 Hevebord med opplåsingsknapp

Forskyve bordplate:

- Trekk eller trykk ned låsehåndtaket (Bilde 39,2).
- Skyv bordplaten til ønsket posisjon.
- Trykk låsehåndtaket (Bilde 39,2) oppover.

Innstilling av bordhøyde:

- Trykk inn opplåsingsknappen (Bilde 39,1) og hold den inne. Bordplaten går av seg selv opp til stopp.
- Trykk bordplaten ned til ønsket posisjon. Trykk midt på bordplaten.
- Slipp opplåsingsknappen (Bilde 39,1). Bordplaten blir stående i den valgte stillingen.

Ominnredning til sengebase:

- Trykk inn opplåsingsknappen (Bilde 39,1) og hold den inne.
- Trykk bordplaten helt ned. Trykk midt på bordplaten.
- Slipp opplåsingsknappen (Bilde 39,1). Bordplaten blir stående i den nederste stillingen.

6.7.2 Bord, sammenleggbart

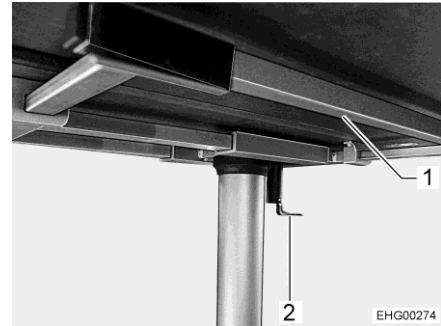
For å skape mer bevegelsesfrihet i boenheten kan bordplaten vippes opp når bordet ikke er i bruk. I tillegg kan bordplaten forskyves på langs og på tvers.

Bordet er tilgjengelig i 2 utførelser:

- Bord som ikke kan senkes (rundt bordben). Dette bordet kan ikke brukes som sengebunn.
- Bord som kan senkes (firkantet bordben). Dette bordet kan brukes som sengebunn.

Bilde 40 Vippe opp bordplaten

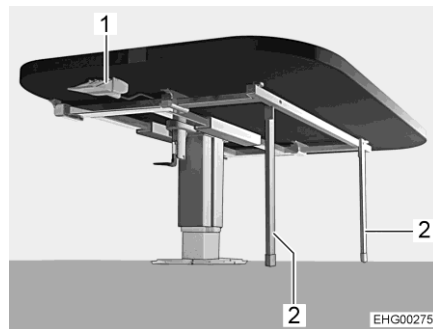
Bilde 41 Undersiden av bordet

Vippe opp bordplaten:

- Løft den bevegelige halvdel av bordplaten (Bilde 40,1) opp og legg den forsiktig på den andre halvdel.
- Skyv inn støtterammen (Bilde 41,1) helt til anslaget.

Forskyve bordplate:

- Klaff ned låsehåndtaket (Bilde 41,2).
- Skyv bordet i ønsket posisjon.
- Klaff opp låsehåndtaket igjen.

Bilde 42 Bord, senket (sengebase)

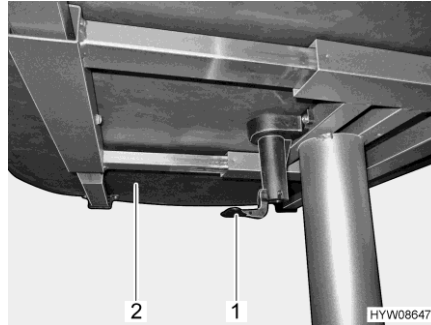
Senke bordplaten for bruk som sengebase:

- Løsne og brett ut støttene (Bilde 42,2) fra rammen under bordplaten. Støttene må være brettet helt ut.
- Trykk inn opplåsingsknappen (Bilde 42,1) og hold den inne.
- Trykk bordplaten helt ned. Trykk midt på bordplaten.
- Slipp opplåsingsknappen (Bilde 42,1). Bordplaten er festet i den nederste posisjonen.

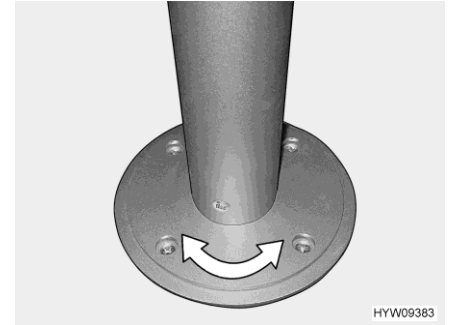
For å returnere bordet til sin opprinnelige posisjon, gå frem i omvendt rekkefølge.

6.7.3 Bord med søylebordben

Bordplaten kan flyttes og dreies i lengde- og i tverretningen. Ominnredning til sengebase er ikke mulig.

Bilde 43 Stang for forskyving av bordplate

Bilde 44 Søylebordben (kan dreies)

Forskyve bordplate:

- Trekk eller trykk ned stangen (Bilde 43,1).
- Skyv bordplaten (Bilde 43,2) til ønsket posisjon.
- Trykk stangen oppover igjen.

Dreie bordplaten:

- Drei bordplaten til ønsket stilling. For å gjøre dette, må man bruke litt kraft, siden bordplaten dreier seg mot friksjonsmotstanden på søylebordbenet (Bilde 44).

6.7.4 Anhengsbord med delbar støtteben

- ▷ Maksimalt godkjent belastning av den ekstra bordplaten som er svingt ut er 3 kg.

Bilde 45 Anhengsbord med delbar støtteben

Bordflaten kan utvides ved å svinge ut en ekstra bordplate.

Utvide:

- Trekk knappen (Bilde 45,2) på låsen nedover og sving ut den ekstra bordplaten (Bilde 45,1).

Forminske:

- Sving den ekstra bordplaten (Bilde 45,1) under bordplaten (Bilde 45,6) til du hører at låsen går i lås.

Anhengsbord kan takket være det delbare støttebenet brukes som sengebase.

Ominnredning til
sengebase:

- Løft bordplaten (Bilde 45,6) ca. 45° foran.
- Trekk den nedre delen av støttebeinet (Bilde 45,4) ned og legg til side.
- Ta bordplaten ut av den øvre holdelisten.
- Heng inn bordplaten i 45°-vinkel med holderne inn i den nedre holdelisten (Bilde 45,3) og sett den på gulvet med den øvre delen av støttebeinet (Bilde 45,5).

6.8 TV-anlegg

- ▶ Før avreise settes flatskjermen og skjermholderen tilbake i utgangsstilling og sikres.

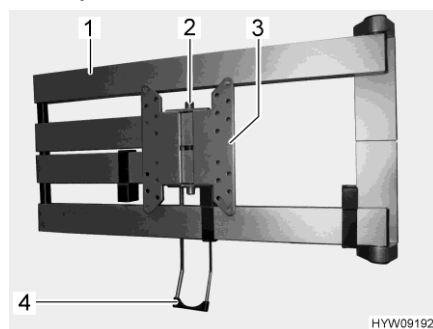

- ▷ Ved utførelse med **HYMER-Smart-Multimedia-System**:
Hvis det benyttes et fjernsynsapparat i forbindelse med spesialutstyret "**HYMER-Smart-Multimedia-System**", må fjernsynsapparatet inneholde følgende data, for å sikre en feilfri funksjon:
 - Fjernsynsapparatets inngangsstrøm i stand-by < 0,5 W
 - Fjernsynsapparatets inngangsstrøm ved drift ≥ 15 W (maks. 30 W)
 - Hodetelefonutgang (3,5-mm-jack-inngang) på fjernsynsapparatet må ha en spenning på 1,2 V_{SS} ved en tredjedel av den maksimale lydstyrket

6.8.1 Flatskjermens plassering

Flatskjerm på leddarm

Flatskjermen er festet til en leddarm.

Bilde 46 Leddarm

Plassere:

- Trekk i opplåsningsbøylene (Bilde 46,4). Leddarmen (Bilde 46,1) er opplåst.
- Drei flatskjermen i ønsket posisjon.
- Ta tak i flatskjermen med begge hender i øvre og nedre kant og still inn ønsket helling.

Flatskjerm over bakre sengen

- ▷ Ved oppfelling av madrassen eller sengebunnen til den bakre sengen kan flatskjermen (Bilde 47) utsettes for støt og skades.

Bilde 47 Flatskjerm over den bakre sengen

- Lås opp flatskjermen og sett den tilbake i utgangsposisjon.
- Vipp madrassen eller sengebunnen forsiktig opp.

6.8.2 Satellittanlegg med automatisk antenneposisjonering (Oyster)

- ▶ Før hver avreise skal du kontrollere at antennen er plassert i parkeringsstilling. Fare for ulykker!

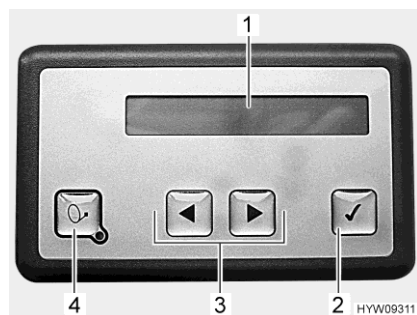

- ▷ Ved innkobling av tenningen kjører antennen selvstendig inn i løpet av kort tid og går så i lås. Føreren må likevel kontrollere at antennen er i forskriftsmessig posisjon før kjøring.
- ▷ Kjør inn satellittantennen ved sterk vind eller storm.
- ▷ Kjøretøy med satellittantenne må ikke vaskes i børstevasker, vasker eller med høytrykksspyler.

- ▷ Kjøretøyet må stå i ro mens satellittsøket pågår. Ikke gå rundt i kjøretøyet.
- ▷ Sørg for "fri sikt i retning syd". Sett fra Europa står alle satellitter omtrent til syd.
- ▷ Satellittmottak er kun mulig når antennen er rettet direkte mot den ønskede satellitten, og sikten ikke er sperret av hindringer.
- ▷ Satellittanlegget kan innstilles på betjeningsdelen. Se hertil bruksanvisningen til produsenten.
- ▷ Når oppstillingsstedet stilles inn ved hjelp av listen over land, går satellittsøket raskere.

Satellittantennen posisjoneres automatisk på en forhåndsinnstilt satellitt, når mottakssystemet befinner seg innenfor rekkevidden til denne satellitten. Drift av satellittanlegget er ikke mulig når tenningen er slått på.

- 1 Belyst display
- 2 Knapp OK
- 3 Frem/tilbake-knapp
- 4 På/av-knapp

Bilde 48 Betjeningsdel (satellittanlegg)

Monteringssted for betjeningsdel

Betjeningsdelen er montert i et veggskap over sittegruppen.

Det belyste displayet viser informasjon for den aktuelle driftstilstanden til satellittanlegget. For å spare batteriet, slukker belysningen etter en viss tid.

Innkobling, oppstilling og posisjonering:

- Slå på mottakeren. Satellittantennen retter seg opp automatisk etter oppstart av mottakeren (inntil 90 sekunder).
- Alternativ: Trykk på/av-knappen på betjeningsdelen.

- ▷ Satellittanlegget starter søket med det sist innstilte oppstillingsstedet. Når oppstillingsstedet til kjøretøyet er endret, startes det helautomatiske satellittsøket. Når satellitten er funnet, kommer automatisk den valgte TV-kanalen opp.

Utkobling, innkjøring:

- Slå av mottakeren. Satellittanlegget går inn i hviletilstand. Alt etter innstilling forblir satellittantennen utkjørt eller kjøres inn.
- Alternativ: Trykk på/av-knappen på betjeningsdelen. Satellittantennen kjører inn.

Stoppe satellittantennen:

- Trykk på OK-knappen. Bevegelsen til satellittantennen stoppes omgående.

Velge og endre innstillinger:

- Trykk på frem- eller tilbakeknappen, frem til ønsket meny punkt vises.
- Trykk på OK-knappen. Meny punktet aktiveres.
- Trykk på frem- eller tilbakeknappen, for å endre innstillinger.
- Trykk OK-knappen, for å lagre innstillinger.
- Trykk på/av-knappen, for å forlate meny punktet uten å lagre.

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

6.8.3 Satellittanlegg med automatisk antenneposisjonering (Teleco)

- ▶ Før hver avreise skal du kontrollere at antennen er plassert i parkeringsstilling. Fare for ulykker!

- ▷ Kjøretøyet må stå i ro mens satellittsøket pågår. Ikke gå rundt i kjøretøyet.
- ▷ Satellittmottak er kun mulig når antennen er rettet direkte mot den ønskede satellitten, og sikten ikke er sperret av hindringer.
- ▷ Følg også bruksanvisningen til produsenten.

Satellittanlegget er utstyrt med en automatisk posisjoningsenhet. Den automatiske posisjoningsenheten sørger for at antennen er stilt nøyaktig inn i forhold til den ønskede satellitten.

Betjeningen skjer i ulike menyer (TV-skjermen) ved hjelp av fjernkontrollen.

Rette inn anlegget:

- Slå på fjernsynsapparatet.
- Slå på mottakeren med nettbryteren. Når den grønne lysdioden på den infrarøde mottakeren lyser, er mottakeren klar.
- Slå på mottakeren med fjernkontrollen. Satellittantennen går fra parkeringsstilling til søkemode.

Når anlegget har funnet satellitten, kommer automatisk den valgte TV-kanalen opp.

6.9 Belysning

6.9.1 Lamper med to koblingstrinn

Bilde 49 Lampe med bryter

- Slå på/av skumringslys:*
- Berør bryteren (Bilde 49,1) kort. Bryteren lyser som skumringslys.
- For å slå på:*
- Berør bryteren kort på nytt. Lampen er slått på.
- For å slå av:*
- Berør bryteren kort på nytt. Lampen er slått av.
- Dimmer:*
- Berør bryteren lenger.

6.10 Senger

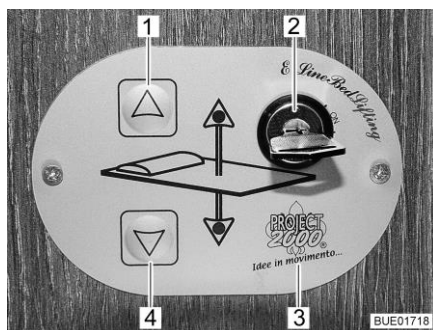
6.10.1 Nedfellbar seng, elektrisk betjent

- ▶ Belast den nedfellbare sengen med maks. 200 kg.
- ▶ Hold ikke mellom sengen og sideveggen ved senking eller løfting. Klemfare!
- ▶ Sengen må kun senkes eller heves når ingen personer befinner seg i den nedfellbare sengen.
- ▶ Sengen må kun senkes når senkeområdet er fritt.
- ▶ Senk kun den nedfellbare sengen så langt at den ikke hviler på hindringer som nakkestøtter, puter eller lignende. Hvis mulig, fjern slike hindringer før senking.
- ▶ Ikke la barn leke med den nedfellbare sengen.
- ▶ Hold nøkkelen til betjeningsdelen utilgjengelig for barn.
- ▶ Bruk kun den nedfellbare sengen når sikkerhetsnett er spent opp.
- ▶ Bruk egnede, separate barnesenger eller reisebarnesenger til barn.
- ▶ La aldri små barn ligge i den nedfellbare sengen uten oppsyn.
- ▶ Pass særlig på at små barn under 6 år ikke faller ut av den nedfellbare sengen.
- ▶ Før avreise, sett stigen trygt bort i bakre lasteluke.

- ▶ Før avreise må den nedfellbare sengen være i den øvre stillingen. Store gjenstander eller sengetøy skal ikke lagres på den nedfellbare sengen, slik at den nedfellbare sengen ikke stoppes fra å bevege seg til den øvre stillingen.

Bilde 50 Betjeningsdel

Betjeningsdel

Den nedfellbare sengen kan senkes og heves med knappen (Bilde 50,1 og 4) på betjeningsdelen (Bilde 50,3). Med nøkkelbryter (Bilde 50,2) kan betjeningsdelen sikret mot uautorisert bruk.

Høyden til den nedfellbare sengen kan justeres trinnløst.

Senke ned nedfellbar seng:

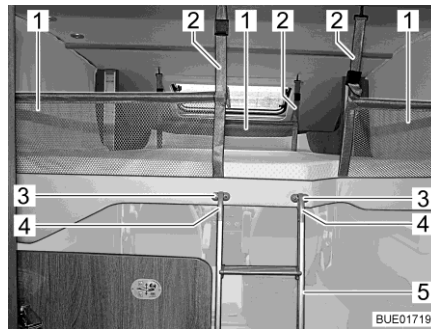
- Fjern hindringer i forlengelsesområdet til den nedfellbare sengen:
 - Fest flatskjerm i festeanordning.
 - Skyv føreraset og passasjeraset helt framover.
 - Fjern eller legg evt. puter annerledes.
 - Skyv nakkestøttene i grunnposisjon (i retning nedover).

- Sett fører- og passasjerseienes lener i vertikal stilling.
- Sjekk om det finnes andre gjenstander som den nedfellbare sengen kan støte mot. Fjern disse gjenstandene.

- Slå på lampen under den nedfellbare sengen.
- Vri nøkkelen i nøkkelbryter (Bilde 50,2) 90° med urviseren til "On"-stilling. Betjeningsdel (Bilde 50,3) er aktivert.
- Trykk på piltasten (Bilde 50,4) og hold den inne til den nedfellbare sengen er kjørt til ønsket stilling.
- Kontroller at den nedfellbare sengen ikke ligger på hindringer som nakkestøtter, puter eller liknende.

Hev den nedfellbare sengen:

- Slå av leselysene i den nedfellbare sengen.
- Trykk på piltasten (Bilde 50,1) og hold den inne til den nedfellbare sengen er kjørt til den øvre endestillingen.
- Pass på at det ikke er befinnert seg noen gjenstander mellom taket og den nedfellbare sengen.

Bilde 51 Nedfellbar seng med spent sikkerhetsnett

Bilde 52 Senk den nedfellbare sengen helt (modellavhengig)

Sikkerhetsnett

De tre sikkerhetsnettene (Bilde 51,2) med sikkerhetsseleene ligger under madrassen i den nedfellbare sengen. Spenn sikkerhetsnettene fast først når personene befinner seg i den nedfellbare sengen.

▷ Når den nedfellbare sengen er senket til under 1 m (Bilde 52), kan ikke sikkerhetsnettet spenne seg mer.

Feste: ■ Fest sikkerhetsseleene (Bilde 51,1) i krokene i taket.

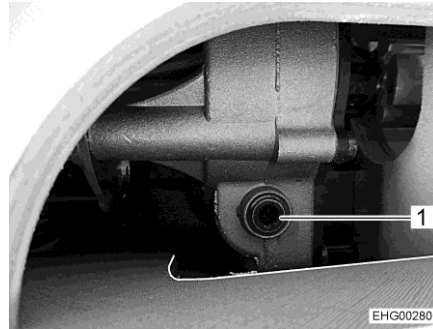
Stige Hvis den nedfellbare sengen er hevet mer enn 1 m, skal man kun klatre opp i den nedfellbare sengen med den medfølgende stigen.

Feste: ■ Heng bøylen (Bilde 51,4) til stigen (Bilde 51,5) i festeanordningen (Bilde 51,3).

Sette bort: ■ Stigen (Bilde 51,5) henges på festeanordningen (Bilde 51,3).
■ Før avreise, sett stigen trygt bort i bakre lasteluke.

Nøddrift

Hvis den nedfellbare sengen ikke kan beveges med piltastene (Bilde 50,1 og 4), må du først kontrollere sikringene (se avsnitt 8.9.1). Hvis sikringene er i orden og den nedfellbare sengen fortsatt ikke kan beveges, kan den betjenes manuelt i nøddrift.

Bilde 53 Tilgang til drivverket (eksempel)

- ▷ Drivverket er vanligvis tilgjengelig gjennom et veggskap eller bak et deksel i boenheten.
 - Fjern madrassen fra den nedfellbare sengen og reduser innholdet i stueskapene så langt som mulig.
 - Sett inn den vedlagte sveiven eller unbrakonøkkelen i sporet på drivverket (Bilde 53,1).
 - Vri sveiv- eller unbrakonøkkelen manuelt til den nedfellbare sengen har nådd den øvre parkeringsposisjonen.

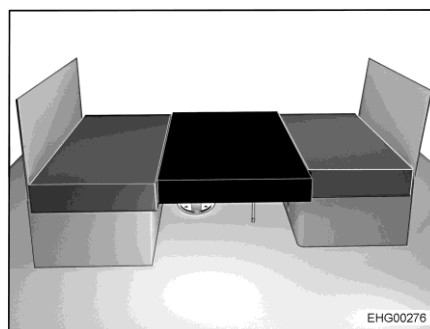
6.11 Ominnredning til senger

6.11.1 Ominnredning av langsgående benk til ekstrasing

- ▷ Den senkede bordplaten skal først belastes etter at ekstraputene er lagt riktig på bordplaten. Ellers kan bordet bli skadet.

De to langsgående benkene kan gjøres om til en ekstrasing ved hjelp av en ekstrapute som plasseres på den senkede bordplaten.

Bilde 54 Etter ominnredning

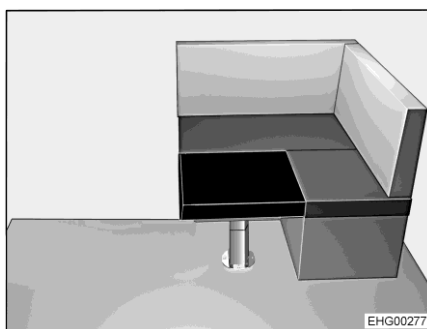
- Senke bordplaten for bruk som sengebase (se avsnitt 6.7).
- Legge ekstraputen på bordplaten (Bilde 55).

6.11.2 Ominnredning av L-sittegruppen til ekstraseng

- ▷ Den senkede bordplaten skal først belastes etter at ekstraputene er lagt riktig på bordplaten. Ellers kan bordet bli skadet.

L-sittegruppen kan gjøres om til en ekstraseng ved hjelp av en ekstrapute som plasseres på den senkede bordplaten.

Bilde 55 Etter ominnredning

- Senke bordplaten for bruk som sengebunn (se avsnitt 6.7).
- Legge ekstraputen på bordplaten (Bilde 55).

6.11.3 Utvidelse, bakre seng

- ▷ Belast den lange hyllen (Bilde 57,1) med maksimalt 80 kg.
- ▷ Bruk den lange hyllen (Bilde 57,1) kun med ekstraputer på toppen.
- ▷ Følg anvisningene på etikettene.

De to enkeltsengene bak kan bygges om til en sammenhengende liggeflate.

Bilde 56 Kort hylle (på hodeenden)

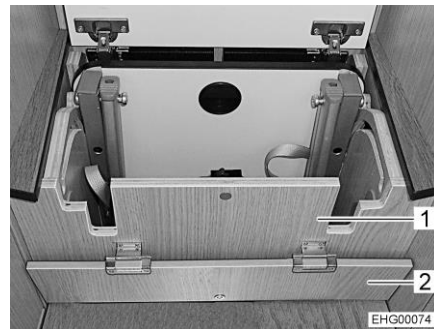
Bilde 57 Lang hylle (opphengt)

Øk liggeflaten:

- Fjern den korte hyllen (Bilde 56,1).
- Heng den lange hyllen (Bilde 57,1) på grensen til enkeltsenger.
- Legg ekstraputen på hyllen.

Bilde 58 Stigtrinn (lukket)

Bilde 59 Stigtrinn (åpnet)

Legg sammen stigen:

- Åpne klaffen (Bilde 58,1 og Bilde 56,2).
- Ta av dekselet (Bilde 58,2).
- Trekk den smale klaffen (Bilde 59,2) fremover.
- Sving foten av stigen (Bilde 59,1).

Bilde 60 Stigen (legg sammen)

- Fell ut sparsene (Bilde 60,1) helt og legg dem på bakken.

- ▷ Avhengig av utstyret finnes det et sikkerhetsnett. Hvis det finnes et sikkerhetsnett, skal også dette brukes.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om gassanlegget i kjøretøyet.

Betjeningen av de gassdrevne apparatene i kjøretøyet er beskrevet i kapittel 9.

7.1 Generelle råd

- ▶ Operatøren av gassanlegget er ansvarlig for å gjennomføre regelmessige kontroller, og for å overholde vedlikeholdsintervallene.
- ▶ Når DuoControl-kontrollsystem med kollisjonssensor **ikke** er installert: Før avreise, når kjøretøyet forlates eller når gassapparatene ikke brukes, må alle gass-stengeventiler og hovedventilen på gassflasken stenges av.
Hvis det er montert et DuoControl-kontrollsystem med kollisjonssensor, kan gassavstengeventilene og hovedventilen være åpne under kjøring.
- ▶ Under tanking, på ferjer eller i garasje må alle gassdrevne apparater være slått av (avhengig av utstyret: varmeanlegg, kokeplass, stekeovn, grill, kjøleskap). Eksplosjonsfare!
- ▶ Dersom et apparat drives med gass, skal det ikke være i drift i lukkede rom (f.eks. garasjer). Forgiftnings- og kvelningsfare!
- ▶ Gassanlegget må vedlikeholdes, repareres eller endres kun av et autorisert fagverksted.
- ▶ Før igangsetting skal gassanlegget alltid kontrolleres på autorisert fagverksted, i samsvar med de nasjonale forskrifter. Dette gjelder også for kjøretøy som ikke er registrert. Ved endringer på gassanlegget må gassanlegget straks sjekkes på autorisert fagverksted.
- ▶ Gasstrykkregulatoren, gasslangene og avgassrørene må også kontrolleres. Gasstrykkregulatoren og gasslangene skal byttes ut i samsvar med tidsfristene som er fastlagt nasjonalt (senest etter 10 år). Kjøretøyets eier er ansvarlig for at dette tiltaket utføres.
- ▶ Ved defekt på gassanlegget (gasslukt, høyt gassforbruk) er det fare for eksplosjon! Steng snarest gassflaskens hovedventil. Åpne vinduer og dører og luft godt.
- ▶ Ved feil på gassanlegget: Ikke røyk, ikke bruk åpen ild og ikke betjen noen elektriske brytere (lysbrytere osv.). Sjekk tettheten av gassførende deler og rør med lekkasjesøkingsspray. Ikke bruk åpen flamme for å sjekke.
- ▶ Kun tiltenkte apparater skal kobles til den innvendige tilkoblingsstussen. Ikke bruk apparatet utenfor kjøretøyet hvis det er koblet til en innvendig tilkoblingsstuss.
- ▶ Luft godt før komfyren settes i gang. Åpne vindu eller takluke.
- ▶ Det er forbudt å lage mat under kjøring.
- ▶ Gassdrevne komfyrer og bakeovner må ikke brukes som varmeapparat.
- ▶ Benyttes flere gassapparater, må hvert gasapparat ha en egen gassavstengeventil. Når enkelte gassapparater ikke er i bruk, skal de respektive gasavstengeventilene stenges.

- ▶ Tennsikringene må lukkes innen ett minutt etter at gassflammen går ut. I denne forbindelse høres en klikking. Kontroller funksjonen fra tid til annen.
- ▶ De installerte gassapparatene er kun konstruert for drift med propan- eller butangass eller en blanding av disse gassene. Gasstrykkregulatoren og alle installerte gassapparater er konstruert for et driftstrykk på 30 mbar.
- ▶ Propangass beholder sin gassform til -42 °C, butangass derimot bare til 0 °C. Ved lavere temperaturer forsvinner gasstrykket. Butangass er derfor ikke egnet til vinterdrift.
- ▶ På grunn av sin funksjon og konstruksjon er gasskapet et rom som er åpent mot utsiden. Det automatiske luftesystemet som er montert som standard må aldri tildekkes eller blokkeres. Ellers kan ikke gass som strømmer ut bli ledet ut.
- ▶ Gasskapet må ikke brukes som oppbevaringsrom.
- ▶ Sørg for at uvedkommende ikke har adgang til gasskapet. Lås tilgangen for å sørge for dette.
- ▶ Gassflaskens hovedventil må være lett tilgjengelig.
- ▶ Koble kun til gassdrevne apparater som er konstruert for et gasstrykk på 30 mbar.
- ▶ Eksosrøret må kobles tett og fast til varmeanlegget og pipen. Eksosrøret må ikke være skadet.
- ▶ Eksos må slippe uhindret ut i det fri og friskluft må komme uhindret inn. Derfor skal eksosavtrekk og innsugningsåpninger holdes rene og fri (for f.eks. snø og is). Det må ikke ligge snøskavler eller is på kjøretøyet.

7.2 Gassflasker

- ▶ Fulle eller tomme gassflasker utenfor kjøretøyet skal kun håndteres med lukket hovedventil og med beskyttelseshette på.
- ▶ Gassflasken skal kun oppbevares i gasskapet.
- ▶ Sett gassflasken loddrett i gasskapet.
- ▶ Surr fast gassflasken slik at den ikke kan dreies eller vippes.
- ▶ Koble gasslangen spenningsfritt til gassflasken.
- ▶ Sett alltid beskyttelseshetten på gassflasken når den ikke er koblet til gasslangen.
- ▶ Lukk hovedventilen på gassflasken før gasstrykkregulatoren eller gasslangen fjernes fra gassflasken.
- ▶ Avhengig av kobling, skru av gasslangen for hånd eller med spesialnøkkel og skru tilbake på gassflasken. Skruforbindelsen på gassflasken er som regel venstregjengen. **Ikke** trekk for hardt til.
- ▶ Bruk kun spesielle gasstrykkregulatorer med sikkerhetsventil i bobil. Andre gasstrykkregulatorer er ikke tillatt og tåler ikke så store belastninger.
- ▶ Ved temperaturer under 5 °C, brukes avisingsanlegg (Eis-Ex) for gasstrykkregulator.

- ▶ Avhengig av utstyret, skal kun 11 kg-gassflasker eller "Campingaz Type 907"-campingflasker med innebygd tilbakeslagsventil brukes. Campingflaskene skal kun brukes med den medfølgende sikkerhetsventilen (hovedventil).
- ▶ Bruk kortest mulige slanger for eksterne gassflasker (maks. 150 cm).
- ▶ Blokker aldri luftåpningene i bunnen under gassflasken.

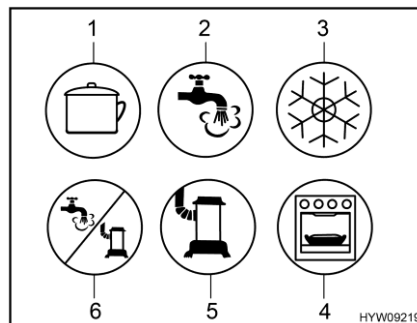
- ▷ Skrueforbindelser på gassflaskene har som regel venstregjenger.
- ▷ For gassdrevne apparater må gasstrykket reduseres til 30 mbar.
- ▷ Koble en ujusterbar gasstrykkregulator med sikkerhetsventil direkte på flaskeventilen.
- ▷ For påfylling og tilkobling av gassflasker i Europa fører tilbehørsforretninger passende euro-påfyllingssett hhv. euro-flaskesett.
- ▷ Ytterligere informasjon fås hos forhandlere eller servicestasjoner.

Gasstrykkregulatoren reduserer gasstrykket i gassflasken til gassapparatets driftstrykk.

Gasstrykkregulatoren er fast montert i gasskapet. Gassflasken kobles via en høytrykkslange til gasstrykkregulatoren.

Høytrykkslangene for gass og deres tilkoblinger er forskjellig i ulike land. Tilbehørsforretninger tilbyr tilsvarende landsspesifikke utførelser og adaptere.

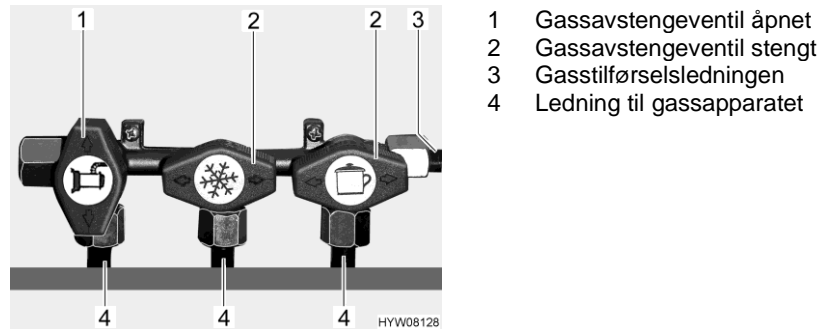
7.3 Gassavstengeventiler

- 1 Kokeplass
- 2 Varmtvann
- 3 Kjøleskap
- 4 Stekeovn/grill
- 5 Varmeanlegg
- 6 Varmtvann/varmeanlegg

Bilde 61 Mulige symboler på gassavstengeventilene

I kjøretøyet er det en gassavstengeventil (Bilde 61) for hvert gassapparat. Gassavstengeventilene befinner seg under kokeapparatet.

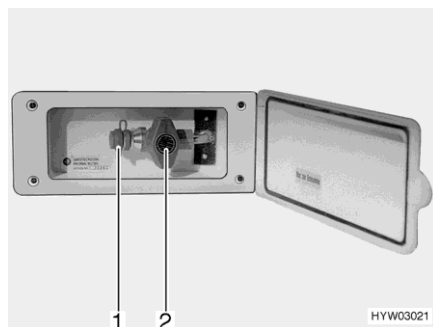
Bilde 62 Posisjon gassavstengingsventiler (eksempel)

- For å åpne:*
- Stil gassavstengeventilen til det respektive gassapparatet parallelt (Bilde 62,1) mot ledningen (Bilde 62,4) som fører til gassapparatet.
- For å stenge:*
- Stil gassavstengeventilen til det respektive gassapparatet på tvers (Bilde 62,2) mot ledningen (Bilde 62,4) som fører til gassapparatet.

7.4 Ekstern gasstilkobling

- ▶ Dersom den eksterne gasstilkoblingen ikke brukes, skal gassavstengeventilen alltid stenges.
- ▶ Det må kun kobles gassapparater med passende adaptere til ekstern gasstilkoblingen.
- ▶ Kople kun til eksterne gassapparater som er konstruert for et driftstrykk på 30 mbar.
- ▶ Etter tilkobling, og når gassavstengeventilen er åpnet, må det påses at det ikke siver ut gass fra koblingspunktet. Er den eksterne gasstilkoblingen ikke tett, strømmer gass ut. Steng straks gassavstengeventilen og gasstilkoblingens hovedventil. Den eksterne gasstilkoblingen må kontrolleres på autorisert fagverksted.
- ▶ Under tilkobling av et eksternt gassapparat må det påses at det ikke er noen tennkilder i nærheten av den eksterne gasstilkoblingen.
- ▶ Bare koble et gassapparat til den eksterne gasstilkoblingen. Ikke bruk den eksterne gasstilkoblingen som mateledning (tilkobling av en ekstra gassflaske).
- ▶ Ikke bruk den eksterne gasstilkoblingen til påfylling av gassflaskene. Ta hensyn til klistremerket på den eksterne gasstilkoblingen.

Bilde 63 Ekstern gasstilkobling
(gassavstengeventiler
stengt)

Avhengig av modellen befinner den eksterne gasstilkoblingen seg bak eller på venstre hhv. høyre side av bilen.

- Koble til eksternt gassapparat på tilkoblingsstedet (Bilde 63,1).
- Åpne gassavstengingsventilen (Bilde 63,2).

7.5 Gasstrykk-kontrollsystem DuoControl CS

- ▷ Kontrollsystemet og slangene må skiftes ut senest 10 år etter produksjonsdatoen. Brukeren er ansvarlig for dette.
- ▷ Følg også bruksanvisningen til produsenten.

DuoControl CS er et sikkerhetssystem for gasstrykkregulering med automatisk omkobling, beregnet på gassanlegg med to flasker og med kollisjons-sensor. DuoControl-kontrollsystemet kobler automatisk om gasstilførselen fra driftsflasken til reserveflasken når driftsflasken er tom eller ikke er driftsklar lenger. På denne måten kan gassforbrukerne fortsatt være i drift.

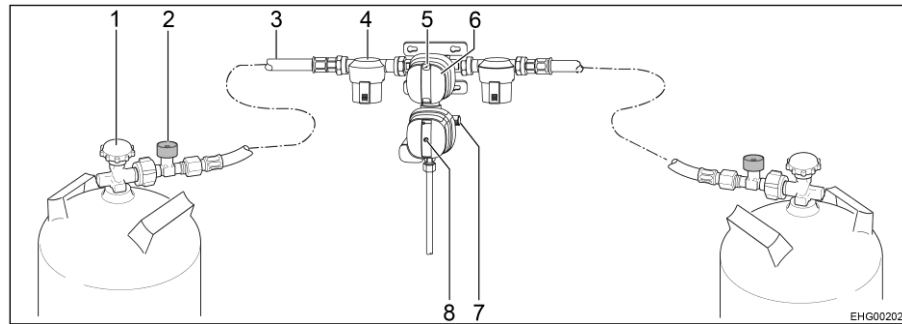
DuoControl-kontrollsystemet er egnet for alle kommersielle gassflasker med flytende gass (propan/butan) med et trykk på 0,7 til 16 bar.

DuoControl-kontrollsystemet garanterer et konstant gasstrykk for gassapparatene, uavhengig av typen gassflasker.

Ved ulykker avbrytes gasstilførselen automatisk av kollisjonssensoren i DuoControl-kontrollsystemet.

Gassflaskene er tilkoblet med høytrykksslanger. En slangebruddsikring forhindrer gasslekkasje hvis det oppstår skade på slangene.

Bruk av gassdrevne enheter under kjøring er tillatt i hele Europa, når kjøretøyet er utstyrt med et gasstrykk-kontrollsystem med kollisjonssensor og høytrykksslanger med slangebruddsikring.

Bilde 64 Sikkerhetsgasstrykk-kontrollsystem DuoControl CS

- 1 Hovedventil
- 2 Slangebruddsikring
- 3 Høytrykkslange
- 4 Gassfilter
- 5 Statusindikering – driftsflaske/reserveflaske (grønn/rød)
- 6 Dreiebryter for omkobling av driftsflaske/reserveflaske
- 7 Skruhetten (testtilkobling)
- 8 Nullstillingsknapp for kollisjonssensoren (gul)

Anleggets oppbygging

DuoControl-kontrollsystemet består av en omkoblingsventil og en kollisjonssensor. DuoControl-kontrollsystemet er montert mellom høytrykkslangene (Bilde 64,3) med slangebruddsikring (Bilde 64,2). Med dreiebryteren (Bilde 64,6) på omkoblingsventilen kan du bestemme hvilken gassflaske som skal brukes som driftsflaske, og hvilken som skal brukes som reserveflaske.

Statusen på gassforsyningen vises i sevinduet (Bilde 64,5):

- Grønn: Driftsflaske
- Rød: Reserveflaske.

Bruk av kun én gassflaske er tillatt, men da må den åpne tilkoblingen tildekkes med et bilddeksel.

Kollisjonssensor

Kollisjonssensoren stenger av gasstilførselen ved kraftige sammenstøt (f.eks. ulykker). Man kjenner igjen driftstilstanden til kollisjonssensoren på stillingen til den gule nullstillingsknappen (Bilde 64,8):

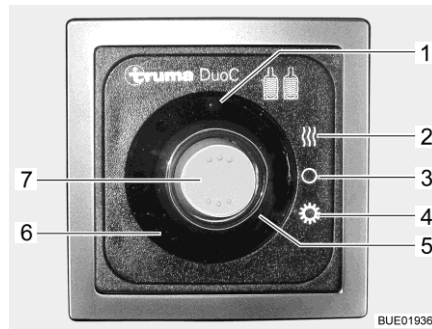
- Når den gule nullstillingsknappen (Bilde 64,8) er trykket inn, er kollisjonssensoren klar til drift.
- Når den gule nullstillingsknappen (Bilde 64,8) står ut, er kollisjonssensoren **ikke** klar til drift. Igangsetting, se under.

Slangebruddsikring

Slangebruddsikringen (Bilde 64,2) stenger av gasstilførselen hvis den tilkoblede slangen skades. Slangebruddsikringen må aktiveres ved å trykke på den grønne knappen.

Eis-Ex

DuoControl-kontrollsystemet kan varmes opp (Eis-Ex). Hvis kontrollpanelet er innstilt til vinterdrift, varmes DuoControl-kontrollsystemet automatisk opp. Dermed unngås feil i gassanlegget på grunn av frost.

- 1 Gul kontrollampe - Eis-Ex
- 2 Posisjonen vinterdrift
- 3 Posisjonen AV
- 4 Posisjonen sommerdrift
- 5 Rød kontrollampe - driftsflasker tom
- 6 Grønn kontrollampe - tilførsel fra driftsflasker
- 7 Vippebryter

Bilde 65 Kontrollpanel (DuoControl)

Kontrollpanel

Kontrollpanelet viser statusen til driftsflasken. Hvis den grønne kontrollampen (Bilde 65,6) lyser, er driftsflasken full. Hvis den røde kontrollampen (Bilde 65,5) lyser, er driftsflasken tom. Gassforsyningen foregår deretter via reserveflasken.

Når varmeanlegget til DuoControl-kontrollsystem (Eis-Ex) er aktiv, lyser den gule kontrollampen Eis-Ex (Bilde 65,1).

I tillegg brukes kontrollpanelet (Bilde 65) til å stille inn sommerdrift eller vinterdrift.

Innstilling av sommerdrift:

- Trykk vippebryteren (Bilde 65,7) nede (posisjonen sommerdrift (Bilde 65,4)).

Innstilling av vinterdrift:

- Trykk vippebryteren (Bilde 65,7) oppe (posisjonen vinterdrift (Bilde 65,2)).

Ta i bruk:

- Koble til gassflasker.
- Med dreiebryteren (Bilde 64,6) på omkoblingsventilen velger du gassflasken som først skal brukes (driftsflasker). Drei dreiebryteren alltid til stopp.
- Åpne gassflaskens hovedventiler (Bilde 64,1).
- Trykk og hold inne den grønne knappen for slangebruddsikring (Bilde 64,2) i ca. 5 sekunder. Du vil se den grønne markeringen i sevinduet (Bilde 64,5).
- Når kollisjonssensoren er blitt utløst (den gule nullstillingsknappen (Bilde 64,8) står ut):
Trykk kraftig inn den gule nullstillingsknappen (Bilde 64,8), drei den lett med urviseren og hold den inne i 5 sekunder. Sikre at nullstillingsknappen blir værende i nedtrykket stilling ("driftsklar").
Hvis det ikke er mulig, må anlegget tilbakestilles på følgende måte: Bruk Torx-innsats T20 på den medfølgende skruhjelpen til å støtte dreibevegelsen.

For å slå av:

- Sett vippebryteren (Bilde 65,7) i posisjonen AV (Bilde 65,3). Kontrollampene slukkes.
- Lukk gassflaskens hovedventiler (Bilde 64,1).

Bytte gassflasker

- ▶ Ved bytting av gassflaskene må man ikke røyke og ikke antenne åpen flamme.
- ▶ Etter at gassflaskene er byttet ut, må det kontrolleres om det siver ut gass fra koblingspunktet. Spray koblingspunktet med en lekkasjesøkingsspray. Tilbehørsforretninger har dette.

- ▷ Bruk den medfølgende skruhjelpen for å skru av og på høytrykksslange-ene. Med skruhjelpen kan du oppnå nødvendig tiltrekkingmoment, og det forhindrer at skrueforbindelsen blir skadd av feil verktøy.
- ▷ Hvis det finnes et gassfilter, må filterputen også byttes ut hver gang gassflasken byttes ut (se avsnittet 7.6).

Hvis den grønne kontrollampen (Bilde 65,6) slukkes under drift og den røde kontrollampen (Bilde 65,5) begynner å lyse, er driftsflasken tom og må skiftes ut. Du vil se den røde markeringen i sevinduet (Bilde 64,5) til den tilhørende gassflasken. Reserveflasken forsyner gassforbrukeren videre med gass.

En tom gassflaske kan også skiftes ut mens gassapparatet er i bruk.

Skifte gassflaske:

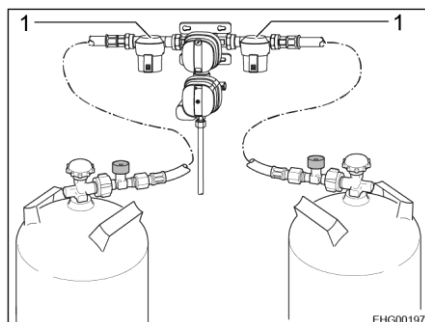
- Vri dreiebryteren (Bilde 64,6) til den stopper, i samme retning som gassflasken som brukes for øyeblikket. Da blir denne gassflasken driftsflasken, og den tomme gassflasken blir reserveflasken. Markeringen i sevinduet (Bilde 64,5) endres fra rød til grønn.
- Steng hovedventilen (Bilde 64,1) på den tomme gassflasken. Vær oppmerksom på pilens retning.
- Skru høytrykksslangen av den tomme gassflasken (som regel venstregjenge).
- Løsne remmene og ta ut den tomme gassflasken.
- Sett en full gassflaske i gasskapet og fest den med remmene.
- Koble høytrykksslangen til fylt gassflaske (som regel venstregjenge).
- Åpne gassflaskens hovedventil.
- Trykk på den grønne knappen på slangebruddsikringen (Bilde 64,2).

7.6 Gassfilter

- ▷ Hvis gastykkregulatoren svikter på grunn av oljeutslipp eller fremmedlegemer, finnes det ingen garanti for gastykkregulatoren.

Gassfilteret (Bilde 66,1) må kontrolleres regelmessig. Ved bytte av gassflaske må filterputen byttes ut (se avsnittet 12.5).

Bilde 66 Gassfilter

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

7.7 Utskiftning av campingflasker

- ▶ Ved bytting av gassflaskene må man ikke røyke og ikke antenne åpen flamme.
- ▶ Etter at gassflaskene er byttet ut, må det kontrolleres om det siver ut gass fra koblingspunktet. Spray koblingspunktet med en lekkasjesøkingsspray. Tilbehørsforretninger har dette.

- ▷ Fremgangsmåten som beskrives i påfølgende del, gjelder for kjøretøy som er utstyrt med en enkel gasstilkobling. Når kjøretøyet er utstyrt med et kontrollsystem: Ved skifte av gassflasken, må man gå frem slik det står beskrevet for kontrollsystemet.

Bilde 67 Tilkobling, campingflaske

- Åpne luken til gasskapet.
- Steng gassflaskens hovedventil (Bilde 67,1). Vær oppmerksom på pilens retning.
- Hold fast gasstrykkregulatoren (Bilde 67,2) og åpne fingerskruen (som regel venstregjenge).
- Fjern gasstrykkregulatoren med gassslange (Bilde 67,3) fra gassflasken.
- Skru hovedventilen (Bilde 67,1) av gassflasken (som regel venstregjenge).
- Løsne festeremmen (Bilde 67,4) og tå ut gassflasken.
- Sett den fulle gassflasken inn i gasskapet.
- Fest gassflasken med festeremmen (Bilde 67,4).
- Skru hovedventilen (Bilde 67,1) på gassflasken (som regel venstregjenge).
- Sett gasstrykkregulatoren (Bilde 67,2) på gassflasken og trekk til fingerskruen (som regel venstregjenge). **Ikke** trekk for hardt til.
- Lukk luken til gasskapet.

- ▷ Ved gassflasker på 11 kg og 5 kg må hovedventilen ikke skrues av gassflasken. Utskiftningen av disse gassflaskene er beskrevet i avsnittet 7.8.

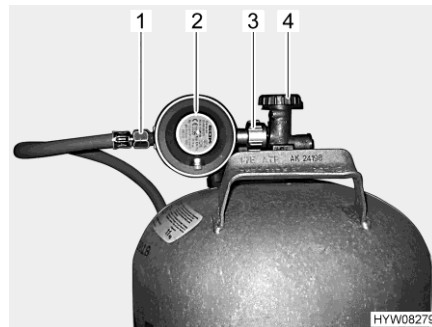
7.8 Å bytte gassflaske

- ▶ Ved bytting av gassflaskene må man ikke røyke og ikke antenne åpen flamme.
- ▶ Etter at gassflaskene er byttet ut, må det kontrolleres om det siver ut gass fra koblingspunktet. Spray koblingspunktet med en lekkasjesøkingsspray. Tilbehørsforretninger har dette.

- ▷ Fremgangsmåten som beskrives i påfølgende del, gjelder for kjøretøy som er utstyrt med en enkel gasstilkobling. Når kjøretøyet er utstyrt med et kontrollsystem: Ved skifte av gassflasken, må man gå frem slik det står beskrevet for kontrollsystemet.

Bilde 68 Tilkobling gassflaske

- Åpne luken til gasskapet.
- Steng gassflaskens hovedventil (Bilde 68,4). Vær oppmerksom på pilens retning.
- Hold fast gasstrykkregulatoren (Bilde 68,2) og åpne fingerskruen (Bilde 68,3) (som regel venstregjenge).
- Fjern gasstrykkregulatoren med gassslange (Bilde 68,1) fra gassflasken.
- Løsne remmene og ta ut gassflasken.
- Sett den fulle gassflasken inn i gasskapet.
- Fest gassflasken med remmene.
- Sett gasstrykkregulatoren (Bilde 68,2) med gassslangen (Bilde 68,1) på gassflasken og trekk til fingerskruen (Bilde 68,3) (som regel venstregjenge). **Ikke** trekk for hardt til.
- Lukk luken til gasskapet.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om det elektriske anlegget i kjøretøyet. Betjeningen av de elektrisk drevne apparatene i boenheten beskrevet i kapittel 9.

8.1 Generelle sikkerhetsanvisninger

- ▶ Arbeid på det elektriske anlegget må kun utføres av fagpersonell.
- ▶ Alle elektriske apparater (f.eks. mobiltelefoner, radioer, fjernsynsapparater eller DVD-spillere) som er ettermontert i kjøretøyet og som brukes under kjøring, må tilfredsstillende bestemme merking: Dette er CE-merking, EMV-kontroll (elektromagnetisk kompatibilitet) og e-kontroll. Bare dette kan garantere funksjonssikkerheten til kjøretøyet under kjøring. Hvis dette ikke skjer kan kollisjonsputen bli utløst eller elektronikken i kjøretøyet bli forstyrret.

- ▷ Forsinkelser i sending eller videresending av elektriske impulser etter start av kjøretøyet er mulig.
Styreenheten på basiskjøretøyet frigir først signalet D+ når motoren har nådd full effekt. Dette kan f.eks. vare i inntil 15 sekunder ved kaldstart om vinteren.
Derfor avgis varselsignaler (f.eks. "Stigtrinn kjørt ut") av og til med en forsinkelse.
Også automatisk inntrekking av en satellittantenne kan bli forsinket.
- ▷ I tordenvær må for sikkerhets skyld 230 V-tilkoblingen kobles fra og antennene må trekkes inn for å beskytte de elektriske apparatene.

8.2 Begrep

Hvilespenning

Hvilespenning er batteriets spenning i hviletilstand, dvs. når det ikke tas ut strøm og batteriet ikke lades.

- ▷ Før målingen må batteriet være litt i ro. Etter siste lading eller siste strømforbruk fra forbrukere må du derfor vente ca. 2 timer før hvilespenningen måles.

Hvilestrøm

Enkelte elektriske forbrukere, som f.eks. kontrollamper, TV-anlegg eller USB-stikkontakter trenger permanent strøm. Disse betegnes derfor som kontinuerlig innkoblede forbrukere. Denne hvilestrømmen finnes også når apparatet er slått av.

Fullstendig utlading

Det er fare for fullstendig utlading av batteriet når et batteri belastes av innkoblede forbrukere og av hvilespenning og hvilestrømmen faller under 12 V.

- ▷ Fullstendig utlading skader batteriet.

- Kapasitet** Kapasitet er elektrisitetmengden som et batteri kan mate. Kapasiteten til et batteri angis i amperetimer (Ah). Som regel brukes den såkalte K20-verdien til dette. K20-verdien angir hvor mye strøm et batteri kan levere over en tidsperiode på 20 timer, uten at det tar skade av det. Hvis et batteri kan avgi f.eks. 4 ampere i 20 timer, har det en kapasitet på $4 \text{ A} \times 20 \text{ h} = 80 \text{ Ah}$. Hvis det trekkes mer strøm, reduseres utladningstiden til batteriet proporsjonalt. Ytre påvirkninger som temperatur og alder forandrer mateevne til batteriet. Kapasitetsangivelsene gjelder nye batterier i romtemperatur.

- ▷ Kapasitetsangivelsene har, avhengig av batteriteknologien, en omregningsfaktor på 1,3 til 1,7, som reduserer den faktiske kapasiteten med denne verdien.
- ▷ Et praktisk eksempel er vist i avsnitt 8.4.3.

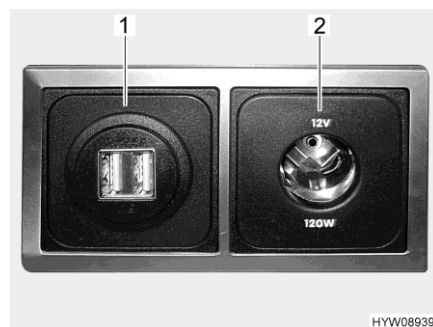
8.3 12 V-spenning

- ▷ Til stikkontaktene til 12 V-nettet kan det kun tilkobles apparater med maks. 10 A.

8.3.1 Stikkontakter USB og 12 V

I kjøretøyet er det innebygget flere stikkontakter for driften og lading av elektriske apparater. Stikkontaktene kan være montert enkeltvis eller i kombinasjon.

Bilde 69 Kombinert USB- og 12 V-stikkontakt (eksempel)

- USB-stikkontakter** På USB-stikkontakten (Bilde 69,1) kan de oppladbare batteriene til apparater med en ladestrøm på inntil 2,5 A lades.

- Stikkontakt 12 V** På 12 V-stikkontakten (Bilde 69,2) kan det kobles til apparater med et strømforbruk på inntil 10 A (tilsvarer en effekt på 120 W).

- ▷ Passende kabler og adaptere er tilgjengelige i tilbehørhandelen.

8.4 Bluetooth-tilkobling

- ▷ Bluetooth er et registrert varemerke for Bluetooth SIG, Inc.
Bluetooth-tilkoblingen er kun tilgjengelig i forbindelse med et innebygd multimedieanlegg.

Med Bluetooth-tilkobling kan det innebygde multimedieanlegget kobles trådløst til en kompatibel mobilenhet (smarttelefon eller nettbrett).

Begge enhetene må være parvis tilkoblet for at du skal kunne bruke Bluetooth-tilkoblingen. Denne prosessen kalles parvis tilkobling. Du trenger bare opprette en parvis tilkobling til en mobilenhet én gang.

Bilde 70 Vippetast (Bluetooth-tilkobling)

Parvis tilkobling av mobilenhet (Pairing) (kun når den er utstyrt med en DSP-boks):

- Trykk oppe på vippetasten (Bilde 70), og vent i ca. 2 sekunder til LED-en på vippetasten begynner å blinke.
- Koble til mobilenheten innen 60 sekunder (se mobilenhetens bruksanvisning). Multimedieanlegget vises med navnet "HY BT-DSP PP85" under den parvise tilkoblingen. LED-en på vippetasten blinker i ca. 60 sekunder. I denne perioden er multimedieanlegget i modus for parvis tilkobling og kan kobles til mobilenheten. Når mobilenheten først er parvis tilkoblet, kan tilkoblingen enkelt slås av og på med vippebryteren.

Slå av Bluetooth-tilkoblingen:

- Trykk nede på vippetasten (Bilde 70). LED-en slukker.

Slå på Bluetooth-tilkoblingen:

- Sett vippetasten (Bilde 70) i midtstilling. LED-en på vippetasten lyser.

Teknisk informasjon

Avstand: Apparatene må ikke være i direkte siktlinje til hverandre. Den maksimale avstanden mellom apparatene kan ikke overskride 10 m. Tilkoblingen kan opprettes gjennom hindringer som f.eks. vegger og andre elektriske apparater.

Kompatibilitet: Funksjonen avhenger av mobilenhetens Bluetooth-teknologi (se bruksanvisningen til mobilenheten).

Tekniske data:

- Bluetooth-standard: V3.0+DER
- Bluetooth-profil: A2DP
- Bluetooth-kodeks: SBC og aptX
- Maksimalt antall tilkoblede apparater: 8

8.4.1 Startbatteri

Startbatteriet er beregnet for start av motoren, og forsyner basiskjøretøyets elektriske forbrukere samt tilleggsutstyr som radio, navigasjonsutstyr eller sentrallås med strøm.

- ▷ Fullstendig utlading skader batteriet. Det kan oppstå deformasjoner, varmetvikling og brannskader.
- ▷ Hvis et batteri med syre lades ut, kan det fryse i kuldegrader. Dette ødelegger batteriet.
- ▷ Lad batteriet til riktig tid.

Startbatteriet kan over tid lades fullstendig ut av hvilestrøm (kontinuerlig innkoblede forbrukere). Kontinuerlig innkoblede forbrukere er f.eks. tilleggsapparater som radio, alarmanlegg, navigasjonsutstyr eller sentrallås. Kontinuerlig innkoblede forbrukere lader ut startbatteriet også når kjøretøyets motor er slått av.

Tilgjengelig kapasitet reduseres ved lave utetemperaturer.

Lade For sikkerhetsanvisninger og informasjon om oppladning av startbatteriet, se bruksanvisningen til basiskjøretøyene.

Moneringssted Startbatteriet er montert i fotrommet i førerhuset under en golvplate.

8.4.2 Boenhets-batteri

Boenhetsbatteriet består av ett eller flere bly-fleece-batteri(er) (i det følgende referert til som blybatteri(er)) og - hvis et **HYMER**-smartbatterisystem er installert - ett eller to HY-Tec litiumbatterier 135 (heretter kalt litiumbatteri(er)).

- ▷ Bly-fleece-batteriene beskrives også som AGM-batterier. AGM er forkortelse for Absorbent Glass Matt.

- ▷ Boenhets-batteriet må ikke åpnes.
- ▷ Bruk kun den innebyggede strømsentralen for lading av boenhets-batteriet. For å gjøre dette, kobler du 230 V-tilkoblingen (CEE-støpsel) på kjøretøyet til en ekstern 230 V-forsyning.
- ▷ Start alltid reisen med et fulladet boenhets-batteri. Lad derfor boenhetsbatteriet minst 20 timer før du starter reisen.
- ▷ Benytt enhver anledning til å lade opp boenhets-batteriet under kjøring.
- ▷ Lad alltid boenhets-batteriet helt opp etter reisen.
- ▷ Lad alltid batteriet helt opp før kortere lagring.
- ▷ Skift alltid ut boenhets-batteriet med et batteri av samme type og kapasitet.
- ▷ Når du skifter ut batteriet alltid først koble ut minuspolen og deretter plusspolen. Ved tilkobling anvendes motsatt rekkefølge: først plusspolen og deretter minuspolen.

- ▷ Ved utskifting av batteriene må man kun bruke batterier hvor en ladekurve står til disposisjon. Etter utskifting av batteriet skal ladekurven stilles inn på strømsentralen hhv. det ekstra ladeapparatet.
- ▷ Hvis det er flere blybatterier til stede, må alle blybatteriene skiftes ut samtidig. Batteriene må alltid være like gamle og ha samme kapasitet.
- ▷ Etter at batteriet er byttet, må batterispenningsindikatorerne kontrolleres av et autorisert spesialistverksted/servicestasjon.
- ▷ Ved utskifting av batterier må man kun bruke batterier som tilsvarer minimumskapasiteten til ladeapparatet. Følg bruksanvisningen til ladeapparatet. Batterier med for lav kapasitet blir for varme under ladingen. Eksplosjonsfare!
- ▷ Når et **HYMER**-smartbatterisystem er montert, må det nye blybatteriet ha en kapasitet på minst 95 Ah.
- ▷ Hvis boenhets-batteriet skiftes ut og ladeapparatet ikke kan få ladestrømmen til det nye batteriet opp til minst 10 % av nominell kapasitet, må det monteres inn et ekstra ladeapparat. Eksempel: Ved en batterikapasitet på 80 Ah må ladeapparatet levere minst 8 A ladestrøm.
- ▷ Før frakobling og tilkobling av batteriet, må kjøretøyets motor slås av, og 230 V-forsyningen og 12 V-forsyningen og alle apparater være utkoplede. Kortslutningsfare!
- ▷ Når startbatteriet og boenhets-batteriet er koblet ut, må ikke tenningen slås på. Kortslutningsfare pga. åpne kabelender!
- ▷ Hvis det er to boenhets-batterier tilgjengelig: Ved utskifting må du påse at batteriene monteres korrekt. Monter batteriene slik at plusspolen på det ene batteriet ligger ved siden av minuspolen på det andre batteriet.
- ▷ Hvis det er to boenhets-batterier tilgjengelig: Ved utskifting må du påse at batteriene kobles til korrekt (se Montere ekstrabatteri).

- ▷ Avhengig av modell og utstyr er det koblet opptil to ekstrabatterier blybatteriet.
- ▷ Blybatterier er vedlikeholdsfrie. Vedlikeholdsfritt betyr:
 - Man trenger ikke å kontrollere syrenivået.
 - Man trenger ikke å smøre batteripolene.
 - Man trenger ikke å etterfylle destillert vann.Også et vedlikeholdsfritt batteri må lades regelmessig.
Anbefaling: Hver 6. til 8. uke må det gjennomføres en komplett ladesyklus. Avhengig av batterikapasitet og ladeapparat kan ladesyklusen vare fra 24 til 48 timer.

Når kjøretøyet ikke er tilkoblet 230 V-forsyningen, eller når 230 V-forsyningen er av, forsyner boenhets-batteriet boenheten med 12 V likespenning. Boenhets-batteriet har kun et begrenset energiforråd. Derfor må elektriske strømforbrukere som f.eks. radio eller lys, ikke stå på over lengre tid uten 230 V-forsyning.

Monteringssted

Boenhets-batteriet er montert under den venstre sittebenken og er tilgjengelig fra boenheten.

Utladning Hvilestrømmen, som forbrukes kontinuerlig av noen elektriske forbrukere, lader ut boenhets-batteriet.

- ▷ Fullstendig utlading skader batteriet. Det kan oppstå deformasjoner, varmetvikling og brannskader.
- ▷ Lad batteriet til riktig tid.

Selv et fulladet boenhets-batteri kan lades fullstendig ut av hvilestrøm (kontinuerlig innkoblede forbrukere).

Tilgjengelig kapasitet reduseres ved lave utetemperaturer.

Batteriets selvutlading er avhengig av temperaturen. Ved 20 til 25 °C er selvutladingsraten ca. 3 % av kapasitet/måned. Selvutladingsfrekvensen tilar ved stigende temperaturer: Ved 35 °C er selvutladingsraten ca. 20 % av kapasitet/måned.

Et eldre batteri har ikke lenger full kapasitet.

Jo fler elektriske forbrukere som er innkoblet, desto raskere forbrukes boenhets-batteriets energiforråd.

Lade Boenhets-batteriet må kun lades via strømsentralen. Koble kjøretøyet til en 230 V-forsyning så ofte som mulig. For tilkobling skal i hovedsak kun 230 V-tilkoblingen på kjøretøyet (CEE-stikkontakt) brukes.

- ▷ Lad batteriet minst 48 timer etter en fullstendig utlading.
- ▷ Ved temperaturer under 0 °C tar et boenhets-batteri opp mindre strøm. Ved ca. -15 °C trekkes ikke strøm lenger. Boenhets-batteriet kan ikke lades lenger.
- ▷ Last- og ladeledningene må alltid kobles til diagonalt. Dette er nødvendig for at batteriene alltid skal ha samme ledningsmotstand mot hverandre. Dermed kan lade-/utladingsstrømmen fordele seg jevnt.

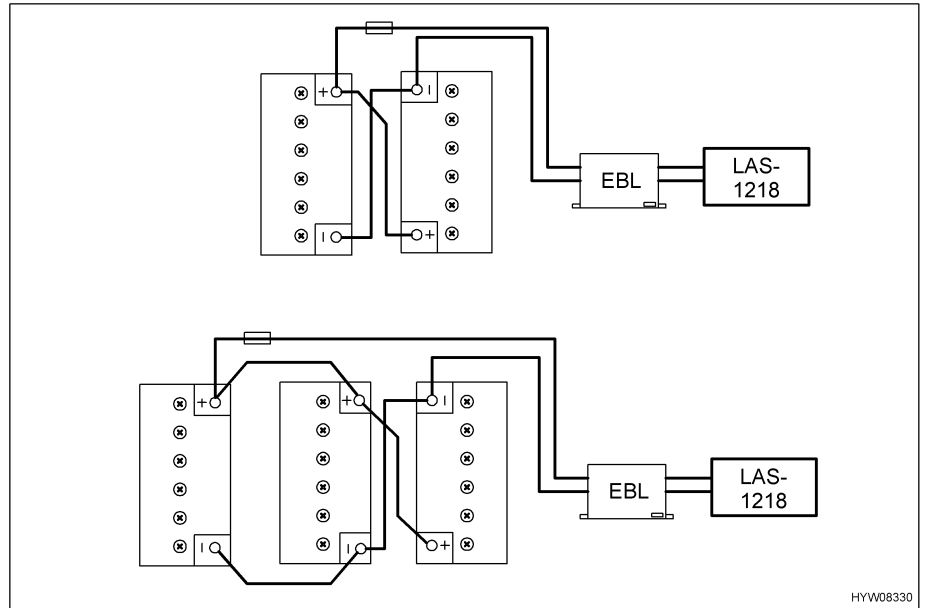
Lagring I dette avsnittet finner du opplysninger om lagring av boenhets-batteriet.

- Oppbevare utkoblet batteri på et kjølig og tørt sted.
- Med et utkoblet fulladet gelbatteri kan det være tilstrekkelig å lade batteriet etter 6 måneder.

Anbefaling: Også lade et utkoblet gelbatteri hver 4. til 6. uke i 24 til 48 timer.

- ▷ Hvis en "smart" batterilader med en vedlikeholdsladefunksjon er tilgjengelig, kan ladeapparatet forbli tilkoblet og slått på batteriet under hele lagringsperioden.

Bilde 71 Koble til ekstras batteri

Montere ekstras batteri

For at alle batteriene skal lades hhv. lades ut jevnt, er batteriene koblet som vist på Bilde 71.

8.4.3 Energistatus til boenhets-batteri

Boenhets-batteriet har kun et begrenset energiforråd. Derfor bør elektriske forbrukere ikke stå på over lengere tid uten 230 V-tilkobling.

Etterfølgende avsnitt beskriver hvordan den maksimale driftstiden for aktuell tilgjengelig batterikapasitet kan regnes ut.

- ▷ Eksempelregnestykket tar utgangspunkt i et nytt, helt oppladet batteri. Den faktiske tilgjengelige batterikapasiteten er avhengig av momentan ladetilstand og alderen på batteriet. Den momentane batterikapasiteten kan avleses med spesielle visningsapparater.
- ▷ Hvis det finnes et ekstra boenhets-batteri, dobles den tilgjengelige kapasiteten.
- ▷ Alle lamper er LED-lamper med svært lavt strømforbruk. Per LED-lampe kan man grovt regne med en effekt på 2 W.
- Før dagsbehovet i en protokoll. Noter brukstiden og effekten for de brukte apparatene (se tabellen nedenfor).

Eksempel:

Fjernsynsapparat (effekt 36 W) med satellittanlegg (effekt 36 W) går hver dag i 2 timer.

- Regn om effektmålingene til den nødvendige kapasiteten ved bruk av følgende formler:

Effektbehov [W] : 12 V = Strømstyrke [A]

Strømstyrke [A] x Driftstid [h] = Kapasitet [Ah]

$36\text{ W} + 36\text{ W} = 72\text{ W}$

$72\text{ W} : 12\text{ V} = 6\text{ A}$

$6\text{ A} \times 2\text{ h} = 12\text{ Ah}$

For en hel dag kan tabellen se slik ut:

Energiforbrukerstatus
(eksempel)

Apparat	Effektbehov [W]	Strømstyrke [A]	Driftstid [h]	Kapasitet [Ah]
Dykkpumpe	42	3,5	0,1	0,35
Varmeanlegg	12	1,5	3,0	4,50
Fjernsynsapparat	36	3,0	2,0	6,00
Satellittanlegg	36	3,0	2,0	6,00
Kjøleskapstyring	2	0,2	24,0	4,00
Belysning (10 LED-lamper à 2 W)	20	1,6	3,0	4,80
Gjennomsnittlig dagsbehov				25,65

- Beregn den maksimale tilgjengelige energien med følgende formel eller les av på et spesielt visningsapparat:
Momentan kapasitet [Ah] : Utladingsvern = Maksimal tilgjengelig energi [Ah]

Eksempel: 80 Ah : 1,3 (gelebatteri) = 61,5 Ah

- Beregn maksimal driftstid med følgende formel:
Maks. tilgjengelig energi [Ah] : Dagsbehov [Ah] = Maks. driftstid (i dager)

Eksempel: 61,5 Ah : 25,65 Ah = 2,39

Den momentane batterikapasiteten varer mer enn 2 dager hvis dagsbehovet er det samme.

Solceller Det uavhengige tidsrommet kan utvides ved bruk av solceller.

2 solarceller à 90 W gir følgende utbytte:

- Sommer: Ca. 60 Ah/dag (uavhengig drift nådd)
- Vinter: Ca. 15,5 Ah/dag (for å forlenge det uavhengige tidsrommet her, må man installere et boenhets-batteri til)

8.4.4 Montering av vekselretter

- ▷ Montering av en vekselretter kan føre til skader på det elektriske anlegget. Vi påtar oss intet ansvar for slike skader.

Montering av en 230 V-vekselretter fører til en svært høy strømbelastning. F.eks. har en vekselretter med en utgangseffekt på 800 W på 12 V-siden et strømpoptak på opp til 75 A.

Denne strømmen er for stor for utgangene på strømsentralen (se avsnittet 8.9.1).

Når vekselretteren kobles direkte til batteriet, registreres ikke strømpoptaket til vekselretteren via panelet. Den høye utladningsstrømmen gjør at polspenningen på batteriet synker kraftig. Det installerte målesystemet registrerer da underspenning og kobler eventuelt fra 12 V-spenningen. I tillegg brukes boenhetsens batteri svært raskt opp ved drift av en vekselretter.

8.5 HYMER-smartbatterisystem

HYMER-smartbatterisystemet består av ett eller to bly-fleece-batteri (heretter kalt blybatteri(er)) og en eller to HY-Tec-litiumbatterier 135 (heretter kalt litiumbatteri(er)). Begge er boenhets-batterier.

- ▷ Ikke gjør noen endringer i fabrikkinstallasjonen av litiumbatteriet.
- ▷ Litiumbatteriet må ikke åpnes.
- ▷ Følg anbefalt driftstemperatur på 15–25 °C. Ytterligere informasjon om driftstemperaturen finnes i bruksanvisningen til produsenten.
- ▷ Lad opp batterisystemet fullstendig hver 6. måned.
- ▷ Koble strømsentralen under installasjon og vedlikehold.
- ▷ Når du installerer og arbeider på ledninger, fjern sikringene mellom blybatteriet og litiumbatteriet.
- ▷ Hvis indikatoren for batterikapasitet ikke når 100 %, selv etter lang tid, ring kundeservice.
- ▷ Bare transporter og avhend litiumbatteriet i henhold til produsentens anvisninger.
- ▷ Følg bruksanvisningen til produsenten.

Litiumbatteriet består av seks moduler og er tilkoblet parallelt med standard blybatteri. Litiumbatteriet klarer seg bedre med hyppige ladesykluser enn blybatteriet og overtar mesteparten av ladesyklusene. Det øker levetiden til blybatteriet.

Litiumbatteriet er utstyrt med en beskyttelsesfunksjon mot overbelastning og fullstendig utlading.

Monteringssted

Litiumbatteriet er installert ved siden av boenhets-batteriet under L-sittegruppen.

Integrert utladingsstyring

Den integrerte intelligente utladingsstyringen sikrer at strømmen først trekkes fra litiumbatteriet ved utlading og bare deretter fra blybatteriet. Når litiumbatteriet leverer strøm tjener blybatteriet til backuplagring.

Ved høyt strømforbruk tas strømmen parallelt fra litiumbatteriet og blybatteriet.

Lade

Ved lading blir blybatteriet ladet først og deretter litiumbatteriet.

- ▷ Etter fornyet drift eller lengre tids stillstand lad batterisystemet.

Lagring

- ▷ Ikke fjern sikringene mellom litiumbatteriet og blybatteriet, ellers vil ikke overvintringsstøtte for boenhets-batteriet fungere, og blybatteriet kan bli skadet.

Litiumbatteriet har en levetid på opptil 10 år når det brukes riktig.

Fullad batterisystemet før lagring og koble det fra strømsentralen (slå av batteri-skillebryteren på strømsentralen).

Kontroller ladestatus på displayet til litiumbatteriet senest etter 6 måneder. Slå på batteriskillebryteren på strømsentralen. Etterlad batteriet ved drift.

Ved lengre lagringstid: Lad opp batteriet flere ganger etter behov for å oppnå full batterisystemytelse.

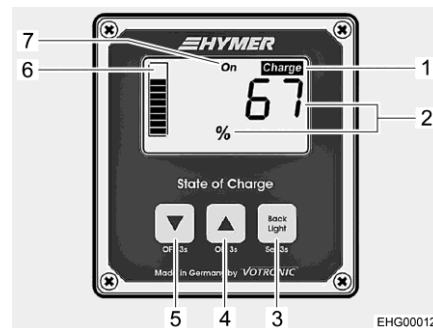
Oppbevar batterisystemet tørt og godt ventilert.

Følg anbefalt lagringstemperatur på 10–20 °C. Ytterligere informasjon om lagringstemperaturen finnes i bruksanvisningen til produsenten.

8.5.1 Indikatorpanel

Spennings- og lade-informasjon til batterisystemet vises på et eksternt indikatorpanel.

Monteringssted Indikatorpanelet er festet under en tildekkende klaff i kjøkkenområdet.

- 1 Laddningsindikator "Charge"
- 2 Visning total ladetilstand (SoC) i prosent
- 3 På/av-knapp, hente opp meny
- 4 Knapp for tilbakekobling av displayet
- 5 Knapp for viderekobling av displayet
- 6 Visning total ladetilstand (SoC) i stolpediagram
- 7 Koblingsstatusvisning (ikke aktiv)

Bilde 72 Indikatorpanel (visning total ladetilstand)

Slå på/av Indikatorpanel er designet for å spare energi. Fullstendig frakobling er unødvendig.

Grunninnstillingene til **HYMER** beholdes etter strømforsyning.

Displaybelysning Når en knapp på panelet trykkes, slås displaybelysningen på automatisk. Hvis ingen knapp trykkes i 3 minutter, slås belysningen automatisk av. Med knappen (Bilde 72,3) kan displaybelysningen slås av manuelt.

Visning av total ladetilstand (SoC) Displayet viser total ladetilstanden til blybatteriet og litiumbatteriet, referert til som "State of Charge" (SoC). Verdien av batterikapasiteten er oppgitt i prosent (Bilde 72,2) samt vist som et stolpediagram (Bilde 72,6).

- Trykk på en hvilken som helst knapp for å slå på displaybelysningen.
- Hvis displayet viser spenningsvisning: Trykk knapp (Bilde 72,4) eller knapp (Bilde 72,5) i kort for å skifte til visning av SoC-verdien (Bilde 72,2).

Når SoC-verdien faller under 20 % blinker visningen "Charge" (Bilde 72,1). I så fall må batteriet lades opp.

- 1 Visning av batterispesning i volt (V)
- 2 Visning total ladetilstand (SoC)

Bilde 73 Indikatorpanel (visning batterispesning)

Vise batterispesning

Batterispesning vises i volt (Bilde 73,1). Stolpediagrammet viser også SoC (Bilde 73,2).

- Trykk på en hvilken som helst knapp for å slå på displaybelysningen.
- Når displayet viser SoC-verdien: Trykk knapp (Bilde 72,4) eller knapp (Bilde 72,5) kort for å skifte til visning av batterispesning (Bilde 73,1).

▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

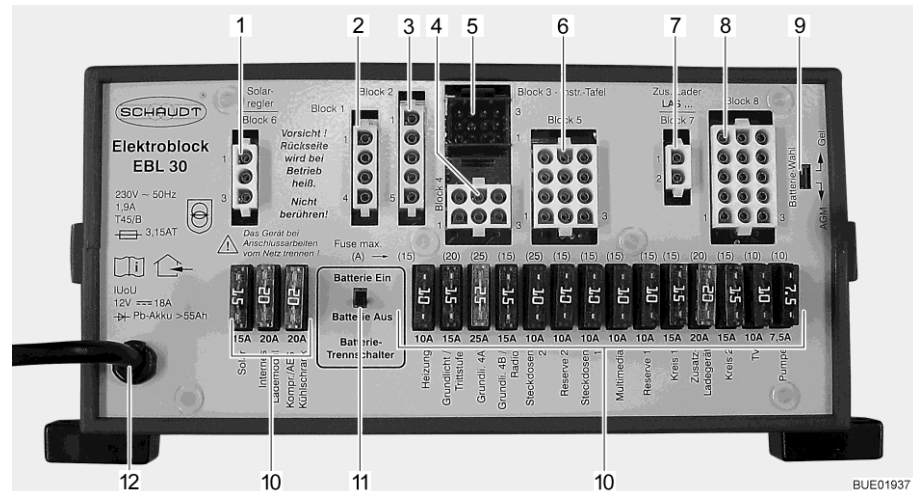
8.6 Strømsentral (EBL 30)

▷ Luftingsåpningene må ikke tildekkes. Fare for overheting!

- ▷ Det er ikke alltid at alle pluggplassene for sikringer er bestykket, dette avhenger av modellen.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

Bilde 74 Strømsentral (EBL 30)

- 1 Blokk 6: Laderegulator for solcelleanlegg (hvis montert)
- 2 Blokk 1: Kjølenskap
- 3 Blokk 2: Kjølenskapforsyning D+, batteriføler/styreledninger
- 4 Blokk 4: Varmeanlegg, grunnbelysning (belysning i inngangssonen), stigtrinn
- 5 Blokk 3: Panel
- 6 Blokk 5: Reserve 2, stikkontakter, grunnbelysning
- 7 Blokk 7: Ekstra ladeapparat
- 8 Blokk 8: Forbruker, TV, vannpumpe, reserve 1, multimedia, stikkontakter
- 9 Bryter batterivalg (Gel/AGM)
- 10 Sikringer
- 11 Batteri-skillebryter ("Batterie Ein/Aus" (batteri på/av))
- 12 Nettilkobling 230 V~

Oppgaver Strømsentralen har følgende oppgaver:

- Strømsentralen lader boenhets-batteriet. Startbatteriet blir kun vedlikeholdsladet av strømsentralen.
- Strømsentralen overvåker spenningen i boenhets-batteriet.
- Strømsentralen fordeler strømmen til 12 V-strømkretsene og sikrer disse. Til stikkontaktene kan det tilkobles apparater med maks. 10 A.
- Strømsentralen har tilkoblinger for en laderegulator for solcelleanlegg, ekstra ladeapparat, samt ytterligere styre- og overvåkingsfunksjoner.
- Strømsentralen skiller startbatteriet elektrisk fra boenhets-batteri når kjøretøymotoren er slått av. På denne måten kan 12 V-forbrukerne i boenhets-batteriet ikke lade ut startbatteriet.
- Batteri-skillebryteren i strømsentralen skiller alle forbrukerne fra boenhets-batteriet.

Strømsentralen virker kun i sammenheng med et panel.

Strømmen som vises på strømsentralen (maks. 18 A) er delt inn i ladestrøm og forbrukerstrøm. Ladestrømmen er alltid kun den andelen som forbrukerne ikke trenger for øyeblikket. Når forbrukerstrømmen overstiger den tilgjengelige strømmen, lades boenhets-batteriet ut.

Monteringssted Strømsentralen er bygd inn under L-sittegruppen og er tilgjengelig via en utvendig luke.

8.6.1 Batteri-skillebryter

Batteri-skillebryteren slår av **alle** forbrukerne i boenheten, også kontinuerlig innkoblede forbrukere. Heller ikke forbrukere som stigtrinn, grunnbelysning eller kjøleskap vil fungere da. Dermed unngås en langsom utladning av boenhets-batteriet dersom kjøretøyet ikke brukes over lengre tid (f.eks. kortere lagring).

Moneringssted Batteri-skillebryteren befinner seg på strømsentralen.

Når kjøretøyet er koblet til 230 V-forsyningen via CEE-stikkkontakten, kan batteriene videre lades, også når batteri-skillebryteren er avslått.

8.6.2 Batteri-valgbryter

- ▶ Hvis batteri-valgbryteren er feil innstilt, kan det danne seg knallgass. Eksplosjonsfare!

- ▷ Boenhets-batteriet kan skades dersom batteri-valgbryteren står i gal stilling.
- ▷ Ikke forandre fabrikkinnstillingen av batteri-valgbryteren.

Moneringssted Batteri-valgbryteren befinner seg på strømsentralen.

8.6.3 Batteriovervåking

- ▷ Et utladet boenhets-batteri bør lades fullt opp på nytt så snart som mulig.

Batteriovervåkeren i strømsentralen kontrollerer spenningen i boenhets-batteriet.

Dersom batterispenningen synker under 10,5 V, kobler batteriovervåkingen i strømsentralen ut alle 12 V-forbrukere.

Forholdsregler:

- Slå av alle elektriske forbrukere som ikke er absolutt nødvendige med den tilhørende bryteren.
- Hvis nødvendig slå på 12 V-forsyningen med hovedbryteren 12 V en liten stund igjen. Dette er kun mulig, når batterispenningen ligger over 11 V. Dersom spenningen ligger under dette, kan 12 V-forsyning først gjeninnkoples når boenhets-batteriet er ladet.

8.6.4 Batterilading

Når motoren er i gang, blir boenhets-batteriet og startbatteriet koblet sammen med et relé i strømsentralen og lades med kjøretøyets dynamo. Hvis kjøretøyets motor er avslått, blir batteriene automatisk skilt av strømsentralen igjen. Det hindrer at startbatteriet utlades av strømforbrukende apparater i boenheten. Dette sikrer kjøretøyets startevne. Boenhets-batteriets eller startbatteriets polspenning kan vises på panelet.

Når kjøretøyet er tilkoblet 230 V-forsyningen via CEE-stikkkontakten, blir boenhets-batteriet og startbatteriet ladet via lademodulen i strømsentralen. Startbatteriet lades kun med en vedlikeholdslading. Ladestrømmen tilpasses batteriets ladetilstand. Overlading er derfor ikke mulig.

Slå av alle strømforbrukende apparater under lading slik at lademodulen i strømsentralen kan benyttes med full kapasitet.

8.6.5 Ettermontere flere 12 V-forbrukere

Det elektriske anlegget i boenheten til kjøretøyet kan utstyres med tilleggsapparater. Tilleggsapparatene kobles til på reserveutgangene på strømsentralen. Ytelsen for tilleggsapparater skal ikke overskride verdien for sikringen (f.eks. 15 A). På strømsentralen må det ikke brukes sikringer med høyere verdi enn den som er angitt på strømsentralen.

8.7 Panel (LT 453)

Bilde 75 Panel (LT 453)

- 1 Hovedbryter 12 V og grønn LED
- 2 Bryter vannpumpe og gul LED
- 3 Symbol for nettilkobling og gul LED
- 4 Knapp for kontroll av spenningen i boenhets-batteriet
- 5 Knapp for kontroll av fyllenivå i ferskvannstanken
- 6 Knapp for kontroll av fyllenivå i spillvannstanken
- 7 Knapp for kontroll av spenningen i startbatteriet
- 8 LED-skala for visning av tanknivå
- 9 LED-skala for visning av batterispenning

Bryterne og knappene på panelet er sensor-tastefelt. Koblingsfunksjonen utløses ved berøring.

Strømtilkobling

Den gule LED-en ved symbolet for strømtilkobling (Bilde 75,3) lyser når kjøretøyet er koblet til en ekstern strømforsyning. LED-en lyser da også når panelet er slått av.

8.7.1 Hovedbryter 12 V

Hovedbryteren 12 V (Bilde 75,1) kobler panelet og 12 V-forsyningen til boenheten inn og ut.

Unntak: Avhengig av modell, forblir kjøleskap, varmeanlegg, grunnbelysning (belysning i inngangområde), og stigtrinn driftsklare.

For å slå på: ■ Trykk på bryteren "⏻" (Bilde 75,1): 12 V-forsyningen i boenheten er deaktivert. LED-en lyser grønt.

For å slå av: ■ Trykk på bryteren "⏻" (Bilde 75,1) igjen: 12 V-forsyningen i boenheten er deaktivert. LED-en slukker.

- ▷ Slå alltid av 12 V-forsyningen på panelet når du forlater kjøretøyet. Slik forhindres unødvendig utlading av boenhets-batteriet.
- ▷ Forbrukere som styreenheter (f.eks. laderegulator for solcelleanlegg, Eis-Ex eller panel) eller innebygde apparater (f.eks. varmeanlegg, kjøleskap eller stigtrinn) tar i tillegg strøm fra batterikapasiteten, også når 12 V-forsyningen på panelet er avslått. Derfor må boenhets-batteriet kobles fra kjøretøyets 12 V-spenning med bryteren på strømsentralen når kjøretøyet ikke skal benyttes på lengre tid.

8.7.2 Bryter vannpumpe

Bryteren vannpumpe (Bilde 75,2) slår av og på strømforsyningen til vannpumpen.

For å slå på: ■ Trykk på bryteren vannpumpe "⏻" (Bilde 75,2): Strømforsyningen til vannpumpen er slått på. LED-en lyser gult. Vannpumpen aktiveres når en vannkran åpnes.

For å slå av: ■ Trykk på nytt på bryteren vannpumpe "⏻" (Bilde 75,2): Strømforsyningen til vannpumpen er slått av. LED-en slukker.

8.7.3 LED-skala for batterispenning

- ▷ Hvis kjøretøyet er utstyrt med **HYMER**-Smart-Battery-systemet, vises batterispenningen til boenhets-batteriet bare på indikatorpanel til **HYMER**-Smart-Battery-systemet, se avsnitt 8.5.1.

LED-skalaen (Bilde 75,9) viser batterispenningen til startbatteriet eller boenhets-batteriet som følger:

- Alle LED-ene lyser: Batteriet er ladet tilstrekkelig.
- Gul og rød LED lyser: Batteriet er delvis utladet (under 12,4 V).
- Kun røde LED-er lyser: Batteriet er tomt (under 11,5 V).

Indikere batterispenning: ■ Trykk på knapp "⏻" (Bilde 75,4): Boenhetbatteriets spenning indikeres.
 ■ Trykk på knapp "⏻" (Bilde 75,7): Startbatteriets spenning indikeres.

Følgende tabeller hjelper til med å forklare den anviste batterispenningen til boenhets-batteriet på panelet.

Batterispenning (verdi ved løpende drift)	Kjøredrift (kjøretøyet kjører, ingen strømtilkobling)	Batteridrift (kjøretøyet står, ingen strømtilkobling)	Nettdrift (kjøretøyet står, strømtilkobling)
11,5 V eller mindre Fare for fullstendig utlading (batterialarm)	12 V-spenning overbelastet Batteriene lades ikke av dynamoen	Når forbrukere er utkoblet: Batteriet tomt Når forbrukere er innkoblet: Batteri overbelastet	12 V-spenning overbelastet Batteriet lades ikke av strømsentralen, strømsentralen er defekt
12,2 V til 12,7 V	12 V-spenning overbelastet ¹⁾ Batteriene lades ikke av dynamoen ¹⁾	Normalt område	12 V-spenning overbelastet ¹⁾ Batteriet lades ikke av strømsentralen, strømsentralen er defekt ¹⁾
13,5 V	Batteriet lades	Inntreer kun kort etter ladingen	Batteriet lades

¹⁾ Når spenningen ikke overstiger dette området etter flere timer.

Verdi for hvilespenning	Batteriets ladetilstand ¹⁾
Mindre enn 12 V	Fullstendig utlading
12,2 V	25 %
12,7 V	50 %
Mer enn 12,7 V	100 %

¹⁾ Standardverdier for gele-batteri.

▷ Langvarig fullstendig utlading skader batteriet kan ikke repareres.

Forholdsregler:

- Ved batterialarm må alle forbrukere slås av og boenhets-batteriet lades, enten ved kjøring eller ved tilkobling til en 230 V-forsyning.

8.7.4 LED-skala for tanknivå

LED-skalaen (Bilde 75,8) viser fyllenivået i ferskvannstanken eller spillvannstanken.

Indikere nivået:

- Trykk på knapp " (Bilde 75,5): Ferskvannstankens fyllenivå vises med lysende LED-er.
- Trykk på knapp " (Bilde 75,6): Spillvannstankens fyllenivå vises med lysende LED-er.

Fyllenivåmåler

LED-visning	Tankfyllenivå
Alle LED-ene lyser	Tank full
6 LED lyser	Tank ca. 3/4 full
4 LED lyser	Tank ca. 1/2 full
2 LED lyser	Tank ca. 1/4 full
Ingen LED lyser	Tank tom

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

8.8 230 V-spenning

- ▶ Arbeid på det elektriske anlegget må kun utføres av fagpersonell.
- ▶ Det elektriske anlegget i kjøretøyet må kontrolleres minst hvert tredje år av en elektrisk fagperson. Ved hyppigere bruk av kjøretøyet anbefales en årlig kontroll.

230 V-spenning forsyner følgende apparater (hvis tilgjengelig):

- Stikkontaktene med jordet kontakt for apparater med maks. 10 A
- Kjøleskapet
- Strømsentralen
- Et ekstra ladeapparat
- Klimaanlegget

De strømforbrukende apparatene som er tilkoblet 12 V-spenningen i boenheten, forsynes med strøm fra boenhets-batteriet.

Koble kjøretøyet til en ekstern 230 V-forsyning så ofte som mulig. På denne måten lader lademodulen i strømsentralen boenhets-batteriet automatisk. I tillegg blir startbatteriet vedlikeholdsladet med 2 A.

Avhengig av utstyret er tilleggsapparater sikret med en egen topolet sikringsautomat.

8.8.1 230 V-tilkobling (CEE-stikkontakt)

- ▷ Overspenning kan skade apparater som er tilkoblet. Årsaker til overspenning kan f.eks. være lynnedslag, uregulerte spenningskilder (f.eks. bensingeneratorer) eller strømtilkoblinger ved kjøring.

Krav til 230 V-tilkoblingen

- Tilkoblingsledningen, pluggforbindelsene til forsyningspunktet og pluggforbindelsen til kjøretøyet må tilsvare IEC 60309. Handelsbetegnelsen for pluggforbindelsene er "CEE blå".
- Bruk gummlangeledning H07RN-F med minst 2,5 mm² ledningstverrsnitt og maksimal 25 m lengde.
- Pluggforbindelser med jordet kontakt (schuko) er ikke tillatt. Seriekobling av CEE-/schuko-adaptore er heller ikke tillatt.

8.8.2 Kople til 230 V-forsyning

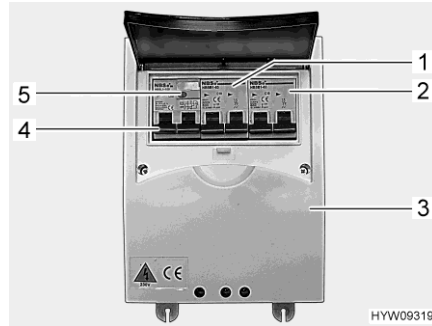

- ▶ Den eksterne 230 V-forsyningen må sikres via en jordfeilbryter (FI-bryter, 30 mA).
- ▶ Ledningen må være viklet helt av kabeltrommelen for å unngå overoppheting.
- ▶ I tvilstilfeller eller hvis 230 V-forsyningen ikke er tilgjengelig eller er defekt, må du kontakte leverandøren av forsyningsanlegget.

- ▷ 230 V-tilkoblingen på kjøretøyet er utstyrt med en jordfeilbryter (FI-bryter).
- ▷ Det kreves jordfeilbrytere (FI-brytere, 30 mA) for koblingspunkter på campingplasser (campingfordelere).

Kjøretøyet kan tilkobles en ekstern 230 V-forsyning. For tilkobling skal i hovedsak kun 230 V-tilkoblingen på kjøretøyet (CEE-stikkontakt) brukes.

Bilde 76 Ledningsbeskyttelsesbryter og FI-bryter (230 V-sikringsboks)

Bilde 77 230 V-tilkobling til kjøretøyet (CEE-stikkontakt)

Koble til kjøretøyet:

- ▷ Den andre ledningsbeskyttelsesbryteren (Bilde 76,2) er valgfri. Det er avhengig av kjøretøyets utstyr om denne ledningsbeskyttelsesbryteren er tilgjengelig.

- Kontroller om strømforsyningsapparatet er egnet med tanke på tilkobling, spenning, frekvens og strøm.
- Kontroller om ledningene og tilkoblingene er egnet.
- Kontroller pluggforbindelsene og ledningene med tanke på synlige skader.
- Slå av begge ledningsbeskyttelsesbrytere (Bilde 76,1 og Bilde 76,2) i sikringsboksen (Bilde 76,3).
- Åpne dekkelet for 230 V-tilkoblingen til kjøretøyet (Bilde 77) og sett i stikkontakten. Pass på at låsetappen til det fjærbelastede dekkelet har gått i lås.
- Sett støpselet til tilkoblingsledningen i stikkontakten på campingfordeleren. Pass på at låsetappen på det fjærbelastede dekkelet også har gått i lås.
- Slå på begge ledningsbeskyttelsesbrytere i sikringsboksen.

Kontrollere jordfeilbryter:

- Når kjøretøyet er koblet til 230 V-forsyningen, trykker du på prøvetasten (Bilde 76,5) til jordfeilbryteren (FI-bryter) (Bilde 76,4) i sikringsboksen (Bilde 76,3). Jordfeilbryteren skal utløses.
- Slå på jordfeilbryteren (Bilde 76,4) igjen.

Koble fra forbindelsen:

- Slå av begge ledningsbeskyttelsesbrytere (Bilde 76,1 og 2) i sikringsboksen (Bilde 76,3).
- Løsne låsetappen på campingfordeleren og trekk støpselet til tilkoblingsledningen ut av stikkontakten.
- Løsne låsetappen på kjøretøyet, trekk ut stikkontakten og lukk dekkelet for 230 V-tilkoblingen.

8.9 Sikringer

- ▶ Defekte sikringer skal kun byttes ut når årsaken til feilen er kjent og feilen er utbedret.
- ▶ Defekte sikringer skal kun byttes ut når strømforsyningen er frakoblet.
- ▶ Sikringer må aldri kortsluttes eller repareres.
- ▶ Defekte sikringer må alltid skiftes ut med en ny sikring med samme verdi.

8.9.1 Sikringer 12 V

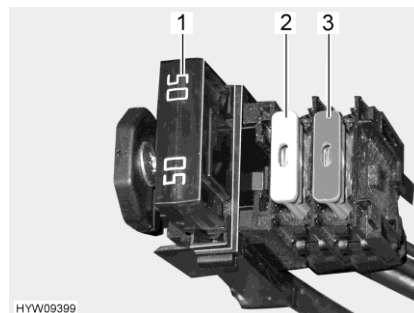
De strømbrukende apparatene som i boenheten er tilknyttet 12 V-forsyningen, er sikret med separate sikringer. Sikringene er tilgjengelige på forskjellige monteringssteder i kjøretøyet.

Før du skifter sikringene, må du følge angivelsene nedenfor vedr. funksjon, verdi og farge til de aktuelle sikringene. Ved skifting av sikringer, bruk kun bladsikringer med verdier som er angitt nedenfor.

Enkelte signaler er beskyttet av såkalte "polyswitch"-sikringer. Polyswitch er en intern, selvregulerende sikring. Etter opphevelse av overstrøm eller kortslutning blir driftsstrømmen frigitt automatisk. Dette kan ta flere sekunder (kjølefasen).

Sikringer ved startbatteriet

Sikringene er montert i nærheten av startbatteriet.

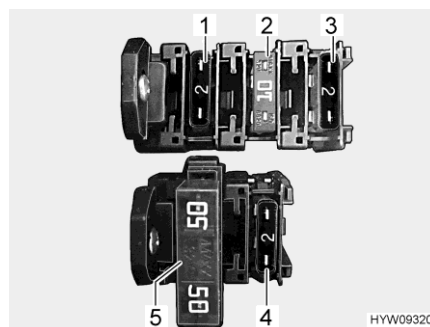

Bilde 78 Sikringer (startbatteri)

- 1 Stor bladsikring 50 A/rød (for strømsentral)
- 2 Bladsikring 20 A/gul (for kjøleskap)
- 3 Bladsikring 10 A/rød (for LED-frontlys/SU)

Sikringer på sikringsholder ved boenhets-batteriet

Sikringene er montert ved siden av boenhets-batteriet. Sikringene er undersikringer til grunnbelysningen 4 A (25 A) på strømsentralen.

Bilde 79 Sikringer (boenhets-batteri)

- 1 Bladsikring (reserve)
- 2 Bladsikring 10 A/rød (satellittanlegg)
- 3 Bladsikring 2 A/grå (kjøleskapstyring)
- 4 Bladsikring 2 A/grå (for batterisensor boenhets-batteri)
- 5 Stor bladsikring 50 A/rød (for strømsentral)

**Sikringer på reléboks
AD01**

I høyre setekonsoll i førerhuset er det montert en reléboks (AD01). Reléboksen brukes til å produsere signaler for chassis-belysning som ikke er tilgjengelig i basiskjøretøyet. Reléboksen kan brukes generelt.

Koblingen som vi bruker kan avvike fra koblingen som produsenten har planlagt. Dermed kan koblingen også avvike fra det som står på typeskiltet til reléboksen som produsenten har satt på.

Si-nr.	Funksjon	Verdi/Farve	Strømforbrukende apparater
B2	Kl. 15 (tenning på)	15 A blå (ved takluke, elektrisk betjent: 10 A rød)	Klemme 15 på tilhengerkobling, signal for dagkjørellys, kurvelys, lyskasterrenngjøring for xenon, oppvarmingsvifte boenhet
B3	Kl. 30 (permanent pluss)	15 A blå	Signal for kurvelys, lyskasterrenngjøring og nivåregulering ved Xenon
B5	D+ signal	Intern Polyswitch (2 A)	D+ for strømsentral, kjølskap, satellittanlegg
B6	Reserve	15 A blå	
B7	Kl. 15 (tenning på)	5 A lysebrun	Konturlys (hv/rødt), side-markeringslys (gult)

**Sikringer på strømsentral
EBL 30**

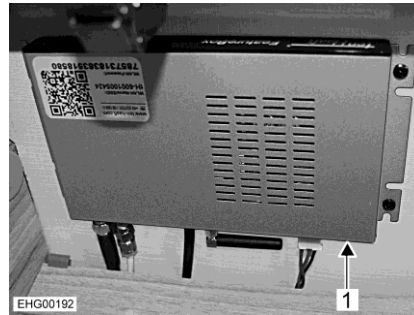
Funksjon	Verdi/Farve
Solenergi-lademodul	15 A blå
Intern lademodul	20 A gul
Kjøleskap	20 A gul
Varmeanlegg	10 A rød
Grunnbelysning/stigtrinn/forteltlampe	15 A blå
Grunnbelysning	25 A hvit
Grunnbelysning/radio	15 A blå
Stikkontakter 12 V, USB-ladeuttak	10 A rød
Reserve 2, elektrisk nedfellbar seng	10 A rød
Stikkontakter 12 V, USB-ladeuttak	10 A rød
Multimedia	10 A rød
Reserve 1	10 A rød
Krets 1 (lys 1)	15 A blå
Ekstra ladeapparat	20 A gul
Krets 2 (lys 2, tømning av spillvann)	15 A blå
TV	10 A rød
Vannpumpe	7,5 A brun

**Sikring for Thetford-
toalett**

Toalettet har en vedlikeholdsfri automatisikring.

Sikring for TV-satellittanlegg (ten Haaft)

Sikringen er plassert på TV-satellittanleggets betjeningsenhet. Styreenheten til TV-satellittanlegget er montert i klesskapet eller i et overskap.

1 Sikring 10 A/rød

Bilde 80 Styreenhet (TV-satellittanlegg, ten Haaft)

8.9.2 230 V-sikring

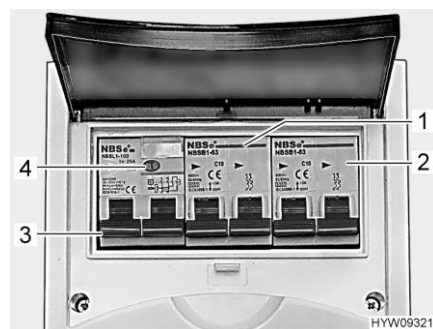
Vær oppmerksom på følgende ved kjøretøy med vekselretter som spesialutstyr:

- ▶ Frakoblingen av 230 V-tilkoblingen eller utkoblingen av 230 V-hovedsikringen aktiverer ikke stikkontaktene når vekselretteren er på, ettersom de forsynes av vekselretteren.
- ▶ Ledningsbeskyttelsesbryteren i den ekstra sikringsboksen ved vekselretteren sikrer og kobler bare fra stikkontaktene i kjøretøyet.
- ▶ En fullstendig aktivisering av nettet skjer kun når begge sikringsboksene slås av og vekselretteren kobles ut.

- ▷ Kontroller jordfeilbryteren ved hver tilkobling til 230 V-forsyningen, minimum hver 6. måned.

Bilde 81 Ledningsbeskyttelsesbryter og FI-bryter (230 V-sikringsboks)

En jordfeilbryter (FI-bryter) (Bilde 81,3) i sikringsboksen sikrer hele kjøretøyet mot feilstrøm (30 mA).

Den etterkoblede ledningsbeskyttelsesbryteren (10 A) (Bilde 81,1) sikrer 230 V-stikkontakten, strømsentralen, det ekstra ladeapparatet og kjøleskapet.

På kjøretøy med spesialutstyr, f.eks. takklimaapparat, sikrer en ekstra ledningsbeskyttelsesbryter (16 A) (Bilde 81,2) apparatet.

Kontrollere jordfeilbryter:

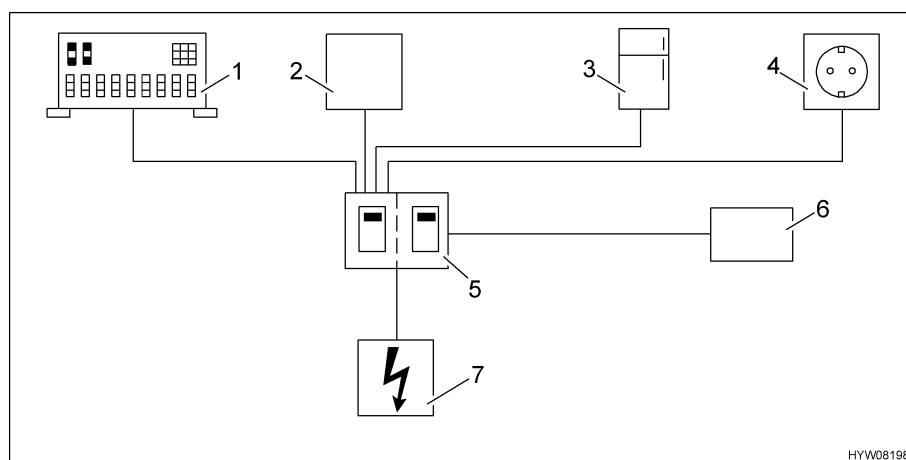
- Når kjøretøyet er koblet til 230 V-forsyningen, trykker du på prøvetasten (Bilde 81,4). Jordfeilbryteren (FI) må utløses.

Monteringssted

Hvis kjøretøyet er utstyrt med langsgående enkeltssenger, er sikringsboksen montert i garderoben (til høyre i kjøreretning). Hvis kjøretøyet er utstyrt med dobbeltseng, er sikringsboksen montert under luken til stigtrinnet (til høyre i kjøreretning).

8.10 Strømløpsskjema

8.10.1 Blokk-skjema 230 V

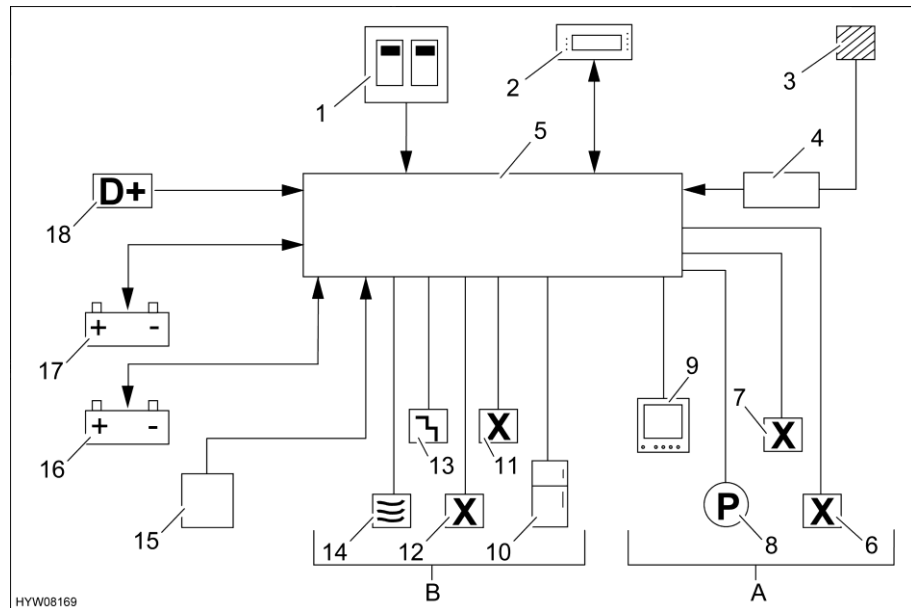

Bilde 82 Skjema 230 V-kabelføring

- 1 Strømsentral
- 2 Ekstra ladeapparat
- 3 Kjøleskap
- 4 Stikkontakter
- 5 Sikringsautomat
- 6 Tilleggsapparat (f.eks. klimaapparat)
- 7 230 V-tilkobling

Bilde 82 viser en skjematisk framstilling av 230 V-nettet.

8.10.2 Blokkskjema 12 V

Bilde 83 Skjema 12 V-kabelføring

1	230 V-sikringsautomat
2	Panel med hovedbryter 12 V
3	Solar
4	Solcelleregulator
5	Strømsentral med batteri-skillebryter
A	Lys, forbrukerkrets kan slås på/av via hovedbryter 12 V
6	Stikkontakter 1, stikkontakter 2, reserve 1, 2
7	Krets 1, krets 2
8	Pumpe (vannpumpe)
9	Multimedia/TV
B	Grunnforsyning kan slås på/av via batteri-skillebryter
10	Kjøleskap
11	Grunnbelysning 4A (spesialstyr, f.eks. Eis-Ex)
12	Grunnbelysning 4B/radio
13	Grunnbelysning/stigtrinn
14	Varmeanlegg
15	Ekstra ladeapparat
16	Boenhets-batteri
17	Startbatteri
18	(D+)

Bilde 83 viser en skjematisk framstilling av 12 V-nettet.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om innbyggingsapparatene i kjøretøyet.

Informasjonen gjelder kun betjeningen av innbyggingsapparatene.

Ytterligere informasjon om innbyggingsapparatene finner du i bruksanvisningene til innbyggingsapparatene, som er vedlagt kjøretøyet separat.

9.1 Generelt

- ▷ Av sikkerhetsgrunner må reservedeler for varmeapparater tilsvare produsentens spesifikasjoner, og produsenten må ha godkjent dem som reservedeler. Disse reservedelene må bare monteres av produsenten selv eller på et autorisert fagverksted.

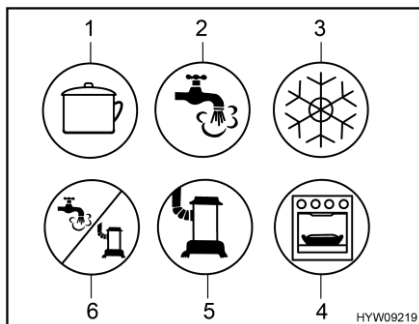

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen for apparatet. Denne er vedlagt separat.

Avhengig av modell er kjøretøyet utstyrt med varmeanlegg/varmtvannsbereider, kokeplass og kjøleskap.

I denne bruksanvisningen beskrives kun betjeningen av disse apparatene og deres spesifikasjoner.

Før et gassdrevet innbyggingsapparat settes i gang, må man åpne gassflaskens hovedventil og gassavstengeventilen.

- 1 Kokeplass
- 2 Varmtvann
- 3 Kjøleskap
- 4 Stekeovn/grill
- 5 Varmeanlegg
- 6 Varmtvann/varmeanlegg

Bilde 84 Mulige symboler på gassavstengeventilene

9.2 Varmeanlegg og varmtvannsbereder

Med varmeanlegget kan man både varme opp kjøretøyets boenhet (gjennom oppvarming av romluft), samt varme opp bruksvannet (varmtvannsbereder-funksjon). De etterfølgende tipsene gjelder også når varmeanlegget benyttes som varmtvannsbereder.

- ▶ Eksosavtrekket må ikke stenges av eller overbygges.
- ▶ Rommet bak varmeanlegget skal ikke brukes som oppbevaringsrom.
- ▶ Vannet i varmtvannsberederen kan varmes opp til 65 °C. Fare for skålding!

- ▷ Varmtvannsberederen må aldri settes i gang uten vann.
- ▷ Tøm varmtvannsberederen ved frostfare når den ikke er i drift.
- ▷ Still varmtvannsberederen kun på maks. temperatur når det trengs mye varmtvann. Det beskytter varmtvannsberederen mot forkalkning.

- ▷ Ikke bruk vannet i varmtvannsberederen til drikkevann.
- ▷ Når strømforsyningen til varmeanlegget har vært avbrutt, må klokkeslettet legges inn på nytt.

Første igangsetting

Når varmeanlegget settes i gang for første gang, vil det for en kort tid avgi røyk og lukt. Still umiddelbart varmeanlegget på bryteren på høyeste trinn. Åpne vinduer og dører og luft godt. Røyk og lukt forsvinner av seg selv etter kort tid.

9.2.1 Riktig oppvarming

Bilde 85 Luftdyse (varmlufts-varmeanlegget)

Varmluftfordeling

I kjøretøyet finnes det flere luftdyser (Bilde 85). Rør fører varmluften til luftdysene. Still luftdysene slik at varmluften kommer ut der den er ønsket. For å forhindre gjennomtrekk, stenges luftdysene på dashbordet og luftspredningen i bobilen stilles på resirkulering.

Innstilling av luftdysene

- Fullstendig åpen: Full varmluftsstrøm
- Halv- eller delvis åpen: Redusert varmluftsstrøm

Når 5 luftdysere er helt åpne, kommer det mindre varmluft ut fra hver enkelt dyse. Når bare 3 luftdysere er åpne, strømmes det mer varmluft ut av hver enkelt dyse.

9.2.2 Diesel-varmlufts-varmeanlegg og varmtvannsbereder

- ▶ Hvis det oppstår utettheter i varmeanlegget eller eksosanlegget, er det fare for forgiftning! Hvis en utetthet oppdages, skal diesel-varmlufts-varmeanlegget slås av. Åpne vinduer og dører. La anlegget kontrolleres av en autorisert servicestasjon.
- ▶ Overhold sikkerhetsforskriftene og sikkerhetsanvisningene til produsenten, se separat bruksanvisning til produsenten.

Funksjon og betjening er den samme som for det gassdrevne varmlufts-varmeanlegget, se avsnittet 9.2.3.

Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

9.2.3 Gass-varmlufts-varmeanlegg og varmtvannsbereder med digitalt kontrollpanel CP plus

- ▶ På grunn av eksplosjonsfaren må det aldri slippes ut gass uten at flammen brenner.
- ▶ Ved tanking, på ferger og i garasjer, må varmeanlegget aldri drives med gass. Eksplosjonsfare!
- ▶ Aldri bruk varmeanlegget i gassdrift i lukkede rom (f.eks. i garasjer). Forgiftnings- og kvelningsfare!

- ▷ Hvis varmeanlegget er ute av drift på grunn av frostfare, må man tømme varmtvannsberederen.
- ▷ Resirkuleringsviften slår seg på automatisk når varmlufts-varmeanlegget settes i drift, og fortsetter å være i drift. Dermed blir boenhets-batteriet ekstremt belastet, når kjøretøyet ikke er tilkoblet en ekstern 230 V-forsyning. Ta hensyn til at boenhets-batteriet kun har et begrenset energiforråd.

- ▷ Drift er mulig med varmlufts-varmeanlegg ved tom varmtvannsbereder.
- ▷ Når strømforsyningen til varmeanlegget har vært avbrutt, må klokkeslettet legges inn på nytt.

Maksimal varmeeffekt

Gassdrift	Elektrisk drift	Blandingsdrift (Gass og elektrisk drift)
6000 W	1800 W	5800 W

Kontrollpanel

Kontrollpanelet er inndelt i to områder:

- Display
- Betjeningsknapper

- 1 Display
- 2 Dreie-/trykknapp
- 3 Tilbaketast

Bilde 86 Kontrollpanel (varmluftsvarmeanlegg og varmtvannsbereder)

Etter innkobling aktiveres de siste innstilte verdiene/driftsparameterne.

Når ingen taster betjenes, kobles kontrollpanelet etter noen minutter i stand-by-modus.

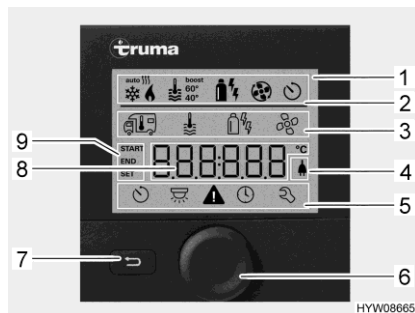
Når klokkeslettet er stilt inn, skifter i stand-by-modus indikatoren i displayet mellom klokkeslett og innstilt romtemperatur.

Etter utkobling kan indikatoren i betjeningsdelen på grunn av etterløp til varmeanlegget enda være aktivert noen minutter.

Betjeningsknapper

Betjeningsknappene har følgende funksjoner:

Knapp	Tastebetjening	Funksjon
Dreie-/trykknapp (Bilde 86,2)	Drei til høyre	Menyen går gjennom fra venstre til høyre
		Verdier økes
	Drei til venstre	Menyen går gjennom fra høyre til venstre
		Verdier reduseres
	Lett trykk	Valg verdi lagres
Trykkes (3 sekunder)	Slå på eller av	
Tilbaketast (Bilde 86,3)	Trykkes	Hoppe tilbake fra et meny punkt, uten å lagre verdiene

- 1 Indikator
- 2 Statuslinje
- 3 Øvre menylinje
- 4 Indikator nettspenning 230 V
- 5 Nedre menylinje
- 6 Dreie-/trykknapp
- 7 Tilbaketast
- 8 Indikatorområde innstillinger og verdier
- 9 Indikator tidsbryter

Bilde 87 Kontrollpanel med indikatorer

Display

Displayet er inndelt i fire områder:

- Statuslinje (Bilde 87,2)
- Øvre menylinje (Bilde 87,3)
- Indikatorområde (Bilde 87,8)
- Nedre menylinje (Bilde 87,5)

Slå kontrollpanel på-/av:

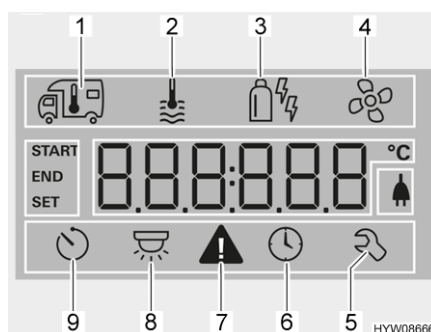
- Trykk dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) i ca. 3 sekunder. Begge menylinjene (Bilde 87,3 og Bilde 87,5) vises. Det første symbolet blinker.

- ▷ Inn-/utkopling av kontrollpanelet betyr egentlig omkobling mellom stand-by-modus og innstillingsmodus. I stand-by-modus vises den innstilte romtemperaturen og klokkeslettet i veksel.

Foreta innstillinger:

- Drei dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) til ønsket menyymbol blinker.
- Trykk dreie-/trykknappen.
- Drei dreie-/trykknappen, til ønsket verdi vises.
- Trykk dreie-/trykknappen, for å lagre innstilt verdi. Dersom den opprinnelige innstilte verdien likevel ikke skal endres: Trykk på tilbaketasten (Bilde 87,7).

- 1 Varmeanlegg
- 2 Varmtvann
- 3 Driftsmåte
- 4 Vifte
- 5 Servicemeny
- 6 Stille klokkeslett
- 7 Varselsymbol
- 8 Belysning (ikke brukt her)
- 9 Tidsbryter

Bilde 88 Display (kontrollpanel)

Slå på varmeanlegg:

- Åpne hovedventilen på gassflasken og den gassavstengeventilen "Varmeanlegg/varmtvannsbereder".
- Drei dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) til meny symbolet varmeanlegg (Bilde 88,1) blinker.
- Trykk dreie-/trykknappen.

- Drei dreie-/trykknappen, til ønsket verdi vises.
 - Trykk dreie-/trykknappen, for å lagre innstilt verdi. Symbolet i statuslinjen (Bilde 87,2) blinker, til innstilt romtemperatur er nådd. Dersom den opprinnelige innstilte verdien likevel ikke skal endres: Trykk på tilbake-tasten (Bilde 87,7).
- Slå av varmeanlegg:*
- Drei tilbake temperaturverdien, til OFF vises. Trykk dreie-/trykknappen for å lagre.

- ▷ Ønsket romtemperatur kan også endres i stand-by-modus ved å dreie dreie-/trykknappen.

Slå på varmtvannsberedning:

- Åpne hovedventilen på gassflasken og den gassavstengeventilen "Varmeanlegg/varmtvannsbereder".
- Drei dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) til menysymbolet varmtvann (Bilde 88,2) blinker.
- Trykk dreie-/trykknappen.
- Drei dreie-/trykknappen, til ønsket verdi vises:
 - OFF: Varmtvannsberedning er slått av.
 - 40°: Varmtvann varmes opp til 40 °C.
 - 60°: Varmtvann varmes opp til 60 °C.
 - BOOST: Rask oppvarming av varmtvann (varmtvannsbereder for-rang) i maks. 40 minutter. Deretter holdes vanntemperaturen i to ettervarming sykluser på det høyere nivået (omtrent 62 °C).

- Trykk dreie-/trykknappen, for å lagre innstilt verdi. Symbolet i statuslinjen (Bilde 87,2) blinker, til innstilt varmtvannstemperatur er nådd. Dersom den opprinnelige innstilte verdien likevel ikke skal endres: Trykk på tilbaketasten (Bilde 87,7).

Slå av varmtvannsberedning:

- Drei dreie-/trykknappen, til OFF vises. Trykk dreie-/trykknappen for å lagre.

Sikkerhets-/avtappingsventil

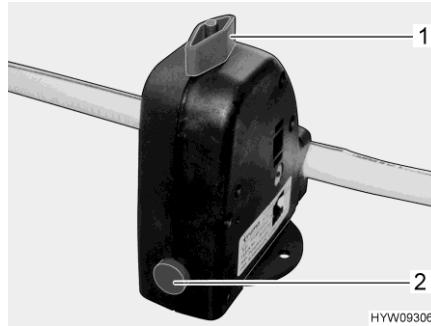
Bobilen er utstyrt med en sikkerhets-/avtappingsventil (Bilde 89). Sikkerhets-/avtappingsventil hindrer at vannet i varmtvannsberederen fryser når varmeanlegget ikke er på når det er frost.

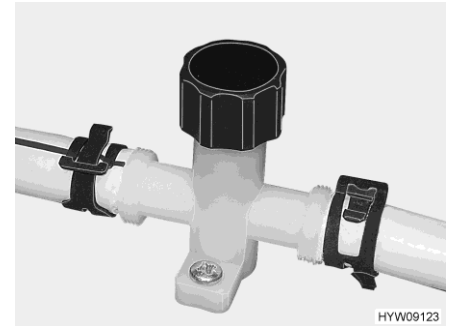
- ▷ Åpne sikkerhets-/avtappingsventilen og tøm varmtvannsberederen når kjøretøyet ikke brukes over lang tid.
- ▷ Ved temperaturer under 3 °C åpner sikkerhets-/avtappingsventilen automatisk. Først når temperaturen på sikkerhets-/avtappingsventilen er over 7 °C, kan sikkerhets-/avtappingsventilen lukkes igjen.
- ▷ Sikkerhets-/avtappingsventilen beskytter ikke vannpumpen og vannarmaturene mot frost.

- ▷ Tømmestussene til sikkerhets-/avtappingsventilen må alltid holdes fri for smuss (f.eks. løv, is).

Bilde 89 Sikkerhets-/avtappingsventil (varmtvannsbereder)

Bilde 90 Tappekran (vannledning)

Monteringssted

Monteringssted for sikkerhets-/avtappingsventil, se avsnittet 10.6.

Fylle/tømme varmtvannsberederen

Varmtvannsberederen forsynes med vann fra vanntanken.

Fylle varmtvannsberederen med vann:

- Slå på 12 V-forsyningen på panelet.
- Steng sikkerhets-/avtappingsventilen. Drei dreiebryteren (Bilde 89,1) på tvers av sikkerhets-/avtappingsventilen og trykk inn trykknappen (Bilde 89,2).
- Still alle vannkraner på "Varmt" og åpne dem. Vannpumpen slås på. Varmtvannsledningene fylles med vann.
- La vannkranene være åpne til vannet som renner ut er uten luftbobler. Dette er den eneste måten å garantere at varmtvannsberederen er fylt med vann.
- Steng alle vannkraner.

Tømme varmtvannsberederen:

- Slå av varmtvannsberedning.
- Åpne sikkerhets-/avtappingsventilen. Vri dreiebryteren (Bilde 89,1) langs med sikkerhets-/avtappingsventilen. Trykknappen (Bilde 89,2) hopper ut. Varmtvannsberederen tømmes ut via sikkerhets-/avtappingsventilen.
- Kontroller at alt vannet renner ut av varmtvannsberederen (ca. 10 liter).
- Steng tappekranene. Drei hetten til tappekranen (Bilde 90) med urviseren.

Driftsmåter

Varmtvanns-varmeanlegget med varmtvannsberederen kan drives med forskjellige energikilder.

Velge driftsmåte:

- Drei dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) til menysymbolet driftsmåte (Bilde 88,3) blinker.
- Trykk dreie-/trykknappen.
- Drei dreie-/trykknappen, til ønsket driftsmåte vises:
 - Gassdrift
 - Elektrisk drift, effektnivå 1 (900 W)
 - Elektrisk drift, effektnivå 2 (1800 W)
 - Gassdrift og elektrisk drift, effektnivå 1 (900 W)
 - Gassdrift og elektrisk drift, effektnivå 2 (1800 W)

- Trykk dreie-/trykknappen for å lagre den driftsmåten som er stilt inn. Dersom den opprinnelige innstillingen likevel ikke skal endres: Trykk på tilbaketasten (Bilde 87,7).

- ▷ 230 V elektrisk drift er kun mulig, når kjøretøyet er koblet til 230 V-forsyningen.
- ▷ Ved effektnivå 1 (900 W) brukes et strømforbruk på 3,9 A. Ved effektnivå 2 (1800 W) brukes et strømforbruk på 7,8 A.

Stille inn vifte:

- Drei dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) til menysymbolet vifte (Bilde 88,4) blinker.
- Trykk dreie-/trykknappen.
- Drei dreie-/trykknappen, til ønsket verdi vises:
 - OFF: Viften er slått av.
 - VENT: Omluft
 - ECO: Lav viftehastighet
 - HIGH: Høy viftehastighet
 - BOOST: Rask romoppvarming. Boost er tilgjengelig, når den aktuelle romtemperaturen ligger minst 10 °C under den valgte romtemperaturen.
- Trykk dreie-/trykknappen, for å lagre innstilt verdi. Dersom den opprinnelige innstilte verdien likevel ikke skal endres: Trykk på tilbaketasten (Bilde 87,7).

Stille inn tidsbryter:

- Drei dreie-/trykknappen (Bilde 87,6) til menysymbolet tidsbryter (Bilde 88,9) blinker.
- Trykk dreie-/trykknappen. Starttiden vises, timeindikeringen blinker.
- Drei dreie-/trykknappen, til time for ønsket starttid vises.
- Trykk dreie-/trykknappen. Minuttindikatorene blinker.
- Drei dreie-/trykknappen, til minutt for ønsket starttid vises.
- Trykk dreie-/trykknappen.
- På samme måte stiller en etter hverandre inn utkoblingstid, ønsket romtemperatur, varmtvannstrinn og viftetrinn.
- Trykk dreie-/trykknappen. Tidsbryteren er aktivert. Symbolet tidsbryter (Bilde 88,9) blinker, når tidsbryteren er programmert og aktivert.

- ▷ Servicemenyen inneholder punkt, som vanligvis kun må stilles inn en gang (språk, bakgrunnsbelysning, kalibrering), samt spesifikasjoner for servicestasjoner (versjonsnummer).

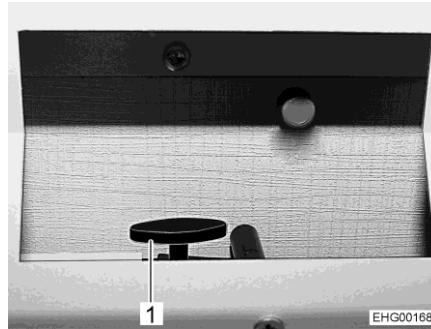
Feilindikator

Ved en varsling blinker varselsymbolet (Bilde 88,7). Varmeanlegget forsetter å gå. Hvis det kun dreier seg om en midlertidig feil, slokner varselsymbolet automatisk.

Ved en feil viser betjeningsdelen omgående feilkoden til feilen. Varmeanlegget slås av. Trykk dreie-/trykknappen, for å starte varmeanlegget på nytt.

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

Bilde 91 Strupeventil (åpnet)

Varmefordeling i det bakre område

Hvis kjøretøyet er utstyrt med langsgående enkeltssenger, kan varmeanlegget for det bakre området stilles inn separat via strupeventiler (Bilde 91,1). Strupeventilene er montert på høyre og venstre side av madrassen til den nedslagbare sengen i kjøretøyets sidevegger. Varmeeffekten varierer avhengig av posisjonen til strupeventilene.

9.3 Kontroll av Truma-apparater med en mobilenhet

Avhengig av utstyret finnes det en Truma iNet-Box i kjøretøyet. Ved hjelp av Truma iNet-Box kan varmeanlegget og klimaanlegget betjenes fra en mobilenhet (f.eks. Smarttelefon, nettbrett PC) via en app. Truma-appen kan lastes ned for vanlige mobilenheter fra den aktuelle App Store.

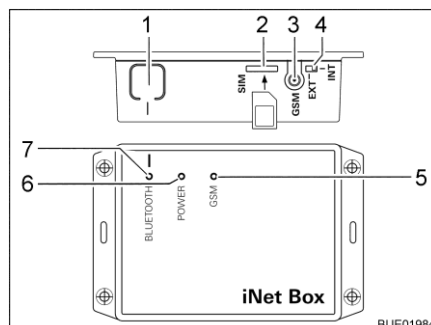
Det er to alternativer for å koble Truma-apparatet til mobilenheten:

- Bluetooth-tilkobling (begrenset rekkevidde)
- Tilkobling via mobilnettverk (mini-SIM-kort med eget telefonnummer og tilstrekkelig kreditt kreves, ikke inkludert). Betjeningen er via SMS.

Betjening av Truma-apparatet er også mulig fra flere mobilenheter. Til dette formålet skal Truma-appen installeres på alle mobilenhetene.

▷ Hvis mobilenheten har en Internett-tilkobling, blir instruksjonene for betjening av Truma-apparatet lastet ned og lagret. Deretter vil instruksjonene alltid være synlige (selv uten Internett-tilkobling).

- 1 BLUETOOTH-knapp
- 2 Spor for mini-SIM-kort
- 3 Antenneforbindelse for ekstern GSM-antenne
- 4 Omkobler for ekstern/intern GSM-antenne
- 5 LED GSM, rød (lyser, hvis ingen GSM-drift er mulig)
- 6 LED POWER, grønn (lyser under drift)
- 7 LED BLUETOOTH, blå (blinker ved sammenkobling)

Bilde 92 Truma iNet-Box

Opprette Bluetooth-tilkobling:

- Installer Truma-appen på mobilenheten.
- Slå på 12 V-forsyningen til kjøretøyet på panelet.
- Slå på Bluetooth på mobilenheten.

- Start Truma-appen og velg "SETTINGS – Setup Truma iNet-Box – Configure Bluetooth". De enkelte trinnene er forklart i detalj i Truma-appen.
- Trykk på BLUETOOTH-knappen (Bilde 92,1) på iNet-Box i 1 sekund. Truma iNet-Box er synlig i mobilenheten i ca 2 minutter (navn: "Truma iNet-Box"). I dette tidsrommet blinker den blå LED BLUETOOTH (Bilde 92,7).
- I Bluetooth-innstillingene til mobilenheten, bekreft forbindelsen til Truma iNet-Box. Forbindelsen er etablert når den blå LED-en på Truma iNet-Box lyser permanent.

Opprette mobilnetttilkobling:

- Sett opp Bluetooth-tilkobling som beskrevet ovenfor.
- Etter Bluetooth-oppsettet trykker du på knappen "Next".
- Sett forsiktig mini-SIM-kortet med ditt eget telefonnummer og tilstrekkelig kreditt inn i sporet (Bilde 92,2) i Truma iNet-Box som vist, til det klikker på plass. Den røde LED GSM (Bilde 92,5) må blinke permanent. Når den røde LED-en slås av etter 20 sekunder: Kontrollerer du mini-SIM-kortet.
- Skriv inn PIN-koden og telefonnummeret til mini-SIM-kortet i iNet-Box, samt et fritt valgbart navn i de tilsvarende feltene i installasjonsveiviseren.
- Trykk på knappen "Ready".

Truma iNet-Box skifter automatisk fra mobilnettverk til Bluetooth-tilkobling så snart en lagret mobilenhet befinner seg i mottaksområdet til Bluetooth. Når du går ut av mottaksområdet skiftes automatisk til mobilnettverket (hvis det er satt opp). Truma iNet-Box kan også brukes uten et mini-SIM-kort. Dermed er betjening bare mulig i nærheten av Bluetooth.

Betjene Truma-apparater via Truma-appen:

- Trykk på knappen "REMOTE CONTROL".
- Utfør betjeningskommandoer.

- ▷ For at betjeningen skal kunne fungere via SMS, er det nødvendig at standard SMS-appen til mobilenheten bruker telefonnummeret som avsender og ikke manipulerer teksten. Ikke bruk WebSMS-kontakter.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

Monteringssted

Truma iNet-Box er installert over garderoben på passasjersiden.

9.3.1 Veggpipe

Friskluft og avgasser fra varmeanlegget ledes i en to-kammers veggpipe.

- ▷ Parker kjøretøyet slik, at veggpipen får tilstrekkelig friskluft.
- ▷ Veggpipen må alltid være fri. Veggpipen må ikke tildekkes.
- ▷ Ved vintercamping må veggpipen holdes fri for snø og is.
- ▷ Kontroller veggpipen regelmessig, avhengig av været (snø, løvfall, smuss osv.). Om nødvendig, rengjør veggpipen.
- ▷ Ved rengjøring av kjøretøyet må vannstrålen ikke rettes direkte på veggpipen.
- ▷ Ved ignorering kan en feilfri funksjon av varmeanlegget ikke garanteres.

Bilde 93 Veggpipe (varmlufts-varmeanlegg)

Veggpipen er montert på den venstre sideveggen.

9.3.2 Kupévarmer

- ▷ Den valgfrie kupévarmeren er en del av basiskjøretøyet. Følg bruksanvisningen for basiskjøretøyet.

9.4 Klimaanlegg Truma Aventa

- ▷ Kjølekretsen må kun åpnes av produsenten eller et autorisert fagverksted.
- ▷ Luftinntakene og luftutløpene må ikke blokkeres.
- ▷ Kjør ikke i fall eller stigninger på mer enn 8 % når klimaanlegget er i gang. Ellers kan kompressoren skades.
- ▷ Enheten må ikke brukes i lengre tid i kjølemodus når bilen står skrått. Kondens kan trenge inn i interiøret.

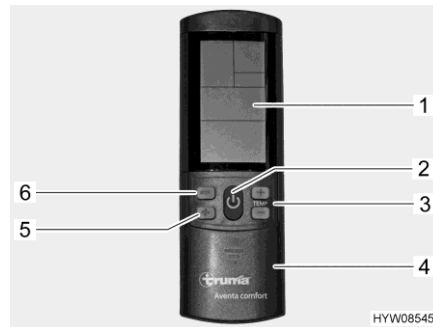

- ▷ Klimaanlegget går kun når kjøretøyet er koblet til en 230 V-forsyning.
- ▷ Den eksterne 230 V-forsyningen må sikres med minimum 6 A. Ellers er ikke forskriftsmessig drift av klimaanlegget mulig.
- ▷ Varmeanlegg ved utetemperaturer under 4 °C er ikke mulig fordi varmeeffekten da avtar sterkt. Mellom 4 °C og 7 °C vil enheten midlertidig veksle til tinemodus. Ved utetemperaturer over 7 °C er oppvarmingsdrift mulig uten begrensninger.
- ▷ Fjernkontrollen må alltid rettes mot den infrarød-mottakeren når du bruker den.
- ▷ Følg også bruksanvisningen til produsenten.

Driftsmåter Klimaanlegget kan drives med følgende driftsmåter:

- Automatikk
- Kjøling
- Varmeanlegg
- Omluft

Fjernkontroll Alle funksjonene til klimaanlegget kan betjenes ved hjelp av fjernkontrollen.

- 1 Display
- 2 På/av-knapp
- 3 Bruk "+" eller "-" til temperaturvalg
- 4 Skyveklaff til panel med innstillingstaster
- 5 Valgtast vifteeffekttrinn (tre trinn)
- 6 Valgtast driftsmåte

Bilde 94 Fjernkontroll (klimaanlegg)

Automatisk drift I automatisk drift må ønsket temperatur innstilles.

Avhengig av romtemperatur velger klimaanlegget automatisk kjøle- eller oppvarmingsdrift og viftehastighet.

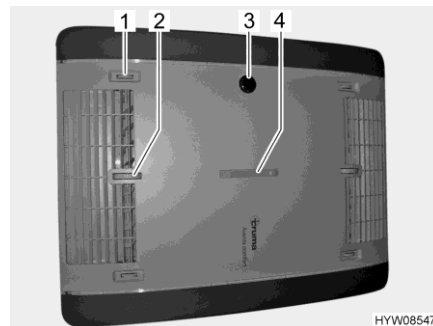
For å slå på: ■ Trykk på på/av-knappen (Bilde 94,2). De sist brukte innstillingene brukes.

▷ Etter innkobling kjører resirkuleringsviften. Kompressoren starter senest etter 3 minutter, den blå LED-en (kjøling) eller den gule LED-en (varmeanlegg) blinker.

■ Still inn ønsket temperatur med knappene "+" og "-" (Bilde 94,3).

For å slå av: ■ Trykk på på/av-knappen (Bilde 94,2). Belysningen kan fortsatt betjenes.

- 1 Luftfordeling til høyre/venstre
- 2 Luftfordeling tak/gulv
- 3 IR-mottaker, funksjonsdisplay, manuell på/av
- 4 Luftfordeling, foran/bak

Bilde 95 Funksjonsdisplay og luftfordeling (klimaanlegg)

9.4.1 Betjening og visning på apparatet

Enkelte funksjoner kan kontrolleres direkte på apparatet.

- Stille inn luftfordeling:* ■ Stille inn justeringshjul og glidebryter til trinnløs luftfordeling etter ønske.
- Slå på/av manuelt:* ■ Trykk på mikroknappen (f.eks. med en penn, når fjernkontrollen ikke er innen rekkevidde).

	Tilstand LED	Betydning
Funksjonsdisplay	Blå LED blinker	Kompressoren starter (kjølemodus)
	Blå LED lyer	Kjøledrift
	Gul LED blinker	Kompressoren starter (oppvarmingsdrift)
	Gul LED lyser	Oppvarmingsdrift
	Rød LED blinker	Data overføres
	Rød LED lyser	Feil

Manuell drift I manuell drift kan kjøling, varmeanlegg og omluft stilles inn hver for seg på fjernkontrollen.

- Slå på kjøling:* ■ Trykk på på/av-knappen (Bilde 94,2).
- Trykk på valgknapp driftsmåte (Bilde 94,6) inntil kjølesymbolet vises på displayet (Bilde 94,1).
- Still inn ønsket temperatur med knappene "+" og "-" (Bilde 94,3).
- Still inn ønsket vifteeffekttrinn med valgknappen "🌀" (Bilde 94,5).

Når romtemperaturen som er stilt inn med fjernkontrollen, er nådd, slås kompressoren av, den blå LED på IR-mottakeren slukker. Resirkuleringsviften fortsetter å kjøre.

Hvis romtemperaturen stiger over innstilt temperatur, vil enheten automatisk veksle tilbake til kjølemodus.

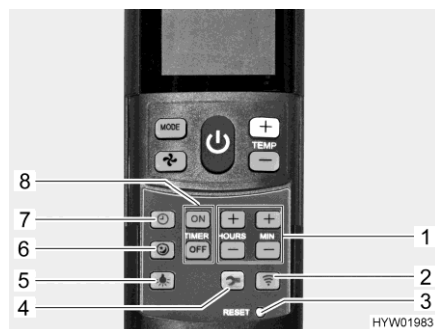
- Slå på varmeanlegg:* ■ Trykk på på/av-knappen (Bilde 94,2).
- Trykk på valgknapp driftsmåte (Bilde 94,6) inntil varmesymbolet vises på displayet (Bilde 94,1).
- Still inn ønsket temperatur med knappene "+" og "-" (Bilde 94,3).
- Still inn ønsket vifteeffekttrinn med valgknappen "🌀" (Bilde 94,5).

Når romtemperaturen som er stilt inn med fjernkontrollen, er nådd, slås kompressoren av, det gule lyset på IR-mottakeren slukker. Resirkuleringsviften fortsetter å kjøre.

Hvis romtemperaturen synker under innstilt temperatur, vil enheten automatisk veksle tilbake til oppvarmingsdrift.

- Slå på omluft:* ■ Trykk på på/av-knappen (Bilde 94,2).
- Trykk på valgknapp driftsmåte (Bilde 94,6) inntil omluftsymbolet vises på displayet (Bilde 94,1).
- Still inn ønsket temperatur med knappene "+" og "-" (Bilde 94,3).
- Still inn ønsket vifteeffekttrinn med valgknappen "🌀" (Bilde 94,5).

I omluftdrift blir inneluften sirkulert og renses av filteret. Ingen LEDer lyser i IR-mottakeren.

Bilde 96 Fjernkontroll med innstillingsknapper (klimaanlegg)

- 1 Knapper for å stille klokken og tidsuret
- 2 Send-knapp (ny dataoverføring)
- 3 Mikrobryter "RESET" (tilbakestilling til fabrikkinnstillinger)
- 4 Knapp Setup for igangsetting
- 5 Lysknapp (operere lysene)
- 6 Stille drift-knapp (stillegående kjøle-drift)
- 7 Klokkeslett-knapp (til å stille inn klokkeslett)
- 8 Slå på/av knapper "TIMER" for tidsforvalg

Slå på stille drift: ■ Trykk på stille drift-knappen (Bilde 96,6). I kjølemodus kjører viften da med lavere hastighet og er derfor veldig stillegående.

Stille klokkeslett: ■ Trykk på klokkeslett-knappen (Bilde 96,7).
 ■ Still inn timer og minutter med knappene (Bilde 96,1).

Slå på tidsur: ■ Trykk på på/av-knappen (Bilde 94,2).
 ■ Still inn ønsket driftsmåte og temperatur.

Programmere innkoblingstid: ■ Trykk på knapp "ON" (Bilde 96,8).
 ■ Trykk på knappen for tidsinnstilling (Bilde 96,1) til ønsket tidsperiode til innkobling er nådd.
 ■ Trykk på knapp "ON" (Bilde 96,8).

Programmere utkoblingstid: ■ Trykk på knapp "OFF" (Bilde 96,8).
 ■ Trykk på knappen for tidsinnstilling (Bilde 96,1) til ønsket tidsperiode til utkobling er nådd.
 ■ Trykk på knapp "OFF" (Bilde 96,8).

Deaktivere tidsur: ■ Trykk på "ON" eller "OFF"-knappene (Bilde 96,8) på nytt.

Med det integrerte tidsuret kan inn-/utkoblingstiden for klimaanlegg stilles inn mellom 15 minutter og 24 timer i forveien (beregnet ut fra gjeldende klokkeslett).

Slå på belysning: ■ Trykk på belysningsknappen (Bilde 96,5). Lyset blir slått på med det siste dempetrinnet.

Dempe belysningen: ■ Trykk på belysningsknappen (Bilde 96,5) og hold til ønsket lysstyrke er oppnådd.

Slå av belysning: ■ Trykk på belysningsknappen (Bilde 96,5).

- ▷ Knappen Setup (Bilde 96,4) brukes til å koble fjernkontrollen til klimaanlegget ved første igangsetting.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

9.5 Kokeplass

- ▶ Når gasskomfyren er i bruk, må du ikke la den stå uten tilsyn. Selv om gasskomfyren bare vil være uten tilsyn i en kort periode (f.eks. hvis du må gå på toalettet), må du slå den av.
- ▶ På grunn av eksplosjonsfaren må det aldri slippes ut gass uten at flammen brenner.
- ▶ Luft godt før komfyren settes i gang. Åpne vindu eller takluke.
- ▶ Ikke bruk gasskomfyr eller gass-stekeovn til oppvarming.
- ▶ Når man håndterer varme gryter, panner og lignende gjenstander må man bruke votter eller grytekluter. Fare for personskade!
- ▶ Ikke plasser gardiner i nærheten av kokeplass. Brannfare!
- ▶ Hvis en varmekilde er i drift, må du alltid sette en kjele eller panne over flammen.

- ▷ Ikke plasser varme gjenstander, som kasseroller, på vaskbeskyttelsen, gasskomfyrdekslet eller benkeplaten.

9.5.1 Gasskomfyr

- ▶ Mens den slås på og når gasskomfyren er i bruk, må det ikke være noen brennbare eller lettantennelige gjenstander som f.eks. kopphåndklær, servietter osv. i nærheten av gasskomfyren. Brannfare!
- ▶ Hele tenningsprosessen må være synlig ovenfra og må ikke dekkes til av kasseroller.
- ▶ Hvis du har en flammevernplaten, skal denne alltid brukes når gasskomfyren brukes. Før kjøring må flammevernplaten tas av og lagres trygt.
- ▶ Gasskomfyrdekslet lukkes ved hjelp av fjærkraft. Fare for skader når dekslet lukkes!

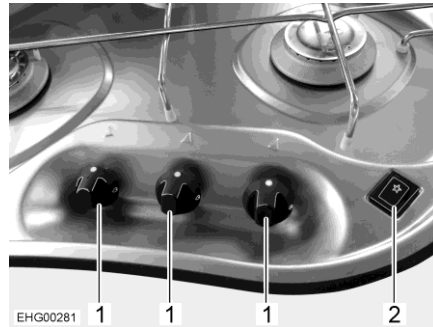
- ▷ Gasskomfyrdekslet av glass skal ikke brukes som kokefelt.
- ▷ Lukk ikke gasskomfyrdekslet når komfyren er i bruk.
- ▷ Ikke belast gasskomfyrdekslet med trykk når det er lukket.
- ▷ Etter kokingen må man la gasskomfyrdekslet være åpent så lenge brennerne avgir varme. Ellers kan glassplaten eksplodere.

- ▷ Bruk kun gryter og panner som passer til diameteren på brennerristen til gasskomfyren.
- ▷ Når flammen slukkes, stenger tennsikringsventilen automatisk gasstilførselen.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

Kjøkkenbenken i kjøretøyet er utstyrt med en gasskomfyr med 3 flammer.

Tenning Gasskomfyren har elektronisk tenning.

Bilde 97 Brytere (gasskomfyr)

- For å slå på:*
- Åpne hovedventilen på gassflasken og gassavstengeventilen "Kokeplass".
 - Åpne gasskomfyrdekslet.
 - Drei dreieregulatoren (Bilde 97,1) til ønsket varmekilde til tenningsposisjon (stor flamme).
 - Trykk inn dreieregulatoren og hold den inne.
 - Trykk vippebryteren (Bilde 97,2). Det dannes gnister ved brenneren.
 - Når flammen brenner holder man dreieregulatoren inne, til tennsirkingsventilen holder gasstilførselen åpen.
 - Slipp dreieregulatoren løs og drei den til ønsket innstilling.

- For å slå av:*
- Vri dreieregulatoren til 0-posisjon. Flammen slukkes.
 - Steng gassavstengeventilen "Kokeplass" og hovedventilen på gassflasken.

9.6 Kjølenskap

Hvis det ikke finnes et gasstrykk-kontrollsystem med kollisjonssensor, skal kjøleskapet bare drives av 12 V-spenning under kjøring. Ved høye omgivelsestemperaturer kommer ikke kjøleskapet opp i full kjøleeffekt lenger.

- ▷ Sett alltid på kjøleskapets luftegitter når du forlater kjøretøyet. Hvis ikke kan det trenge inn vann når det er regnvær.
- ▷ Kjøleskapets kjøleeffekt er avhengig av hvordan kjøretøyet er parkert. Kjøleeffekten kan synke allerede fra 5° skråstilling. Derfor må man alltid parkere kjøretøyet vannrett på oppstillingsplassen.
- ▷ Absorbasjonskjølenskap arbeider ved normal romtemperatur (ca. 21 °C) i det angitte temperaturområdet. Kjøleeffekten reduseres ved betydelig høyere omgivelsestemperaturer (> 30 °C).

9.6.1 Kompressor-kjøleskap (Thetford T2000)

▶ På grunn av tekniske forhold, kan ikke temperaturen i kjøleskapet og fryseren holdes konstant hele tiden. Under ugunstige forhold kan matvarer i fryseren tines opp og bli ødelagt.

- ▷ Det oppstår varme under drift. For at kjøleskapet ikke skal bli overopphetet: Ventilasjonsåpningene skal alltid holdes åpne.
- ▷ Ikke plasser varme gjenstander i kjøleskapet, slik at avtiningen fremskyndes. Ikke foreta avtining av kjøleskapet med hårtørrer eller liknende.
- ▷ Slå av kjøleskapet når det skal gjøres rent.

- ▷ Boenhets-batteriet har kun et begrenset energiforråd. Derfor må kjøleskapet ikke drives over lengre tid uten 230 V-tilkobling når kjøretøyet står stille.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

Energiforsyning

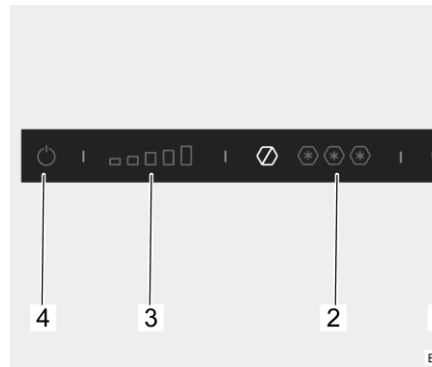
Kjøleskapet drives utelukkende med 12 V likespenning.

Ved kjøredrift leder strømsentralen strømmen fra kjøretøyets dynamo videre til kjøleskapet.

Når kjøretøyet står stille og **ikke** er tilkoblet 230 V-forsyningen, forsyner strømsentralen kjøleskapet med strøm fra boenhets-batteriet.

Når kjøretøyet står stille og er tilkoblet 230 V-forsyningen, omformer strømsentralen den inngående spenningen til 12 V og leder den videre til kjøleskapet.

Omkoblingen mellom de forskjellige forsyningsmåtene skjer automatisk.

- 1 Knapp til nattdrift
- 2 Kjølenivåindikator fryser
- 3 Kjølenivåindikator kjøleskap
- 4 På/av-knapp

Bilde 98 Brytere (kjøleskap)

For å slå på: ■ Trykk på på/av-knapp (Bilde 98,4) og hold den inne i noen sekunder. Den blå kontrollampen viser at kjøleskapet fungerer. Kjølenivåindikatoren kjøleskap (Bilde 98,3) angir innstilt kjøletrinn.

For å slå av: ■ Trykk på på/av-knapp (Bilde 98,4) og hold den inne i noen sekunder. Den blå kontrollampen slukker.

- ▷ Avkjølingseffekten avhenger av omgivelsestemperaturen og i tillegg av mengden matvarer som plasseres i kjøleskapet og skal kjøles ned, samt av hvor ofte kjøleskapdøren åpnes. Ved høye omgivelsestemperaturer må det stilles inn på et høyere kjøletrinn, mens ved lave omgivelsestemperaturer er et lavere kjøletrinn tilstrekkelig.

Stille inn kjøletrinn: ■ Trykk på ønsket kjøletrinn for kjøleskapet (Bilde 98,3).

Stille inn frysetrinn: ■ Trykk på ønsket kjøletrinn for fryseren (Bilde 98,2).

Kjøleskapet har en nattmodus. Når nattmodus er aktivert, jobber kjøleskapet stille med lavere effekt.

Aktivere nattmodus: ■ Trykk på knapp til nattdrift (Bilde 98,1). Den blå kontrollampen viser at nattmodus er aktivert.

Deaktivere nattmodus: ■ Trykk på knapp til nattdrift (Bilde 98,1). Den blå kontrollampen slukker. Kjøleskapet arbeider nå i normal drift.

Under drift kan det samles opp kondens i oppsamlingskaret under fryseren. Oppsamlingskaret må derfor tømmes regelmessig.

▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

9.6.2 Thetford serie N4000

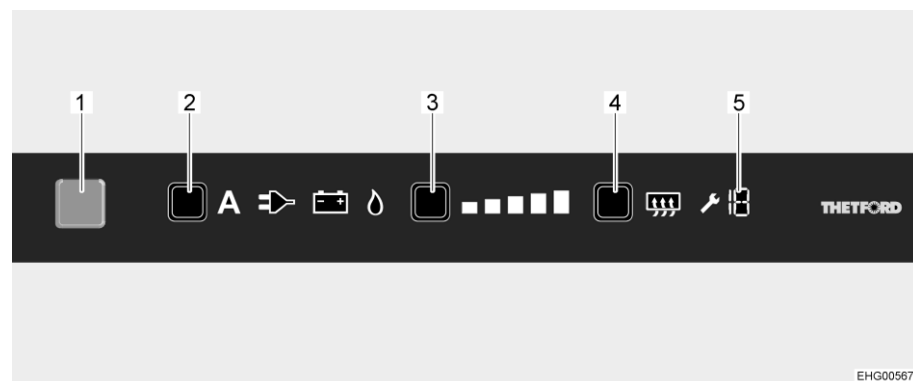
▷ Det må kun brukes én energikilde.

▷ Også når 12 V-forsyningen er slått av, trekkes en liten strømmengde som belaster boenhets-batteriene ekstra. Ved midlertidig stans, må man alltid slå av kjøleskapet.

Driftsmåter Kjøleskapet har 3 driftsmåter:

- Gassdrift
- 230 V-drift
- 12 V-drift

Valg av driftsmåte skjer med bryterne på pyntekanten på kjøleskapet. En trinnløs regulering av kjøleeffekten er kun mulig ved gassdrift og 230 V-drift, ikke ved 12 V-drift.

Bilde 99 Brytere

- 1 På/av-knapp
- 2 Energivalgknapp
- 3 Kjølenivåknapp
- 4 Anti-kondens-knapp
- 5 Feilkodeindikator

Den aktuelle driftsmåten vises med et lysende symbol på kontrollpanelet:

- A** Kjøleskapet velger automatisk en egnet energikilde
- 230 V-drift
- 12 V-drift
- Gassdrift

- ▷ Kjøleskapet trenger alltid en 12 V-styrespenning, uavhengig av hvilken energitype det drives med. Styrespenning foreligger så snart strømsentralen slås på. Det strømmer derfor alltid en hvilestrøm, også når kjøleskapet er slått av. Ved midlertidig avstengning, må man alltid slå av strømsentralen.

- ▷ Vi anbefaler å drive kjøleskapet i 12 V-drift mens du kjører. Hvis kjøretøyet står stille, anbefaler vi å drive kjøleskapet i 230 V-drift, hvis en 230 V-tilkobling er tilgjengelig. I alle andre tilfeller kan kjøleskapet drives med gass.

Regulering av kjøleskaptemperatur

Etter at det er slått på, velger kjøleskapet automatisk sist valgte termostatinnstilling. Denne innstillingen kan justeres manuelt ved hjelp av kjølenivåknappen (Bilde 99,3). Lyssøylene i kjølenivåindikatoren viser valgt termostatinnstilling. Med kjølenivåknappen kan man stille inn kjøletemperaturen for alle tre energivariantene. Det tar et par timer før kjøleskapet når normal driftstemperatur. Termostatinnstillingen beholdes selv om det velges en annen driftsmåte. Kjøletemperaturen beholdes også, uavhengig av energitype.

- ▶ På grunn av eksplosjonsfaren må det aldri slippes ut gass uten at flammen brenner.
- ▶ Det er ikke tillatt å drive kjøleskapet med bilgass.

- ▷ Lukk gassavstengeventilen "Kjøleskap" når kjøleskapet drives elektrisk.

For å slå på:

- For gassdrift, åpne hovedventilen på gassflasken og gassavstengeventilen "Kjøleskap".
- Trykk på på/av-knappen (Bilde 99,1) i 1 sekund. Knappen lyser blått. Etter ca. 10 sekunder dempes displayet for å spare strøm.
- Trykk flere ganger på energivalgknappen (Bilde 99,2) til ønsket energikilde er valgt.

For gassdrift: Gasstilførselen er åpen. Det tenes automatisk. En tikelyd høres til tenningen er ferdig.

- Trykk flere ganger på kjølenivåknappen (Bilde 99,3) til ønsket kjølenivå er valgt. Det aktuelle kjølenivået vises med lyssøylene.

For å slå av:

- Trykk på på/av-knappen (Bilde 99,1) i ca. 2 sekunder. Alle lampene slukkes. Kjøleskapet er slått av.
- Ved gassdrift, steng gassavstengeventilen "Kjøleskap" og hovedventilen på gassflasken.

I 12 V-drift forsynes kjøleskapet kun med spenning fra kjøretøyets startbatteri. Startbatteriet forsyner kjøleskapet med 12 V bare når kjøretøymotoren går. Når kjøretøymotoren er koblet ut, skjer ingen kjøling lenger. Via strøsentralen forsynes kjøleskapet likevel med styrespenning fra boenhetsbatteriet. Skift derfor over til gassdrift ved lengre pauser i kjøringen.

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen "Kjøleskap" som er vedlagt separat.

9.6.3 Kjøleskapdør-lås

Avhengig av modellen har kjøleskapet et separat frysenskap. Informasjonen i dette avsnittet gjelder også for døren på frysenskapet.

- ▷ Under kjøring må kjøleskapdøren alltid være lukket og låst i lukket posisjon.

- ▷ Når kjøleskapet er avslått, låses kjøleskapdøren i luftestilling. På denne måten unngår man at det danner seg mugg.

Kjøleskapdøren kan stå i to stillinger:

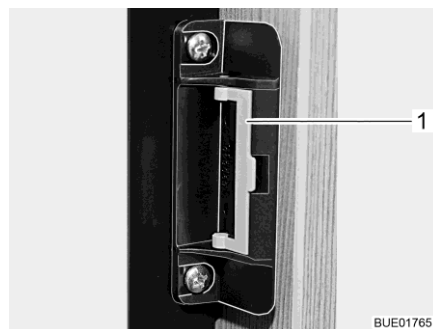
- Lukket kjøleskapdør mens man kjører og når kjøleskapet er i bruk
- Kjøleskapdøren litt åpen for å luften når kjøleskapet er avslått

- ▷ For ytterligere informasjon om låsing, se separat bruksanvisning fra produsenten.

Thetford Kjøleskapet åpnes og lukkes med håndtaket på døren.

Luftestilling Kjøleskapdøren kan blokkeres i luftestilling med hjelp av en svingbar bøyle.

Bilde 100 Låseanordning (normalstilling)

Bilde 101 Låseanordning (luftestilling)

Låse i luftestilling:

- Åpne kjøleskapdøren.
- Vri bøylen (Bilde 100,1) framover (Bilde 101).
- Lukk kjøleskapdøren til første hasp, da er den låst i luftestilling.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om sanitæranlegget i kjøretøyet. På slutten av kapitlet finner du monteringsstedene til sanitæranleggets komponenter.

10.1 Vannforsyning, generelt

- ▶ Vanntanken må kun fylles fra drikkevannsnettet slik at kvaliteten på drikkevannet er sikret.
- ▶ Til påfylling må det kun brukes slanger eller beholdere som er tillatt for bruk til drikkevann.
- ▶ Påfyllingsslanger eller beholdere må skylles grundig med drikkevann (to til tre ganger kapasiteten).
- ▶ Påfyllingsslanger eller beholdere må tømmes fullstendig etter påfylling, og åpningene på påfyllingsslanger eller beholdere må lukkes.
- ▶ Vann som blir stående i vanntank og i vannledninger blir ubrukelig etter kort tid. Sørg derfor for at vannledningene og vanntanken rengjøres grundig hver gang før du tar i bruk kjøretøyet. Sørg for at vanntanken og vannledningene tømmes helt etter bruk av kjøretøyet.
- ▶ Hvis kjøretøyets vannanlegg er ute av bruk i mer enn en uke, må det desinfiseres før det tas i bruk igjen (se kapittel 11).

- ▷ Dersom kjøretøyet ikke skal benyttes på flere dager, eller dersom det står på varme ved frostfare, skal hele vannanlegget tømmes. Kontroller at vannpumpen er koblet ut. Ellers går vannpumpen varm og kan skades. La vannkranene stå åpne i midtstilling. La alle tappekranene stå åpne. Derved unngås fare for frostskafer på innbyggingsapparatene, frostskafer på kjøretøy og avlagringer i vannførende komponenter.
- ▷ Hvis den er tom for vann, går vannpumpen varm og kan skades senest etter ett minutt. Bruk aldri vannpumpen når vanntanken er tom.

Kjøretøyet er utstyrt med en vanntank. En elektrisk vannpumpe pumper vann til de ulike kranene. Når en vannkran åpnes, slår vannpumpen seg automatisk på og pumper vann til uttappingspunktet.

Spillvannstanken fanger opp spillvannet. På panelet vises hvor full vanntanken eller spillvannstanken er.

Vannpumpe

Bryteren for inn- og utkobling av vannpumpen er plassert på panelet.

- ▷ Før du bruker vannarmaturene, må du slå på vannpumpen på panelet.
- ▷ Når vanntanken fylles, kan det dannes en luftboble på bunnen av pumpen. Denne luftboblen forhindrer at vannet suges opp. Rist vannpumpen kraftig opp og ned i vannet.

10.2 Vannanlegg

10.2.1 Vanntank

Vanntanken rommer ca. 100 l.

Monteringssted for vanntanken, se avsnittet 10.6.

Varmluft fra boenhets-varmeanlegget varmer opp vanntanken. Vanntanken er dermed beskyttet mot frost.

- ▷ Når boenhets-varmeanlegget er ute av drift, har ikke lenger vanntanken tilfredstillende beskyttelse mot frost. Ved frostfare må man tømme vanntanken og la tappekranen stå åpen.

- ▷ På grunn av kjøresikkerheten og tekniske tillatelser må fyllemengden reduseres til ca. 20 l under kjøring. Når vannet tappes ved hjelp av dreiehåndtaket for sikkerhetsavløpet (se avsnittet 10.2.4), blir det igjen en restmengde på ca. 20 l i vanntanken.

10.2.2 Påfylling av vannanlegget

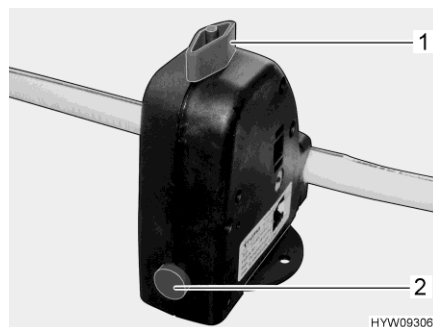
- ▶ Ved fylling av vanntanken må man følge teknisk tillatt totalvekt til kjøretøyet. Hvis vanntanken er full, må bagasjen reduseres tilsvarende.

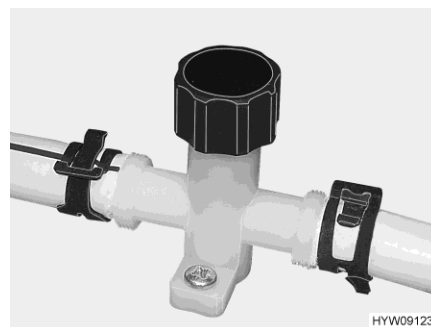
- ▷ Hvis den er tom for vann, går vannpumpen varm og kan skades senest etter ett minutt. Bruk aldri vannpumpen når vanntanken er tom.

- ▷ Man kan kontrollere vannmengden på panelet mens vanntanken fylles.
 - Still kjøretøyet vannrett.
 - Slå på 12 V-forsyningen på panelet.
 - Koble inn vannpumpen på bryteren.

Bilde 102 Sikkerhets-/avtappingsventil (Truma)

Bilde 103 Tappekran (vannledning)

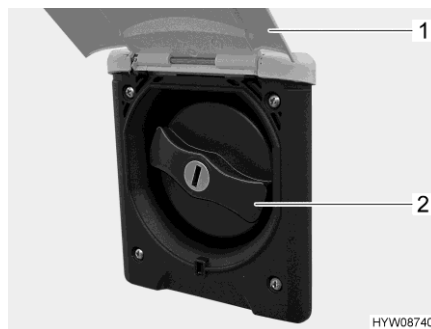
- Steng sikkerhets-/avtappingsventilen (Truma). Drei dreiebryteren (Bilde 102,1) på tvers av sikkerhets-/avtappingsventilen og trykk inn trykkknappen (Bilde 102,3).
- Det er ikke mulig å lukke sikkerhets-/avtappingsventilen ved temperaturer under 6 °C.

- Steng tappekranene (Bilde 103). Drei hver av hettene med urviseren. Monteringsstedet for sikkerhets-/avtappingsventilen og tappekranene finnes i avsnittet 10.6 på slutten av dette kapitlet.
- Steng alle vannkraner.
- Lukk utløpsåpningen på vanntanken.
- Åpne drikkevann-påfyllingsstussen på utsiden av kjøretøyet.
- Fyll vanntanken med drikkevann. Bruk vannslange, vannkanne med trakt eller lignende til å fylle på vann.
- Still alle vannkraner på "Varmt" og åpne dem. Vannpumpen slås på. Varmtvannsledningene fylles med vann.
- La vannkranene være åpne til vannet som renner ut er uten luftbobler. Dette er den eneste måten å garantere at varmtvannsberederen er fylt med vann.
- Still alle vannkraner på "Kaldt" og la dem stå åpne. Kaldtvannsrørene fylles med vann.
- La vannkranene være åpne til vannet som renner ut er uten luftbobler.
- Steng alle vannkraner.
- Lukk drikkevann-påfyllingsstussen.
- Kontroller at dekslet på vanntanken er tett.

10.2.3 Etterfyll med vann

- ▶ Dekslene for påfyllingsstussene for drivstoff og for drikkevann-påfyllingsstussene er svært like. Før man fyller tanken skal merkingen kontrolleres.
- ▶ Ved fylling av vanntanken må man følge teknisk tillatt totalvekt til kjøretøyet. Hvis vanntanken er full, må bagasjen reduseres tilsvarende.

Bilde 104 Deksel (drikkevann-påfyllingsstuss)

Drikkevann-påfyllingsstussen er, avhengig av modellutførelse, plassert på venstre eller høyre side av kjøretøyet.

Drikkevann-påfyllingsstussen er merket med symbolet "☕".

Åpne drikkevann-påfyllingsstussen:

- Sving den utvendige luken (Bilde 104,1) oppover.
- Stikk nøkkelen i låsesylindren, og drei den en kvart omdreining. Dekselet er låst opp.
- Trekk ut nøkkelen.
- Drei det blå dekselet (Bilde 104,2) en kvart omdreining.
- Fjern dekslet.

Fylle på vann: ■ Fyll vanntanken med drikkevann. Bruk vannslange, vannkanne med trakt eller lignende til å fylle på vann.

Lukk drikkevann-påfyllingsstussen: ■ Sett dekslet på drikkevann-påfyllingsstussen.
 ■ Drei dekslet en kvart omdreining.
 ■ Stikk nøkkelen i låsesylinderen, og drei den en kvart omdreining. Dekselet er låst.
 ■ Trekk ut nøkkelen.
 ■ Kontroller at dekslet sitter godt fast på drikkevann-påfyllingsstussen.
 ■ Sving den utvendige luken ned og lukk den.

10.2.4 Redusere vannmengden for kjøring

► Ved fylling av vanntanken må man følge teknisk tillatt totalvekt til kjøretøyet. Hvis vanntanken er full, må bagasjen reduseres tilsvarende.

Dreiehåndtak Dreiehåndtaket er montert på vanntanken.

Bilde 105 Dreiehåndtak (vanntank)

For å stenge: ■ Drei dreiehåndtaket (Bilde 105,1) på vanntanken til stopp med urviseren.
 ■ Fyll opp vanntanken med drikkevann.

For å åpne: ■ Drei dreiehåndtaket (Bilde 105,1) på vanntanken mot urviseren til første hasp. Vannet renner ut opptil ca. 20 liter.

Monteringssted Se avsnittet 10.6.

10.2.5 Tappe vann (dreiehåndtak for sikkerhetsavløp)

■ På vanntanken dreier du dreiehåndtaket (Bilde 105,1) mot urviseren fra du møter motstand til stopp for å åpne utløpsåpningen fullstendig.

10.2.6 Tømme vannanlegg

- ▷ Dersom kjøretøyet ikke skal benyttes på flere dager, eller dersom det står på varme ved frostfare, skal hele vannanlegget tømmes. Kontroller at 12 V-forsyningen på panelet er slått av. Ellers går vannpumpen varm og kan skades. La vannkranene stå åpne i midtstilling. La sikkerhets-/avtappingsventilen (Truma) og alle tappekranene stå åpne. Derved unngås fare for frostskafer på innbyggingsapparatene, frostskafer på kjøretøy og avlagringer i vannførende komponenter.

- ▷ Følg miljøvernanvisningene i dette kapitlet.

Monteringsstedet for sikkerhets-/avtappingsventilen og tappekranene finnes i avsnittet 10.6 på slutten av dette kapitlet.

Gå fram på følgende måte for å tømme og lufte vannanlegget. Slik unngår man frostskafer:

- Still kjøretøyet vannrett.
- Slå av 230 V-forsyningen.
- Slå av 12 V-forsyningen på panelet.
- Ta varmtvannsberederen ut av drift (se avsnittet 9.2).
- Åpne tappekranene. Drei hetten mot urviseren eller still vippearmen loddrett.
- Åpne sikkerhets-/avtappingsventilen (Truma). Vri dreiebryteren langs med sikkerhets-/avtappingsventilen.
- Åpne vanntankens avløp.
- Åpne alle vannkraner og still dem i midtstilling.
- Heng opp hånddusjen i dusjstilling.
- Skru av låseringen på vanntanken.
- Ta vannpumpen (festet på lokket) så langt ut som det er mulig for tilkoblingsledningene.
- Hold opp vannpumpen til vannledningen er helt tom.
- Kontroller at vanntanken er helt tom.
- Legg hånddusjen i dusjkaret.
- Blås ut vannet som er igjen i vannledningene (maks. 0,5 bar). Skill vannledningen fra vannpumpen og blås inn i vannledningen i retning av forbruker.
- Tøm spillvannstanken. Følg miljøvernanvisningene i dette kapitlet.
- Tøm kloakktanken. Følg miljøvernanvisningene i dette kapitlet.
- Rengjør vanntanken og spyl den deretter grundig.
- La vannanlegget tørke så lenge som mulig.
- La alle vannkraner stå åpne i midtstilling etter tømning.
- La sikkerhets-/avtappingsventilen (Truma) og alle tappekranene stå åpne.

10.3 Spillvannstank

Spillvannstanken rommer ca. 100 l.

Monteringssted og tilgang, se avsnittet 10.6.

Varmluft fra boenhets-varmeanlegget varmer spillvannstanken. Spillvannstanken er dermed beskyttet mot frost.

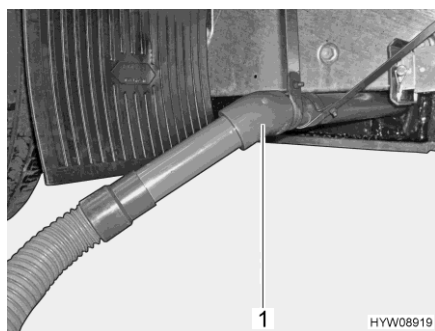
- ▷ Hvis boenhets-varmeanlegget ikke er i drift, er spillvannstanken ikke lenger tilstrekkelig beskyttet mot frost. Ved frostfare må man tømme spillvannstanken og la tappekranen stå åpen.
- ▷ Hell aldri kokende vann rett i utslagsvasken. Kokende vann kan føre til deformasjon eller utettheter i rørsystemet.

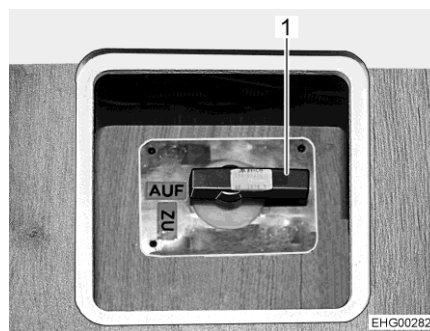
- ▷ Spillvannstanken må kun tømmes på deponier, campingplasser eller oppstillingsplasser.

Tappekranen til spillvannstanken åpnes og lukkes manuelt ved hjelp av en betjeningshendel.

Avløpsrøret med tilkobling for spillvannsslange befinner seg under kjøretøyet. Spillvannsslange er lagt ved løst.

Bilde 106 Avløpsrør med spillvannsslange

Bilde 107 Betjeningshendel for spillvannkran

For å tømme:

- Stikk spillvannsslange på avløpsrøret (Bilde 106,1).
- Åpne tappekranen. Vri betjeningshendel (Bilde 107,1) til stillingen "AUF" (åpen).
- Tøm spillvannstanken fullstendig.
- Steng tappekranen igjen. Vri betjeningshendelen (Bilde 107,1) til stillingen "ZU" (stengt).
- Trekk av spillvannsslange og pakk den bort.

10.4 Bad

- ▷ Det må ikke transporteres last i dusjkabinettet. Dusjkabinettet eller andre gjenstander i toalettrommet kan bli skadet.

- ▷ For å luften under eller etter bruk av dusjen eller til tørking av våte klær; lukk toalettromsdøren og åpne vinduet eller takluken i toalettrommet. Da sirkulerer luften bedre.
- ▷ Vask bort såperester i dusjkaret etter bruk av dusjen, ellers kan det med tiden dannes sprekker i dusjkaret.
- ▷ Tørk dusjen etter bruk, ellers kan det dannes fuktighet.
- ▷ Sett kjøretøyet slik at det står mest mulig vannrett. Ellers kan ikke vannet renne riktig ut av dusjkaret.
- ▷ Ytterligere informasjon angående rengjøring av toalettrommet finner du i avsnittet 11.2.

Dusjrist Dusjristen beskytter dusjkaret og sørger for et tørt gulv, selv etter dusjing.

Bilde 108 Dusjrist

Overhold følgende anvisninger for å få en lang levetid:

- Før du skal dusje tar du dusjristen (Bilde 108,1) ut av dusjen.
- Etter at du har dusjet, legger du dusjristen ned i dusjkaret igjen.
- Du bør behandle dusjristen minst to ganger i året med en lofri klut og kommersielt tilgjengelig heltreolje i fiberretningen (følg produsentens anvisninger).

10.5 Toalett

- ▷ Toalettet må maksimalt belastes med 120 kg.
- ▷ Tøm kloakktank når det er fare for frost og kjøretøyet ikke er oppvarmet.
- ▷ Ikke sitt på toalettlokket. Lokket er ikke konstruert for å bære personer og det kan brette.
- ▷ Bruk kjemiske midler som egner seg til toalett. Lufteanlegget fjerner kun lukt, ikke bakterier og gasser. Bakterier og gasser angriper tetningsgummen.

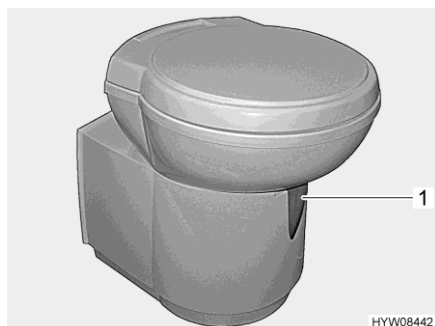
- ▷ Hvis kjøretøyet er utstyrt med et elektrisk ventilasjonssystem, starter viften automatisk når toalettskålen åpnes.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

- ▷ Kloakktank må kun tømmes på deponier, campingplasser eller oppstillingsplasser.

10.5.1 Svingbart toalett

Thetford-toalettets nedspyling skjer direkte via kjøretøyet vannsystem. Om nødvendig kan toalettskålen snus i ønsket posisjon.

Bilde 109 Thetford-toalettskål (svingbar)

Bilde 110 Spyleknapp/kontrolllampe (Thetford-toalett)

Kontrollpanelet befinner seg i nærheten av toalettskålen.

For å spyle ned:

- Før det spyles ned må skyveren på Thetford-toalettet åpnes. Skyv skyvearmen (Bilde 109,1) mot urviseren.
- Trykk den blå spyleknappen (Bilde 110,1) for å spyle ned.
- Lukk skyveren etter skylling. Skyv skyvearmen med urviseren.

Kontrollampen (Bilde 110,2) lyser når kloakktanken må tømmes.

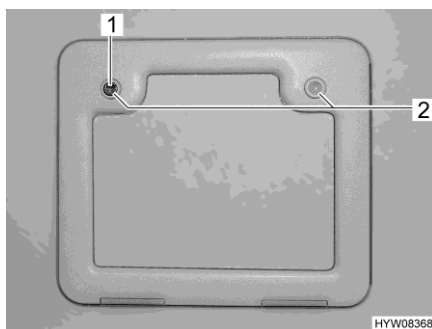
10.5.2 Tømme kloakktanken

- ▷ Når kjøretøyet er utstyrt med et elektrisk ventilasjonssystem: Før tømning av kloakktanken du koble må slangen til ventilasjonssystemet fra kloakktanken.

- ▷ Kloakktanken kan kun tas ut når skyveren er lukket.

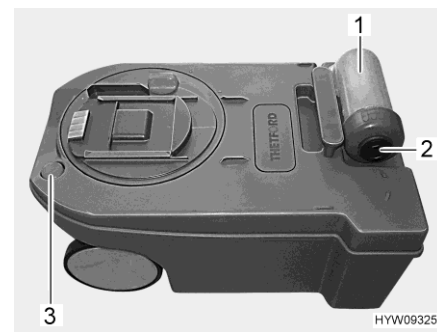

Bilde 111 Klaff (kloakktank)

- Skyv skyvearmen på toalettskålen med urviseren. Skyveren lukkes.
- Åpne klaffen til kloakktanken på utsiden av kjøretøyet. For å gjøre dette stikker du nøkkelen i låsesylinderen til trykklåsen (Bilde 111,1) og dreier den en kvart omdreining med urviseren.
- Trekk ut nøkkelen.
- Begge trykklåsene (Bilde 111,2) trykkes samtidig med tomlene og luken til kloakktanken åpnes.
- Koble slangen fra ventilasjonssystemet.

Bilde 112 Kloakktank (i kjøretøyet)

Bilde 113 Kloakktank

- Trekk holdebøylene (Bilde 112,1) opp og ta ut kloakktanken (Bilde 112,2).
- Sving tømmestussen (Bilde 113,1) på en markert tømmestasjon og skru av lokket (Bilde 113,2).
- Trykk inn den fargede luftknappen (Bilde 113,3) og hold den inne helt til kloakktanken er tom.
- Rengjør kloakktanken med ferskvann.
- Lukk tømmestussen med lokket og sving den tilbake.
- Skyv kloakktanken så langt inn i deponeringsbrønnen til den smekker på plass.

- Koble slangen til ventilasjonssystemet.
- Lukk klaffen for kloakktanken.
- Fyll på ny sanitærvæske.

10.5.3 Elektrisk ventilasjonssystem

Det elektriske ventilasjonssystemet som suger luften inn i toalettrommet, fører først lufte gjennom kloakktanken og deretter til et uttak i bakken, i døren eller i taket til utsiden.

- ▷ Hvis kjøretøyet er utstyrt med et elektrisk ventilasjonssystem, starter viften automatisk når toalettskålen åpnes.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

10.5.4 Vinterdrift

- ▷ Bruk ingen frostvæske. Frostvæske kan føre til skade på toalettet.

Når kjøretøyet er oppvarmet, befinner toalett, vanntank og kloakktank seg i et frostfritt område. Toalettet kan dermed også brukes om vinteren.

Hvis kjøretøyet ikke blir oppvarmet, må vanntank, kloakktank og vannledningene tømmes ved frostfare. På denne måten unngår man frostskafer.

10.5.5 Midlertidig lagring

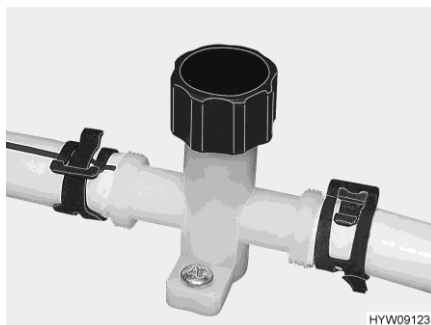

- ▷ Dersom toalettet ikke brukes over lengre tid, tømmes vanntanken, kloakktanken og vannledningene.

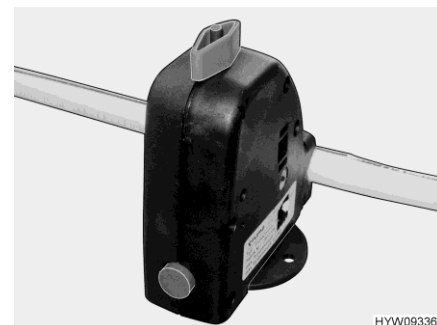
Stenge av toalettet:

- Tøm vanntanken.
- Betjen toalettspylingen inntil det ikke renner mer vann i toalettet. Vær oppmerksom på at pumpen kan skades senest etter ett minutt hvis den går tørr.
- Tøm kloakktanken.
- Skyll kloakktanken grundig.
- La tømmestussene på kloakktanken være åpne.
- La kloakktanken tørke så lenge som mulig.

10.6 Monteringssteder

Bilde 114 Tappekran (vannledning)

Bilde 115 Sikkerhets-/avtappingsventil (Truma)

Ferskvannstank	Sikkerhets-/avtappingsventil og tappekran for varmtvannskretsløpet	Spillvannstank (tilgang, rengjøre)	Spillvannstank (tappekran)
I boenheten under en gulvlem	I den bakre lasteloken bak et veggpanel på førersiden	I soveområdet under en gulvlem	I soveområdet under en gulvlem

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om stell av kjøretøyet.

På slutten av kapitlet finner du sjekklister med forholdsregler som må tas når kjøretøyet ikke skal brukes over lengre tid.

11.1 Utvendig stell

11.1.1 Generelt

Vanlig utvendig stell består av regelmessig vask. Det avhenger av bruken og omgivelsene hvor ofte kjøretøyet må vaskes. I områder med mye luftforurensing eller når man kjører på veier hvor det er brukt veisalt, må kjøretøyet vaskes oftere. Hvis kjøretøyet utsettes for saltholdig og fuktig luft (kystområder, fuktig og varmt klima), må det vaskes oftere.

Hvis det er mulig, bør man unngå å parkere under trær. Det kvaelige stoffet som drypper fra noen trær, gir lakken et matt utseende og igangsetter en mulig korrosjonsprosess.

Fugleskitt må vaskes av umiddelbart og grundig, da syren i fugleskitten virker etsende.

11.1.2 Vaske med høytrykksspyler

- ▷ Dekkene må ikke vaskes med høytrykksspyler. Dekkene kan ta skade av det.
- ▷ Ikke sprut direkte på klistremerkene (pyntefolier) med høytrykksspyleren. Klistremerkene kan løse seg opp.

Les bruksanvisningen for høytrykksspyleren før denne brukes til å vaske kjøretøyet.

Ved vasking med rundstråledyse mellom kjøretøyet og rengjøringsdysen må det være en minimumsavstand på ca. 700 mm.

Påse at vannstrålen kommer ut av rengjøringsdysen med trykk. Ukyndig håndtering av høytrykksspyleren kan føre til skader på kjøretøyet. Vanntemperaturen må ikke overskride 60 °C. Beveg vannstrålen under vasking. Vannstrålen må ikke rettes direkte mot dørsprekken, elektriske deler, stikkontakter, pakninger, luftegitter eller taklukene. Kjøretøyet kan bli skadet eller det kan trenge inn vann.

11.1.3 Vaske kjøretøyet

- ▷ Rengjør aldri kjøretøyet i vaskegater. Det kan trenge vann inn i kjøleskaps luftegitter, i eksosavtrekket eller i det automatiske luftesystemet. Kjøretøyet kan bli skadet.
- Rengjør kjøretøyet kun på vaskeplasser som er beregnet for vasking av kjøretøyer.
- Unngå direkte sollys. Ta hensyn til miljøet.
- Følg produsentens anvisninger ved bruk av rengjøringsmidler. Rengjøringsmiddelet må være pH-nøytralt.
- Prøv først rengjøringsmiddelets egnethet på et lite synlig område.
- Til rengjøringen av utvendige klistremerker og deler av plast skal det utelukkende brukes rikelig med varmt vann, oppvaskmiddel og en myk klut.
- Vask kjøretøyet med rikelig vann, en ren svamp eller en myk børste. Vanskelige flekker fjernes ved å tilsette vaskevannet litt oppvaskmiddel.
- Lakkerte yttervegger kan i tillegg rengjøres med et spesialmiddel.
- Gummilister på dører og luker til oppbevaringsrom behandles med vanlig kommersielt pleiemiddel for gummi.
- Låsesylindere på dører og luker til oppbevaringsrom behandles med grafittstøv.

11.1.4 Vindusruter av akrylglass

Fordi vindusrutene av akrylglass er så ømfintlige, trenger de særlig nøyaktig behandling.

- ▷ Tørk aldri av akryl-vindusruter med en tørr klut. Støvkorn kan skade overflaten.
- ▷ Rengjør akrylglass-vindusruter kun med rikelig med varmt vann, litt oppvaskmiddel og en myk klut.
- ▷ Glassrens med kjemiske, slipende eller alkoholholdige tilsetningsstoffer må under ingen omstendigheter brukes. Resultatet vil da være at rutene blir sprø fortere og deretter danner sprekker.
- ▷ Rengjøringsmidler som brukes i karosseriområdet (f.eks. tjære- eller sili-konfjerner) må ikke komme i kontakt med akrylglass.
- ▷ Kjør ikke i vaskehaller.
- ▷ Ikke fest klistremerker på akrylglass-vindusruten.
- ▷ Etter at kjøretøyet vindusruter i akrylglass er rengjort, skal de spyles med rikelig med rent vann.
- ▷ Gummilister behandles med vanlig kommersielt pleiemiddel for gummi.

- ▷ Akrylglass-rengjøringsmiddel med antistatisk virkning er godt egnet til etterbehandling. Små riper kan behandles med akrylglass-politur. Tilbehørsforhandleren har dette.

11.1.5 Deler i glassfiberforsterket plast (GRP)

- ▷ Unngå at politur kommer i kontakt med vindusgummi og profiler.
- ▷ Glassfiberforsterket plast (GRP) må ikke bli for varm. Derfor må man ved polering med poleringsmaskin bevege denne hele tiden.

- ▷ For store byggkomponenter av GRP, kan det oppstå aldersbetingede overflateriss. Dette er en egenskap for GRP-materialer med belegg, som ikke har noen innvirkning på funksjonen til komponenten. Dette utgjør derfor ingen reklamasjonsrett.

Deler i glassfiberforsterket plast (GRP) kan på grunn av manglende vedlikehold av kjøretøyet og på grunn av materialaldring gulner eller forvitrer.

GRP-deler må derfor etterbehandles. Dermed unngår du at GRP-delene gulner, og forseglingen på overflaten opprettholdes.

Etterbehandle GRP-deler:

- Kjøretøyet vaskes og tørkes som beskrevet over. Kontroller at GRP-deler er rene og tørre.
- Poleringsmiddel påføres jevnt på overflaten av GRP-delen med en myk klut.
- Vent til det har dannet seg en gråhvit overflate.
- Poler GRP-delene med en tørr, myk klut. Beveg kluten i sirkler på overflaten til GRP-delene.

Vi anbefaler at du bruker en poleringsmaskin til dette arbeidet.

- ▷ For å konservere polituren må du benytte lakkbeskyttelse. Følg bruksanvisningen til lakkebeskyttelsen.

11.1.6 Undergulv

Kjøretøyets undergulv har et belegg som delvis beskytter mot slitasje. Skader på undergulvbeskyttelsen bør straks utbedres. Flater som er innsatt med beskyttelsesmidler må ikke behandles med sprayolje.

- ▷ Bruk kun produkter som er godkjente av produsenten. Våre autoriserte forhandlere og servicestasjoner hjelper deg gjerne.

11.1.7 Motorrom

- ▷ Rengjøring og pleie av motorrommet må kun utføres mens tenningen er slått av.
- ▷ La motoren avkjøles før alle arbeider i motorrommet. Det består fare for forbrenning ved berøring av motordeler som fortsatt er varme!
- ▷ Før alle arbeider i motorrommet må de tilsvarende varsel- og håndteringsanvisningene i bruksanvisningen til basiskjøretøyprodusenten leses og følges.
- ▷ Motorvask må kun utføres av et autorisert fagverksted.
- ▷ Dampstrålen må ikke rettes direkte på lampeinnfatninger, servomotorer og tetninger. På denne måten unngås det fuktighet i lyskasterne og feil som resulterer av dette.
- ▷ Dampstrålen må ikke rettes mot vindusviskermotoren og vindusviskerstengene.
- ▷ Motorbeskyttelseslakk må kun påføres, når komponentene i motorrommet er avkjølt og fri for smuss.
- ▷ Bruk kun smøremidler, fett og væsker som er godkjent av produsenten til basiskjøretøyet.

Produsenten overtar ingen garanti for skader, utettheter eller svikt på elektriske komponenter, som oppstår etter en motorvask.

11.1.8 Vindusspyleranlegg og vindusvisker

- ▷ Spylervæskebeholderen skal utelukkende fylles med rengjøringsmidlene (med/uten frostbeskyttelse) som er angitt i bruksanvisningen til produsenten til basiskjøretøyet i det foreskrevne blandingsforholdet. Ikke bruk kjølesystem-frostvæske eller andre midler. Disse midlene forringer rengjøringsvirkningen og angriper viskerbladene.
 - ▷ Ikke slå på vindusspyleranlegget eller vindusviskerne, når viskerbladene er frosset fast. Løsne først viskerbladene med avisingsmiddel.
 - ▷ Ikke bruk vindusviskerne til å fjerne snø som har samlet seg på frontruten. Fei først bort snøen fra frontruten.
 - ▷ Ikke slå på vindusviskerne når frontruten er tørr.
 - ▷ Ikke rengjør vindusviskerstengene og vindusviskermotoren med høytrykksspyler.
- Kontroller vindusspyler og vindusvisker regelmessig for korrekt funksjon.
 - Kontroller fyllenivået til spylervæskebeholderen regelmessig. Det er kun når det tilføres tilstrekkelig med spylervæske på frontruten, at vindusviskerne kan rengjøre denne. Fri sikt er avgjørende for sikker kjøring.
 - Før frostperioden begynner må spylervæskebeholderen fylles med vindusspylervæske som har tilstrekkelig frostbeskyttelse.
 - Etterfyll vindusspylervæske i tide. Bruk kun rent vann til fortykning av vindusspylervæsken.
 - Insektrester skal fjernes snarest mulig fra viskerbladene.
 - Rengjør viskerbladene regelmessig med vindusspylervæske. Til dette føres en svamp eller en klut langs gummileppen.

- Fjern voksrester etter kjøretøyvask med en voksløsende vindusspyler-væske.
- Rengjør dysene til vindusspyleranlegget regelmessig for smussavleiringer.
- Etter kjøring på sterkt tilsmusset strekning skal vindusspylerdysene skylles med rent vann, for å forebygge avleiringer.
- Rengjør tilstoppede vindusspylerdyser med en tynn nål.

11.1.9 Klimaanlegg

- ▷ Klimaanlegget skal ikke rengjøres med en høytrykksspyler. Dersom vann trenger inn kan det skade klimaanlegget.
- ▷ Kjør ikke i vaskehaller.
- ▷ Ikke benytt noen skarpe eller harde gjenstander ved rengjøringen. Dette kan føre til skader på klimaanlegget og takvinduet.

- ▷ Ved rengjøring av takvinduet skal man kun benytte det rengjøringsmiddelet som produsenten har anbefalt. Våre autoriserte forhandlere og servicestasjoner hjelper deg gjerne.

- Klimaanlegget skal kun rengjøres med vann og et skånsomt rengjøringsmiddel.
- Kabinettet til klimaanlegget og luftutslippsenheten skal tørkes iblant med en fuktig klut.
- Fjernkontrollen skal iblant rengjøres med en lett fuktig klut. Displayet rengjøres med en brilleklut.
- Rullegardiner rengjøres ved behov med mild såpelut og mye vann.
- Løv og annet smuss skal fjernes regelmessig fra klimaanleggets ventilasjonsåpninger.
- Dreneringen av kondensvann kontrolleres regelmessig, for å se om kondensvannet som oppstår kan flyte vekk fritt.
- Filter på hver side av lufttaksenheten rengjøres regelmessig.
- Hvert år skiftes aktivkullfilter på hver side av lufttaksenheten.
- Hvert år kontrolleres profiltetningen på kjøretøytaket for å oppdage eventuelle skader.

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

11.1.10 Stigtrinn

Når stigtrinnene smøres kan store smussbiter feste seg i smøremidlet under kjøring og dermed ødelegge funksjonen til trinnene eller føre til skade på stigtrinnene. Derfor skal stigtrinnets bevegelige deler ikke smøres med fett eller olje.

11.2 Innvendig stell

- ▷ Hvis mulig skal flekker fjernes umiddelbart.
- ▷ Fordi vindusrutene av akrylglass er så ømfintlige, trenger de særlig nøyaktig behandling (se avsnittet 11.1.4).
- ▷ Fordi kunststoffdeler i bad og boenhet er så ømfintlige, trenger de særlig nøyaktig behandling. Det må ikke brukes løsemidler eller alkoholholdige rengjøringsmidler eller skuremidler. Slik unngår du at delene blir sprø og får riper.
- ▷ Hårfargemiddel, neglelakk, sigarettaske og lignende stoffer kan forårsake flekker eller misfarginger på plastdeler, som ikke lar seg fjerne. Unngå derfor at disse stoffene kommer i kontakt med plastdeler. Fjern disse stoffene straks hvis de likevel skulle komme i kontakt med plastdeler.
- ▷ Ikke tøm etsende midler i avløpsåpningene. Ikke tøm kokende vann i avløpsåpningene. Etsende middel og kokende vann skader avløpsrørene og vannlås.
- ▷ Ikke bruk eddikessens til rengjøring av toalettet og vannanlegget, heller ikke når vannanlegget skal avkalkes. Eddikessens kan skade pakninger eller deler på anlegget. Til avkalking skal det brukes avkalkingsmidler som er å få i vanlig handel.
- ▷ Bruk lite vann. Tørk opp alle rester av vann.

- ▷ Våre representanter og servicestasjoner står til disposisjon for ytterligere informasjon om bruk av midler til vedlikehold.
 - Møbelflater, møbelhåndtak, lamper og samtlige kunststoffdeler i bad og boenhet rengjøres med vann og en ullklut. Vannet kan tilsettes et mildt rengjøringsmiddel. Ved behov behandles lakkflater med møbelpolitur.
 - Gardiner og stores skal renses kjemisk på renseri.
 - Tepegulvene skal rengjøres med teppeskum og støvsuges ved behov.
 - PVC-gulvbelegg rengjøres med et mildt, såpeholdig rengjøringsmiddel for PVC-gulv. Ikke legg teppegulv på vått PVC-gulvbelegg. Tepegulv og PVC-gulvbelegg kan klisteres sammen.
 - Børst myggnettingen/insektnettsjalousien med en myk børste eller sug av den med støvsugerens børsteoppsats.
 - Børst blendingsgardinen med en myk børste eller sug av den med støvsugerens børsteoppsats. Fett og vanskelige flekker fjernes med såpevann (kjernesåpe) på 30 °C.
 - Børst blendingsfoldegardinen med en myk børste eller sug av den med støvsugerens børste. Fett og vanskelige flekker fjernes med såpevann (kjernesåpe) på 30 °C.
 - Sikkerhetsbelter kan rengjøres med varmt såpevann når det er rullet ut. Sikkerhetsbeltene må være helt tørre før de rulles opp igjen.

11.3 Veggbelegg, innvendig (Renolit)

- ▷ Det må ikke benyttes noen skurende (slipende) rengjøringsmidler, som f.eks. Ata eller Viss.
- ▷ Ikke bruk noen blekende/oksidierende rengjøringsmidler.
- ▷ Ikke bruk noen pleiende rengjøringsmidler med tilsetningsstoffer som voks eller polymerdispersjon. Herunder også førerhus- eller kunststoff-spray.
- ▷ Ikke bruk noen midler for trepleie eller pussemidler.
- ▷ Ikke bruk damprenseutstyr.
- ▷ Ikke bruk konsentrert alkohol (rødsprit, isopropanol).
- ▷ Før bruk av fortynnet alkohol eller av alkoholholdige rengjøringsmidler, må det utføres en test på et tildekt sted.
- Urenheter fjernes med varmt, fortynnet såpevann. Bruk her eksempelvis en myk børste eller en myk svamp. Fortynninger av ethvert vanlig rengjøringsmiddel som anbefales for kunststoffoverflater (ioniske og ikke-ioniske tensider) vil være egnet. Fjern rester av såpevannet med rent vann og gni tørt med en myk klut. Foreta en forhåndskontroll av egnetheten til rengjøringsmidler av enhver art på et tildekt sted.
- Urenheter som ikke lar seg fjerne med såpevann kan fjernes med fortynnet alkohol (etanol), eller med alkoholholdige rengjøringsmidler (f.eks. spylevæske). Foreta en test på forhånd på et tildekt sted. Tørk over det urene stedet kun kjapt og med lite trykk. Ikke la rengjøringsmidlet virke over lengre tid.

11.4 Kjøkkeninnredning

11.4.1 Generelle vedlikeholdsanvisninger

- Utslagsvaskene og gasskomfyren må ikke vaskes med sandholdige skuremidler. Unngå alt som kan forårsake riller og furer.
- Overflaten til kjøkkenarbeidsplaten er ikke ripefast. Bruk alltid et underlag ved arbeid med skarpe gjenstander. Bruk kun milde rengjøringsmidler til rengjøring og pleie. Det må ikke brukes skurende eller slipende pleieprodukter eller skuresvamper.
- Rengjør vaskbeskyttelsen for hånd med vann og oppvaskmiddel. Vaskbeskyttelsen må ikke rengjøres i oppvaskmaskin.
- Brennerne på gasskomfyren må kun rengjøres med en fuktig klut. Vann må ikke komme inn i åpningene på brennerdekslene. Vann kan skade brennerne på gasskomfyren.
- Ved rengjøring av brennerringen må det påses, at hullene ikke er tilstoppet.
- Kokeplassens overflate og særlig kokefeltet rengjøres med varmt vann og litt oppvaskmiddel. Flytende skuremiddel og skarpe gjenstander skader overflaten på kokeflaten. Kokeflatens overflate er lettere å rengjøre når den fortsatt er litt varm. Før rengjøringen må det sikres at kokeflaten bare er lunken (restvarmeindikatoren er slukket). Kokeflaten må under alle omstendigheter rengjøres før den benyttes på nytt.
- Dreieknappene kan trekkes av for rengjøring.

- Rengjør de ytre flatene til kjøkkeninnredningen med enfuktig klut uten skurende, korrosive eller klorholdige rengjøringsmidler. Ikke bruk stålull.
- Syreholdige eller alkaliske substanser (eddik, salt, sitronsaft og liknende) må fjernes omgående.
- La stekeovnen eller grillen kjøles av før rengjøringen. Varme overflater kan skades av kaldt vann eller en fuktig klut. Emaljerte flater må kun rengjøres med vann tilsatt såpe eller oppvaskmiddel.

11.4.2 Kjøleskap

- Rengjør kjøleskapet utvendig og innvendig med en myk klut og lunkent vann (tilsatt et mildt rengjøringsmiddel).
- Skyll deretter kjøleskapet med rent vann og la det tørke.
- Hold avløpsrennen for kondensvann fri for avleiringer.
- For å unngå materialendringer, må det ikke brukes såpe og ingen skarpe, kornete eller sodaholdige rengjøringsmidler.
- Sørg for at det ikke kommer olje eller fett på dørpakningen.

11.5 Overflater i rustfritt stål

- ▷ Overflater i rustfritt stål skal ikke rengjøres med blekemidler, med produkter som inneholder klor eller saltsyre, med bakepulver eller med pussemiddel for sølv.
- ▷ Det skal ikke benyttes flytende skuremiddel eller grove svamper.

- ▷ Før rengjøringen testes på et lite iøynefallende sted om rengjøringsproduktet som benyttes egner seg for denne overflaten.
- ▷ Etter rengjøringen skal overflatene tørkes grundig for å unngå kalkspor.
- ▷ Hos børstede overflater i rustfritt stål tørkes i sliperetningen.

Fjerne riper fra overflaten:

- Overflater i rustfritt stål behandles med en myk rengjøringsklut og med spesialmiddel for rengjøring/glans på overflater i rustfritt stål.
- Overflater i rustfritt stål skylles av og tørkes med tørkepapir.

Fjerning av krevende smuss og fastbrent fett:

- Overflater i rustfritt stål rengjøres med en vanlig svamp og med rengjøringsmelk.
- Overflater i rustfritt stål skylles av og tørkes med tørkepapir.

Fjerning av fingeravtrykk:

- Overflater i rustfritt stål rengjøres med en myk rengjøringsklut og med oppvaskmiddel eller glassrens.
- Overflater i rustfritt stål skylles av og tørkes med tørkepapir.

Fjerning av flekker fra kaffe og te:

- Overflater i rustfritt stål behandles med en natron-blanding. La natronblandingen virke i 15 minutter.
- Overflater i rustfritt stål skylles av og tørkes med tørkepapir.

Fjerning av rustflekker:

- Overflater i rustfritt stål rengjøres med en vanlig svamp og med rengjøringsmelk. Benytt evt. en myk rengjøringsklut og et rengjøringsmiddel for rustfritt stål.
- Overflater i rustfritt stål skylles av og tørkes med tørkepapir.

11.6 Puter

De instruksene til stell og rengjøring som står oppført nedenfor er kun ment som en hjelp. Instruksene gir ingen garanti for at rengjøringen blir vellykket. Instruksene berettiger ikke til noen garantikrav.

- ▷ Hvis mulig skal flekker fjernes umiddelbart.
- ▷ Flekker skal aldri fjernes med husholdningsrensere (f.eks. oppvaskmiddel).
- ▷ Før flekker behandles, må rensemidlet testes på et skjult sted på putetrekkene. Slik kan du se om rengjøringen har en negativ innvirkning på stoffene eller fargene.
- ▷ Fuktige eller oljeholdige flekker må kun bare tørkes av, men aldri gnis. Det mest effektive er å bruke en klut med god sugesevne eller en svamp og trykke denne lett på flekken.
- ▷ Putetrekkene skal ikke vaskes.
- ▷ Når skinntrekk rengjøres, må det påses at skinnet ikke blir gjennomfuktet og at vannet ikke trenger inn i sømmene på skinntrekket.

- ▷ Flekken skal behandles utenfra og innover. På denne måten kan flekken ikke spre seg utover.
- ▷ Ved faste eller bløtere forurensninger skal først de grove delene fjernes. Deretter behandles flekken forsiktig av med en sløv kniv eller en spatel.
- ▷ Dersom flekken allerede har tørket, skal de grove delene børstes forsiktig av. Deretter tørkes flekken forsiktig av med en fuktig klut eller svamp.
- ▷ Når putetrekkene utsettes for sollys, falmer de etter hvert. Hvis temperaturen samtidig stiger i kjøretøyet, påskyndes fargeendringen. Derfor anbefaler vi at man lukker blendingsgardinene på vinduene ved sterkt sollys. Påse at det ikke oppstår noen varmeakkumulering når vinduene blendes.

Fjerne fett, olje, vin, melk, alkoholfrie drikkevarer:

- Fukt klut med kommersielle rengjøringsmidler på vannbasis. (Alternativt kan man blande 2 spiseskjeer ammoniakk med 1 liter vann.)
- Tørk forsiktig av med kluten.
- Snu kluten ofte, slik at flekken kun kommer i berøring med en ren del av kluten.

Fjerne urin, svette:

- Fukt klut med kommersielle rengjøringsmidler på vannbasis. (Alternativt kan man blande 2 spiseskjeer ammoniakk med 1 liter vann.)
- Tørk forsiktig av med kluten.
- Snu kluten ofte, slik at flekken kun kommer i berøring med en ren del av kluten.

Fjerne sjokolade, kaffe:

- Fukt kluten med lunkent vann.
- Tørk flekken forsiktig av med kluten.

Fjerne fruktrest:

- Fukt kluten med kaldt vann.
- Tørk flekken forsiktig av med kluten.

Fjerne stearin/voks:

- Skrap voksen forsiktig av med en sløv kniv eller en spatel.
- Dekk til flekken med flere lag blekkpapir og stryk den.

- Fjerne blod:*
- Bland 2 spiseskjeer salt og 1 liter vann.
 - Fukt flekken og tørk den av med en tørr klut.
 - Ved vanskelige flekker tørker man forsiktig av med salmiakkspiritus.

- Fjerne blekk (fra kulepenn):*
- Fukt kluten med white spirit.
 - Tørk forsiktig av flekken med kluten.
 - Snu kluten ofte, slik at flekken kun kommer i berøring med en ren del av kluten.

- Fjerne søle:*
- Fjern forsiktig så mye smuss som mulig med en sløv kniv eller en spatel.
 - La smusset tørke og fjern det med en støvsuger.
 - Ved vanskelige flekker fukter du kluten med kommersielle rengjøringsmidler på vannbasis. (Alternativt kan man blande 2 spiseskjeer salmiakkspiritus med 1 liter vann.)
 - Tørk forsiktig av med kluten.
 - Snu kluten ofte, slik at flekken kun kommer i berøring med en ren del av kluten.

- Fjerne blyantflekker:*
- Fukt klut med milde rene tekstilrensere uten vann.
 - Tørk forsiktig av med kluten.
 - Snu kluten ofte, slik at flekken kun kommer i berøring med en ren del av kluten.

- Fjerne oppkast:*
- Fjern oppkassen forsiktig.
 - Tørk puter av med kaldt vann.
 - Fukt klut med kommersielle rengjøringsmidler på vannbasis. (Alternativt kan man blande 2 spiseskjeer ammoniakk med 1 liter vann.)
 - Tørk forsiktig av med kluten.
 - Snu kluten ofte, slik at flekken kun kommer i berøring med en ren del av kluten.

11.7 Vannanlegg

11.7.1 Rengjør vanntanken

Bilde 116 Rengjøringsåpning (vanntank)

- Tøm vanntanken og steng av avløpsåpningen.
- Ta av dekslet (Bilde 116,1) på vanntanken.
- Fyll på vann med litt oppvaskmiddel i vanntanken (ikke bruk skuremiddel).

- Skrubb vanntanken med en vanlig oppvaskbørste inntil det ikke finnes synlig belegg i den.
- Skrubb også pumpehuset.
- Hvis det er mulig skal drikkevannssonnen rengjøres for hånd gjennom rengjøringsåpningen.
- Skyll vanntanken med rikelige mengder med drikkevann.

- ▷ I tilfelle det på grunn av byggeformen på vanntanken ikke er mulig å rengjøre den mekanisk: Benytt et egnet kjemisk rengjøringsmiddel.

De autoriserte forhandlerne er gjerne behjelpelig ved utvalg av et egnet rengjøringsmiddel.

Følg anvisningene til produsenten av rengjøringsmidlet.

11.7.2 Rengjøre vannledninger

- ▷ Bruk kun egnet rengjøringsmiddel fra forhandleren.
- ▷ Rengjøringsmiddelet må oppfylle nasjonale krav og være godkjent (hvis nødvendig).

- ▷ Samle opp blandingen av vann og rengjøringsmiddel og sørg for korrekt avfallshåndtering.

- Tøm vannanlegget.
- Steng av alle avløpsåpninger og tappekraner.
- Fyll en blanding av vann og rengjøringsmiddel i vanntanken. Overhold produsentens angivelse av blandingsforhold.
- Åpne tappekranene en etter en.
- La tappekranene stå åpne så lenge at blandingen av vann og rengjøringsmiddel når frem til hvert enkelt utløp.
- Steng tappekranene igjen.
- Still alle vannkraner på "Varmt" og åpne dem.
- La vannkranene stå åpne så lenge at blandingen av vann og rengjøringsmiddel når frem til hvert enkelt utløp.
- Still alle vannkraner på "Kaldt" og åpne dem.
- La vannkranene stå åpne så lenge at blandingen av vann og rengjøringsmiddel når frem til hvert enkelt utløp.
- Steng alle vannkraner.
- Betjen toalettspylingen flere ganger.
- La rengjøringsmidlet virke slik produsenten angir.
- Tøm vannanlegget. Samle deretter opp blandingen av vann og rengjøringsmiddel og sørg for korrekt avfallshåndtering.
- For å skylle hele vannanlegget skal det fylles opp med drikkevann og tømmes gjentatte ganger.

11.7.3 Desinfisere vannanlegget

- ▷ Bruk kun egnet desinfiseringsmiddel fra forhandleren. Ta hensyn til kompatibilitet for mennesker og dyr.
- ▷ Desinfeksjonsmiddelet må oppfylle nasjonale krav og være godkjent (hvis nødvendig).

- ▷ Samle opp blandingen av vann og rengjøringsmiddel som tappes ut, og sørg for korrekt avfallshåndtering.

Gå frem på samme måte ved desinfeksjon av vannanlegget som ved rengjøringen av vannledningene (se avsnittet 11.7.2). Bruk desinfeksjonsmiddel i stedet for rengjøringsmiddel.

11.7.4 Rengjør spillvannstanken

Rengjør spillvannstanken etter hver gangs bruk.

Bilde 117 Rengjøringsåpning (spillvannstank)

- Rengjøre:*
- Tømme spillvannstanken.
 - Åpne da tappekranen og rengjøringsåpningen (Bilde 117,1) på spillvannstanken.
 - Skyll spillvannstanken grundig med rent vann.
 - Avløpssonden rengjøres for hånd gjennom rengjøringsåpningen hvis mulig.

Tilgang til rengjøring, se avsnittet 10.6.

11.8 Stell ved bruk av kjøretøyet om vinteren

Veisalt skader undergulvet og de delene som er utsatt for skvettvann. Vi anbefaler å vaske kjøretøyet oftere om vinteren. Mekaniske og overflatebehandlede deler og bilens understell er spesielt utsatt, og de må derfor rengjøres grundig.

- ▷ Ved frostfare må varmeanlegget alltid drives med minst 15 °C. Sett resirkuleringsviften (hvis den finnes) på auto. Ved ekstreme utetemperaturer bør også møbelklaffer og -dører stå litt på gløtt. Innstrømming av varmluft kan motvirke frysing av f.eks. vannledninger og at det dannes kondens i oppbevaringsrommene.
- ▷ Ved frostfare må i tillegg vinduene på utsiden av kjøretøyet dekkes til om natten med vinterisolasjonsmatter.

11.9 Lagring

11.9.1 Midlertidig lagring

- ▶ Ta hensyn til at vannet er ubrukelig etter kort tid.
- ▶ Kabelskader forårsaket av dyr kan føre til kortslutning. Brannfare!

Dyr (spesielt mus) kan forårsake store skader inne i bilen. Det gjelder spesielt dersom dyr får oppholde seg uforstyrret i det parkerte kjøretøyet.

For å unngå eller begrense skader forårsaket av dyr som har kommet seg inn, bør du regelmessig kontrollere kjøretøyet for skader eller spor etter dyr.

Hvis du oppdager spor etter dyr, må du kontakte en autorisert forhandler eller servicestasjon. Dersom det foreligger kabelskader, kan disse skadene føre til kortslutning. Kjøretøyet kan begynne å brenne.

11.9.2 Lagring generelt/om vinteren

Hvis kjøretøyet skal stå en lengre tid (f.eks. på slutten av reisesesongen), må man implementere noen tiltak, slik at starten går knirkefritt når kjøretøyet skal tas i bruk igjen.

Men det er ikke bare basiskjøretøyet hhv. chassiset som er i fokus her, men hele påbygget med alle monterte komponenter (vannanlegg, gassanlegg, elektrisk anlegg, møbler og puter).

Før lagring må følgende tiltak gjennomføres:

Basiskjøretøy	Generelle lagringstiltak	Utført
	Fyll drivstofftanken helt full. På denne måten unngås rustskader på de indre veggene i drivstofftanken	
	Lufttrykket i dekkene økes med 0,5 bar for å forebygge skader pga. stillestående dekk	
	Avlast hjulene eller beveg kjøretøyet hver 3. til 4. uke. Hvis kjøretøyet står på naturlig bakke, legges ev. passende tre eller plastplater under dekkene	
	Beskytt dekkene mot direkte sollys. Fare for sprekkdannelse!	
	Kontroller dekkene. Nedslitte dekk eller dekk som er eldre enn 6 år skal ikke brukes lenger	
	Sørg for god lufting på oppstillingsplassen. Tilstrekkelig luftsirkulasjon er spesielt viktig for undergulvet. Fuktighet eller oksygenmangel kan føre til skader	
	Gummilister behandles med vanlig kommersielt pleiemiddel for gummi	
Følg anvisningene i bruksanvisningen til basiskjøretøyet		

Tilleggstiltak ved lagring over vinteren	Utført
Hvis det er et dieselskjøretøy, fyll drivstofftanken med vinterdiesel	
Karosseriet og understellet må rengjøres grundig og sprayes med varmvoks eller med lakkpleiemiddel	
Utbedre lakkskader	
Sjekk kjølesystem-frostvæsken og fyll på ved behov	
Sjekk frostbeskyttelsen i vindusspyleranlegget og fyll på ved behov	

Karosseri (utvendig)	Generelle lagringstiltak	Utført
	<p>Dekk alle avtrekk med de tilhørende dekkhettene og tett alle gjenværende åpninger (bortsett fra luftsystemet). Slik hindrer du dyr (f.eks. mus) i å trenge inn</p> <p>For å unngå at det dannes seg kondens og for at dette ikke fører til muggvekst: Luft boenheten, alle oppbevaringsrom som nås utvendig og oppstillingsplassen (f.eks. garasjen) hver tredje uke</p>	

Tilleggstiltak ved lagring over vinteren	Utført
 ▷ Automatisk luftsystem må stå åpent! Plasser tildekkingen slik at lufteåpningene ikke tildekkes, eller bruk presenninger som tillater luftgjennomstrømning	
Rengjøre kjøretøyet grundig utvendig	
Påmonterte støtter skal rengjøres og smøres	
Samtlige dør- og klaffehengsler må rengjøres og smøres	
Låser skal pensles med olje eller glyserin	
Låsesylindrene skal behandles med grafittstøv	
Alle gummilistene behandles med vanlig kommersielt pleiemiddel for gummi	
Bruk kjøleskap-vinterdeksel	

Karosseri (innvendig)

Generelle lagringstiltak	Utført
Still opp putene til lufting og dekk dem til	
Rengjør kjøleskap (og fryseskap) og sett døren i luftestilling (se avsnittet 9.6.3)	
Koble flatskjermen fra strømmen	
Åpne rullegardiner og avlast slik fjærene	

Tilleggstiltak ved lagring over vinteren	Utført
Sett opp avfukter (granulater)	
Lagre puter og madrasser tørt	
Tøm alle skap og oppbevaringsrom og åpne klaffer, dører og skuffer	
Rengjør boenheten grundig	
Boenheten må luftes hver tredje uke	
Ved frostfare må flatskjermen tas ut av kjøretøyet	

Gassanlegg

Generelle lagringstiltak	Utført
Steng gassflaskens hovedventil	
Lukk alle gassavstengeventiler	
Ta alltid gassflasken ut av gasskapet, selv om de er tomme	

Vannanlegg

Generelle lagringstiltak	Utført
 ▷ Vannpumpen må ikke drives uten vann!	
Tøm ferskvannsanlegget. Blås restvannet ut av vannledningene (maks. 0,5 bar)	
Rengjør ferskvannsanlegget med et egnet rengjøringsmiddel som fås hos en forhandler. For å tømme åpnes alle tappekraner og vannkraner (se avsnittet 11.7.2)	
La vannkranene stå åpne i midtstilling. La alle tappekranene stå åpne.	
Rengjør og tøm spillvannstanken (husk sonden) (se avsnittet 11.7.4), la tappekranen stå åpen	

Tilleggstiltak ved lagring over vinteren	Utført
Hvis mulig, tøm vannlåsene på vasken og utslagsvasken, for å hindre et det fryser	

Elektrisk anlegg Det elektriske anlegget til en bobil har to separate forsyningskretser:

- Startbatteri, starter og dynamo (generator)
- Boenhets-batteri, strømsentral (EBL) og betjeningspanel

Generelle lagringstiltak	Utført
Rengjør batteripolene på startbatteriet	
Hvis nødvendig, fyll på batterivann i startbatteriet	
Utfør en fullstendig lading av startbatteriet via et eksternt ladeapparat	
Aktiver hvilemodusen til kjøretøyet (se avsnittet 11.9.3)	
Følg anvisningene om startbatteriet i bruksanvisningen til basiskjøretøyet	
Utfør en fullstendig lading av boenhets-batteriet via en kupélader (ladetid avhengig av utstyret). Lad batteriet ved temperaturer over 0 °C for at batteriet også kan ta opp kapasitet	
Ta ut sikringen fra vannpumpen på strømsentralen	
Koble boenhets-batteriet fra 12 V-spenningen. Til dette må hovedbryteren til strømsentralen skrus av	
Kontroller batteriets spenning regelmessig i perioden kjøretøyet står opplagret. Når batterispenningen synker under 12,5 V: Etterlad batteriet	

Tilleggstiltak ved lagring over vinteren	Utført
Demonter starterbatteri og boenhets-batteri og lagre det frostfritt eller koble kjøretøyet til en 230 V-forsyning. Fjern sikringene på boenhets-batteriet før demontering	

11.9.3 Aktiver hvilemodusen til kjøretøyet

- ▶ Komfortfunksjonene til kjøretøyet bruker strøm fra startbatteriet også når kjøretøyet står stille og strømsentralen er slått av. Etter lengre tid stillstand kan det derfor oppstå problemer med å starte.

Når kjøretøyet er i hvilemodus, blir energiforbruket redusert til en minimum. Det tar bedre vare på startbatteriet. Dette gjør at kjøretøyet også som regel kan startes igjen uten problemer etter lengre tid stillstand.

Aktivere hvilemodus: ■ Avhengig av utstyret, kan du aktivere hvilemodus på MBUX-displayet eller på kombiinstrumentet via rattastene. Betjeningen er beskrevet i bruksanvisningen til basiskjøretøyet.

Avbryte hvilemodus: ■ Slå på tenningen. Hvilemodus avsluttes når man aktiverer tenningen, og må aktiveres på nytt ved behov.

11.9.4 Igangsetting av kjøretøyet etter midlertidig lagring eller etter overvintring

- ▷ I kjøretøy med display av batterikapasitet tilbakestilles dataene når hovedbryteren på strømsentralen skrur av. Derfor må systemet kalibreres når kjøretøyet tas i drift igjen ved å utføre en full ladesyklus. I tillegg må dato og klokkeslett stilles inn på nytt. Hvis gasstrykk-kontrollsystemet Duomatic L-Plus er montert i kjøretøyet (spesialutstyr), må Eis-Ex-funksjonen omprogrammeres igjen fra "Automatic" til "Off".

Gjennomgå følgende sjekkliste før igangsetting:

	Ting å gjøre	Utført
Basiskjøretøy	Har kjøretøyet stått stille over lengre tid (ca. 10 måneder), må bremseanlegget kontrolleres på et autorisert verksted	
	Sjekk trykket i reservehjulet, hvis tilgjengelig	
	Kontroller trykket i dekkene	
Karosseri	Rengjør stigtrinnets dreielager	
	Kontroller at støttene fungerer	
	Kontroller at dører, vinduer og takluker fungerer	
	Kontroller at alle utelåser fungerer, som f.eks. lås til vanddeksel, påfyllingsstusser, utvendige oppbevaringsrom og inngangsdører	
	Let etter spor etter dyr som har kommet seg inn	
	Fjern dekslet foran eksosavtrekket (der det finnes)	
	Fjern vinterdekslet foran kjøleskapets luftgitter (der det finnes)	
Gassanlegg	Har kjøretøyet stått stille over lengre tid (ca. 10 måneder), må gassanlegg kontrolleres på et autorisert verksted	
	Sett inn gassflasker i gasskapet, surr dem fast og koble dem til gasstrykkregulatoren	
Elektrisk anlegg	Koble til 230 V-forsyning via utvendig stikkontakt	
	Monter boenhets-batteri og startbatteri, sett inn sikringene til boenhets-batteriet og lad opp batteriene helt	
	 ▷ Etter lagring skal batteriet lades opp i minst 20 timer.	
	Koble boenhets-batteriet til 12 V-spenningen. Slå på batteri-skillebryteren på strømsentralen (se kapittel 8)	
	Kontroller at det elektriske anlegget, f.eks. innelamper, stikkontakter og installerte elektriske apparater, fungerer	

Vannanlegg

Ting å gjøre	Utført
Desinfisere vannledninger og vanntank	
Kontroller at betjeningshendelen på spillvannstanken fungerer	
Steng tappekraner og vannkraner	
Kontroller at vannanlegget er tett	

Innebygde apparater

Kontroller funksjonen for innebygde apparater	
---	--

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om inspeksjons- og vedlikeholdsarbeid på kjøretøyet.

På slutten av kapitlet finner du viktige råd om bestilling av reservedeler, og om våre handelspartnere og servicestasjoner.

12.1 Service- og distribusjonspartnere

De godkjente service- og distribusjonspartnere er kontaktpunkt når du trenger reservedeler og/eller reparasjoner.

Adresser og telefonnummer for godkjente service- og distribusjonspartnere finner du:

Hymer: på Internet under www.hymer.com/de/de/service/haendlersuche

Mercedes: på Internett under <https://www.mercedes-benz.de/vans/de/content-pool/apps/dealer-locator>

- ▷ Sjekk hvilke muligheter som finnes tilgjengelig ved havari før du starter reisen.
- ▷ Vær oppmerksom på at man ikke har produsentens service- og mobilitetsgarantier tilgjengelig på alle reisemål.
- ▷ Ved reiser i land uten servicepartnere skjer reisen på eget ansvar!

12.2 Lovlige kontroller

Avhengig av nasjonal lovgivning, må følgende lovlige kontroller gjennomføres regelmessig:

- Hovedkontroll
- Avgasskontroll
- Kontroll av gassanlegget

Kontrollintervaller i henhold til nasjonale lovbestemmelser må overholdes. Kjøretøysmonterte prøveskilt angir når neste kontroll er nødvendig.

- ▷ Endringer på gassanlegget må kontrolleres av et autorisert fagverksted.
- ▷ Selv med ikke-registrerte kjøretøyer er det nødvendig med en kontroll av gassanlegget.

12.3 Inspeksjonsarbeider

I likhet med alle tekniske apparater, må kjøretøyet undersøkes med jevne mellomrom.

Fagfolk må utføre disse inspeksjonsarbeidene.

Dette arbeidet forutsetter spesielle fagkunnskaper som ikke kan beskrives innenfor rammen av denne bruksanvisningen. Denne fagkunnskapen fås hos alle servicestasjoner. Fabrikkens erfaring og regelmessige tekniske anvisninger herfra, samt innretninger og verktøy garanterer faglig korrekt inspeksjon utfra den nyeste kunnskapen.

Servicestasjonen som utfører arbeidet bekrefter arbeidet som er utført.

Inspeksjonsarbeider på chassis skal bekreftes av chassisprodusenten i kundeserviceheftet.

- ▷ Legg merke til inspeksjonene som er fastsatt av produsenten, og sørg for at de utføres i de foreskrevne intervaller. På denne måten tas kjøretøyet godt vare på.
- ▷ Bekreftelse av de utførte inspeksjonsarbeidene gjelder samtidig som bevis ved eventuelle skader og garantisaker.

12.4 Vedlikeholdsarbeid

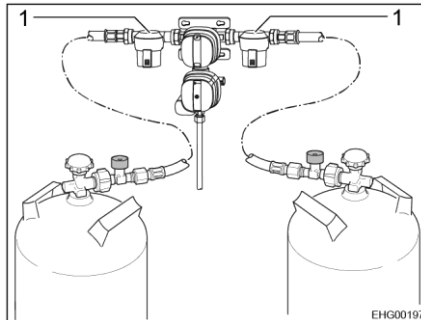
Som ethvert annet teknisk apparat trenger kjøretøyet vedlikehold. Omfang og hyppighet retter seg etter de ulike drifts- og bruksforholdene. Vanskeligere driftsforhold krever hyppigere vedlikehold.

Vedlikehold basiskjøretøyet og innbyggingsapparatene ved intervallene som er oppgitt i de aktuelle bruksanvisningene.

12.5 Bytte gassfilterets filterpute

- ▶ Brannfare! Ikke røyk når gassfilteret åpnes! Ikke åpne gassfilteret i nærheten av åpne flammer!
Gassfilteret må kun åpnes i trykløs tilstand.

Bilde 118 Gassfilter

Filterputen må byttes ut hver gang gassflasken byttes ut. Bruk kun originale Truma-filterputer.

Byttet av filterputene til gassfilteret (Bilde 118,1) er beskrevet i bruksanvisningen til produsenten.

- ▷ Filterputer er tilgjengelige fra din autoriserte forhandler.
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

12.6 Kupévarmer

Sett på kupévarmeren minst én gang i måneden når motoren er kald og sett på viften i 10 minutter på laveste viftrinn.

Kupévarmeren skal kontrolleres på et autorisert fagverksted før vintersesongen.

12.7 Kokeplass/stekeovn/kjøleskap

Produsenten anbefaler at det gjennomføres en årlig inspeksjonsservice i et autorisert fagverksted, for å opprettholde en effektiv apparatytelse. Etter service- eller vedlikeholdsarbeid må apparatet kontrolleres for elektrisk sikkerhet så vel som gassikkerhet.

12.7.1 Kjøleskap

Rengjør gassbrenneren for tilsmussing ved behov, men minst en gang årlig. Ved bruk av propangass (tank eller flaske som kan etterfylles) må vedlikeholdet gjennomføres hvert halvår eller kvartalsvis.

Ta vare på bevis for gjennomførte vedlikehold på kjøleskapet.

12.8 Utskiftning av lyspærer, utvendig

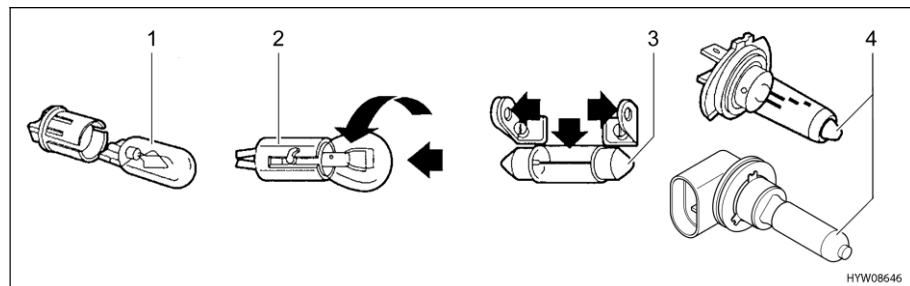
- ▶ Xenon-lyskastere står under høyspenning. Når kontaktene på xenon-lampene blir berørt, kan det føre til alvorlige eller dødelige skader på grunn av strømstøt. Kapslingsdekslet til xenon-lyskasterne må ikke tas av.
- ▶ La et kvalifisert fagverksted skifte lampe på xenon-lyskastere. Verksstedene har nødvendig fagkunnskap og verktøy. **HYMER GmbH & Co. KG** anbefaler **HYMER**-servicestasjoner.
- ▶ Lyspærer og lampeholdere kan være meget varme. La dem derfor alltid avkjøles før de byttes ut.
- ▶ Oppbevar lyspærer utilgjengelig for barn.
- ▶ Ikke bruk lyspærer som er falt ned eller som har riper i glasset. Lyspærene kan sprekke.

- ▷ Ikke ta på en ny lyspære med fingrene. Bruk en klut når du skal sette inn en ny lyspære.
- ▷ Bruk kun lyspærer av samme type og med riktig styrke (se avsnittet 12.8.4).
- ▷ Når lysdiodene i lampene er defekte, oppsøk en autorisert forhandler eller servicestasjon.

Lyspæretyper

I kjøretøyet blir det benyttet forskjellige lyspæretyper. I det følgende er skifte av den aktuelle lyspæretypen beskrevet.

Bilde 119 Lyspæretyper

Pos. i Bilde 119	Sokkeltype/lyspæretype	Skifte
1	Pluggsokkel	For å ta ut må man trekke ut lyspæren For å sette inn skyves lyspæren med et lett trykk inn i sokkelen
2	Bajonettsockel	For å ta ut trykkes lyspæren nedover, og drei mot urviseren For å sette inn settes lyspæren inn i sokkelen, og drei med urviseren
3	Sylindriske lyspærer	For å ta ug og for å sette inn bøyes kontaktene til lampeholderen forsiktig utover
4	Halogenpære	Løsne holdefjæren eller bajonettlåsen for å ta den ut Etter at den er satt inn, må holdefjæren henges inn igjen, eller halogenpæren må settes inn i bajonettlåsen

12.8.1 Belysning front

Bilde 120 Belysning front

Frontbelysningen er en del av basiskjøretøyet. Bytte av lyspærer er beskrevet i bruksanvisningen til basiskjøretøyet.

12.8.2 Belysning bak

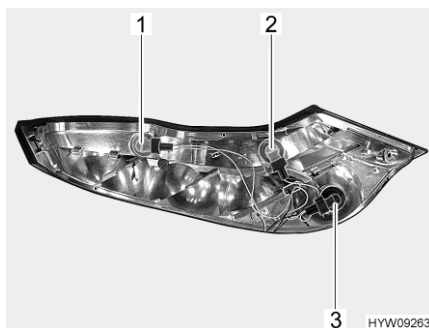
▷ Kontakt en autorisert forhandler eller servicestasjon for å skifte lampene som er utstyrt med LED.

HYW09262

Bilde 121 Baklysenhet

- Løsne de innvendige sekskantskruene (Bilde 121,1).
- Ta av baklysenhet.

- 1 Retningsviser
- 2 Ryggelys
- 3 Tåkebaklys

HYW09263

Bilde 122 Baklysenhet (demontert)

- Drei defekt lyspære (Bilde 122) mot urviseren for å låse opp bajonett-sokkelen.
- Skift den defekte lyspæren.

Nummerskiltlys/tredje bremselys

Nummerskiltlys og tredje bremselys er utstyrt med LED. Kontakt en autorisert forhandler eller servicestasjon for å skifte lysdiodene.

12.8.3 Belysning side

- 1 Forteltlampe
- 2 Konturlys
- 3 Retningsviser
- 4 Markeringslys

Bilde 123 Belysning side

Konturlys

- Løft av dekslet med egnet verktøy (f.eks. skrutrekker).
- Ta av huset.
- Skift den defekte lyspæren

Retningsviser

Retningsviserne er en del av basiskjøretøyet. Bytte av lyspærer er beskrevet i bruksanvisningen til basiskjøretøyet.

Markeringslys

Lampen er limt inn. Når lyspæren er defekt, henvend deg til en autorisert forhandler eller en servicestasjon.

Forteltlampe

Lampene er utstyrt med lysdioder. Kontakt en autorisert forhandler eller servicestasjon for å skifte lysdiodene.

12.8.4 Lyspæretyper for utelys

Front Lyspæretypene er angitt i bruksanvisningen til basiskjøretøyet.
Kontakt en forhandler eller servicestasjon for å skifte posisjonslys.

	Posisjonsnr. i Bilde 122	Utelys	Lyspæretype
Bak	1	Retningsviser	P 12 V 21 W
	2	Ryggelys	P 12 V 21 W
	3	Tåkebaklys	P 12 V 21 W
	-	Bremselys	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon
	-	Baklys	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon
	-	Nummerskiltlys	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon
	-	Tredje bremselys	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon

	Posisjonsnr. i Bilde 123	Utelys	Lyspæretype
Side	1	Forteltlampe	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon
	2	Konturlys	C 12 V 5 W
	3	Retningsviser	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon
	4	Markeringslys	Henvend deg til en forhandler eller en servicestasjon

12.9 Belysning i boenheten

► Lysdiodene i lampene må ikke erstattes med vanlige lyspærer. Brannfare pga. kraftig varmeutvikling.

I boenheten er alle lampene utstyrt med LED-teknologi.

LED-lamper er økonomiske, vedlikeholdsfrie og har en svært lang levetid. Det er vanligvis ikke nødvendig å skifte lyspære.

► Når lysdiodene i lampene er defekte, oppsøk en autorisert forhandler eller servicestasjon.

12.10 Reservedeler

- ▶ Enhver endring av kjøretøyets forinnstilte tilstand kan redusere kjøre- og trafiksikkerheten.
- ▶ Spesialutstyret og original-reservedelene som anbefales av **HYMER GmbH & Co. KG** er utviklet og godkjent spesielt for ditt kjøretøy. Den autoriserte forhandleren eller servicestasjonen fører disse produktene. Den autoriserte forhandleren eller servicestasjonen er informert om tilatte tekniske enkeltheter og utfører nødvendige arbeider faglig korrekt.
- ▶ Tilbehør og påbygde, ombygde eller innebygde deler som ikke er godkjent av **HYMER GmbH & Co. KG** kan forårsake skader på kjøretøyet og føre til redusert trafiksikkerhet. Selv om det foreligger en uttalelse fra sakkyndig, en generell driftstillatelse eller en typegodkjenning, kan det ikke dermed garanteres at produktet er av tilfredsstillende kvalitet.
- ▶ Vi påtar oss ikke ansvar for skader forårsaket av produkter som ikke er godkjent av **HYMER GmbH & Co. KG**. Dette gjelder også for ulovlige endringer på kjøretøyet.

Av sikkerhetsgrunner må reservedeler for apparater tilsvare produsentens spesifikasjoner, og produsenten må ha godkjent dem som reservedeler. Reservedelene må bare monteres av produsenten selv eller på et autorisert fagverksted. Autoriserte forhandlere og servicestasjoner står til disposisjon ved bestilling av reservedeler.

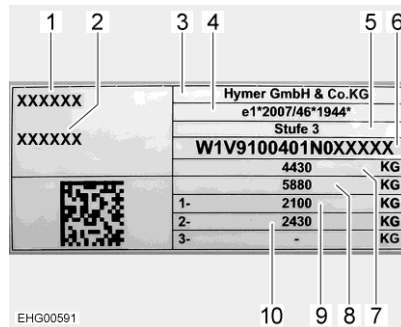
Noen eksempler på viktige reservedeler:

- Sikringer
- Lyspærer
- Vannpumpe (dykkpumpe)

Ved bestilling av reservedeler må man oppgi serienummer og kjøretøysmodell til den autoriserte forhandleren eller servicestedet.

Kjøretøyet som beskrives i denne bruksanvisningen er konstruert og utrustet i samsvar med fabrikknormene. Avhengig av bruksområde tilbys det nyttig tilleggsutstyr. Ved montering av tilleggsutstyr må det undersøkes om disse må føres inn i vognkortet. Ta hensyn til teknisk tillatt totalvekt. Autoriserte forhandlere eller servicestasjoner hjelper deg gjerne.

12.11 Typeskilt kjøretøy

- 1 Kjøretøytype
- 2 Fortløpende serienummer
- 3 Produsent
- 4 Godkjenning for kjøretøytype
- 5 Påbygg
- 6 Chassisnummer
- 7 Tillatt totalvekt
- 8 Tillatt total tilhengerlast (ved alternativet tilhengerkobling)
- 9 Tillatt akseltrykk 1. aksel
- 10 Tillatt akseltrykk 2. aksel

Bilde 124 Typeskilt

Typeskiltet med serienummeret er festet nede på bakre høyre sidevegg. Ikke fjern typeskiltet. Typeskiltet:

- Identifiserer kjøretøyet
- Er til hjelp ved bestilling av reservedeler
- Dokumenterer sammen med vognkortet hvem som eier bilen

▷ Oppgi alltid **serienummeret** ved spørsmål til kundeservicestasjonen.

12.12 Varsel- og henvisningsklistremerker

På og i kjøretøyet finnes det varsel- og henvisningsklistremerker. Varsel- og henvisningsklistremerker er der av hensyn til sikkerheten, det er ikke tillatt å fjerne dem.

▷ Reserve-klistremerker kan bestilles hos autoriserte forhandlere eller på servicestasjoner.

12.13 Forhandler

De autoriserte forhandlerne og servicestasjonene er kontaktesteder når man trenger reservedeler til kjøretøyet.

Adressene og telefonnumrene til de autoriserte forhandleren og servicestasjonene finner du:

- I brosjyren, som ligger løst i kjøretøyet ved levering
- På Internet under <http://www.hymer.com>

12.14 Reservenøkkel

Følgende informasjon er viktig ved bestilling av reservenøkler:

Låser fra:	Nødvendig for bestilling:	Anskaffes hos:	Info telefon:
Basiskjøretøy Mercedes-Benz	Chassisnummer	Mercedes-Benz-kontraktssverksted	–
Karosseri	Serienummer, chassisnummer, ekstranøkkel eller nøkkelnummer	Forhandler	–

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om dekkene i kjøretøyet.

På slutten av kapitlet er det en tabell hvor du finner korrekt dekktrykk for ditt kjøretøy.

13.1 Generelt

- ▶ Før start eller annenhver uke skal dekktrykket kontrolleres. Feil dekktrykk fører til forhøyet slitasje og kan føre til alt fra skade på dekkene til punktering. Sjåføren kan miste kontrollen over kjøretøyet (se avsnittet 13.7).

- ▷ Kontroller dekktrykket når dekkene er kalde. Et for høyt dekktrykk i varme dekk må ikke reduseres.
- ▷ Det er montert slangefrie dekk på kjøretøyet. Monter aldri slanger i disse dekkene.
- ▷ Følg bruksanvisningen for basiskjøretøyet.

- ▷ Avhengig av utførelse, er kjøretøyet som standard utstyrt med et dekkreparasjonssett.
- ▷ Kjør ut på siden av veibanen ved punktering. Sikre kjøretøyet med varseltrekant. Slå på varselblinkanlegget.
- ▷ Dekkene må ikke være eldre enn 6 år, fordi materialet blir slitt med tiden. Det firesifrede DOT-nummeret på siden av dekket viser produksjonsdatoen. De to første sifrene viser uken, de to siste produksjonsåret.

Eksempel: (0720) Uke 07, produksjonsår 2020.

- OBS:**
- Foreta regelmessig (hver 14. dag) kontroll av dekkene, kontroller om det er jevn mønsterslitasje, mønsterdybde og utvendige skader.
 - Ta hensyn til påbudt minste mønsterdybde.
 - Bruk alltid dekk av samme modell for hver aksel.
 - Vær oppmerksom på merknadene i vognkortet.
 - Bruk bare dekk som er tillatt for felgtypen. Tillatte felgstørrelser og dekkdimensjoner er angitt i kjøretøyets vognkort, men den autoriserte forhandleren eller servicestasjonen hjelper deg også gjerne.
 - Nye dekk skal kjøres inn på en ca. 100 km lang strekning i middels hastighet - først da er godt veigrep garantert.
 - Kontroller regelmessig at hjulmutrene og hjulskruene er godt festet.
 - Ved lagring eller ved lengre stillstand må man hindre trykk på dekk og hjullagre:
Jekk opp kjøretøyet, slik at dekkene ikke belastes, eller beveg kjøretøyet hver 4 uke slik at stillingene til hjulene forandrer seg.

13.2 Dekkutvalg

- ▶ Under kjøringen kan feil dekkvalg føre til alt fra skade på dekkene til punktering.

- ▷ Når det monteres dekk som ikke er tillatt for kjøretøyet, kan det oppheve driftstillatelsen for kjøretøyet og dermed forsikringsbeskyttelsen. Autoriserte forhandlere eller servicestasjoner hjelper deg gjerne.

Tillatte dekkstørrelser for ditt kjøretøy står i vognkortet eller du kan få det oppgitt hos de autoriserte forhandlerne eller på servicestasjonene. Hvert dekk må passe til kjøretøyet som det skal brukes på. Dette gjelder først og fremst for utvendige mål (diameter, bredde) som angis gjennom den standardiserte størrelsesbetegnelsen. I tillegg må dekkene oppfylle kravene kjøretøyet stiller med tanke på vekt og hastighet.

Ved vekt går man ut fra tillatt maksimal akseltrykk som fordeles på to dekk. Maksimal bæreevne til et dekk utvises gjennom lastindeksen (= LI, bæreevne-karakteristikk).

Et dekkets tillatte maksimalhastighet (ved full bæreevne) angis ved en speed-indeks (= GSY, hastighetssymbol). Last-indeks og speed-indeks utgjør til sammen kjørespesifikasjonen til et dekk. Det er offisiell bestandel til den fullstendige, standardiserte dimensjonsbetegnelsen som står på hvert dekk. Disse angivelsene på dekket må stemme over ens med angivelsene i vognkortet.

13.3 Betegnelser på dekket

215/70 R 15C 109/107 Q
(eksempel)

Betegnelse	Forklaring
215	Dekkets bredde i mm
70	Forhold høyde/bredde til dekket i prosent
R	Dekkonstruksjon (R = radial)
15	Felgdiameter i tommer
C	Commercial (Transporter)
109	Bæreevne-karakteristikk enkeltdekk
107	Bæreevne-karakteristikk tvillingdekk
Q	Hastighetssymbol (Q = 160 km/t)

13.4 Håndtering av dekkene

- Kjør på skrå over kantsteiner. Hvis ikke kan dekkene bli klemt på flanken. Hvis man kjører over kantstein i spiss vinkel, kan det skade dekkene og føre til punktering.
- Kjør sakte over høye kloakklokk. Hvis ikke kan dekkene bli klemt. Hvis man kjører over høye kloakklokk med stor fart, kan det skade dekkene og føre til punktering.
- Kontroller støtdemperne med jevne mellomrom. Hvis man kjører med dårlige støtdempere fører det til betydelig større slitasje.
- Ved ujevn mønsterslitasje kontakt kundeservice.
- Dekkene må ikke vaskes med høytrykksspyler. I løpet av få sekunder kan dekkene blir skadet, noe som kan føre til punktering.

13.5 Nødsett

- ▶ Legg merke til sikkerhetsanvisningene i bruksanvisningen fra produsenten.

Betjeningsanvisningene er å finne i bruksanvisningen fra produsenten.

13.6 Hjulbytte

13.6.1 Generelle råd

- ▶ Kjøretøyet må stå på et jevnt, hardt og sklissikkert underlag.
- ▶ Sett bilen i første gir. Ved automatgir setter du bilen i stilling "P".
- ▶ Trekk til håndbremsen før kjøretøyet heves.
- ▶ Sikre kjøretøyet med støtteklosser på motsatt side, slik at det ikke begynner å trille.
- ▶ Kjøretøyet må ikke løftes ved hjelp av de påmonterte støttene.
- ▶ Når en tilhenger er tilkoblet: Koble fra tilhengeren før kjøretøyet løftes.
- ▶ Sett jekken på festepunktene som er beregnet til dette (se avsnittet 13.6.3).
- ▶ Jekken må aldri overbelastes. Maks. tillatt belastning er angitt på jekkens typeskilt.
- ▶ Bruk jekken kun til kortvarig løfting av kjøretøyet under dekkskiftet.
- ▶ Ikke start motoren mens kjøretøyet er hevet.
- ▶ Ingen må legge seg under kjøretøyet når det er løftet.

- ▷ Påse at gjengeboltens gjenger eller hjulskruene ikke skades under hjulbyttet.
- ▷ Hjulmutre eller hjulskruer trekkes til diagonalt.
- ▷ Ved bytte til andre felger (f.eks. alufelger eller hjul med vinterdekk) må det brukes tilhørende hjulskruer i riktig lengde og form. Sikkert feste av hjulet og funksjonen til bremseanlegget er avhengig av dette.

- ▷ Alle 4 hjulene må være av samme type og størrelse og godkjent for kjøretøyet.
- ▷ Felger og dekk som ikke er godkjent for kjøretøyet, kan føre til nedsatt trafiksikkerhet og må vurderes og skiftes av godkjent kontrollinstans.
- ▷ Hjulene må ikke skiftes kryssvis.

- ▷ Kjøretøyet skal sikres i henhold til nasjonale forskrifter, f.eks. med var-seltrekant.
- ▷ Før hjulbytte må felg- og dekkdimensjonen kontrolleres, likeså dekkenes belastningsevne og hastighetindeksen på dekket. Bruk kun de felg- og dekkdimensjoner som står oppført i vognkortet.
- ▷ Håndverktøyet er tilpasset de monterte hjulmutrene eller hjulskruene. Hvis det er montert alufelger, må du alltid ha med et egnet verktøy til reservehjulet (stålfelg).
- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen for basiskjøretøyet. Håndverktøyet er lagret i fotrommet i førerhuset under en gulvplate.

13.6.2 Tiltrekningsmoment

Felger	Tiltrekningsmoment
Stålfelg	250 Nm ± 20 Nm
Alufelg	190 Nm ± 20 Nm

13.6.3 Bytte hjul

- ▶ Fotplaten til jekken må stå jevnt på gulvet.
- ▶ Med reservehjulet må du kun kjøre til neste verksted.

- ▷ Sørg for å få reparert hjulet som er byttet ut umiddelbart.
 - ▷ Følg generelle anvisninger i dette kapitlet.
- Parker kjøretøyet på et så flatt og fast underlag som mulig.
 - Sett bilen i første gir. Ved automatgir setter du bilen i stilling "P".
 - Trekk til håndbremsen.
 - Legg under bremseklosser eller lignende egnede gjenstander for å sikre kjøretøyet.
 - Løsne reservehjulet fra festeanordningen for reservehjulet.
 - Hvis underlaget er mykt, må man legge et stødig underlag under jekken, f.eks. en treplate.
 - Festepunktene for jekken ser du i bruksanvisningen for basiskjøretøyet.
 - Løsne hjulskruene noen omdreininger med hjulnøkkelen, men skru dem ikke ut.
 - Hev kjøretøyet til hjulet er 2 til 3 cm over bakken.

- Skru ut hjulskruene og ta av hjulet.
- Sett reservehjulet på hjulnavet og rett det ut.
- Skru inn hjulskruene og trekk til i kryss.
- Jekk ned jekken og ta den bort.
- Trekk hjulskruene jevnt til med hjulnøkkel (tiltrekkingsmoment se avsnittet 13.6.2).

13.6.4 Bytte hjul med alufelger

- ▶ Det skal brukes ulike hjulskruer ved alufelger og stålfelger. Benytt egne hjulskruer.

Hjulbytte med alufelger gjøres på samme måte som med stålfelger (se avsnittet 13.6.3).

13.7 Dekktrykk

- ▶ For lavt dekktrykk fører til overoppheting av dekket. Alvorlige skader på dekket kan være resultatet.
- ▶ Før start eller annenhver uke skal dekktrykket kontrolleres. Feil dekktrykk fører til forhøyet slitasje og kan føre til alt fra skade på dekkene til punktering. Sjåføren kan miste kontrollen over kjøretøyet.
- ▶ Bruk bare ventiler som er tillatt for det foreskrevne dekktrykket.
- ▶ Ved et dekktrykk over 4,5 bar anbefales bruk av en metall- eller hybrid-ventil.

- ▶ Kontroller dekktrykket når dekkene er kalde. Et for høyt dekktrykk i varme dekk må ikke reduseres.

Bæreevnen og dekkets holdbarhet er umiddelbart avhengig av dekktrykket. Luft er et flyktig medium som uunngåelig også siver ut av dekk.

Som tommelfingerregel kan man regne med et trykktap på 0,1 bar hver andre måned når et dekk er fylt. Kontroller dekktrykket regelmessig for å unngå dekkskader eller punktering.

- ▶ Dekktrykk-verdiene gjelder for lastete kjøretøy med kalde dekk.
- ▶ Ved varme dekk må trykket være 0,3 bar høyere enn ved kalde dekk. Kontroller trykket på nytt med kalde dekk.
- ▶ Dekktrykk-toleransen er +/- 0,05 bar.
- ▶ Informasjon om tillatt akseltrykk finner du i vognkortet hhv. på typeskiltet.

Dekkdimensjoner	Luftrykk foran i bar (tillatt akseltrykk 1850 kg)	Luftrykk foran i bar (tillatt akseltrykk 2100 kg)	Luftrykk bak i bar (tillatt akseltrykk 2100 kg)	Luftrykk bak i bar (tillatt akseltrykk 2430 kg)
225/75 R 16C 121/120 R	3,5	4,1	4,8	5,5
225/75 R 16CP 118 R	3,5	4,1	4,8	5,5
235/60 R 17C 117/115 R	3,6	4,2	4,8	5,3
235/60 R 17C 117/115 S	3,6	4,2	4,8	5,3

Avhengig av utførelsen er kjøretøyet utstyrt med et reservehjul. Hvis det er angitt forskjellige luftrykkverdier for fremre og bakre aksel: Brukes den høyeste av de to verdiene for reservehjulet.

Kapitteloversikt

I dette kapitlet finner du opplysninger om mulige feil på kjøretøyet.

Feilen er listet opp med mulige årsaker og forslag til hvordan de kan utbedres.

De nevnte feilene kan utbedres på egenhånd uten store fagkunnskaper og med noen få grep. Hvis de tiltak som er angitt i denne bruksanvisningen ikke løser problemene, må et autorisert fagverksted foreta feilsøkingen og utbedringen.

14.1 Bremseanlegg

- ▶ Defekter ved bremseanlegget må straks repareres på autorisert fagverksted.

14.2 Elektrisk anlegg

- ▷ Skift alltid ut boenhets-batteriet med et batteri av samme type og kapasitet.

- ▷ For skifte av sikringer, se kapittel 8.

Feil	Årsak	Tiltak
Lysanlegget fungerer ikke helt som det skal	Lyspære defekt	Skift lyspære. Vær oppmerksom på angitte Volt- og Watt-verdier
	Sikring defekt	Skift sikring
Den innebelysningen fungerer ikke	Feil på lyspærer, kontakter eller kabling	Ta kontakt med kundeservice
Elektriske stigtrinn kan ikke skyves ut eller trekkes inn	Sikring på strømsentralen defekt	Skift ut sikringen på strømsentralen
Stigtrinn kjører ikke eller bare delvis ut (om vinteren)	Mekanikken er frossen. Verneinnretningen (klemvern) ble utløst på grunn av overbelastningsstrøm	Rengjøre stigtrinn, fjerne is
Ingen 230 V-forsyning på tross for tilkoblet nett	Sikringsautomat 230 V har utløst	Slå 230 V-sikringsautomat på

Feil	Årsak	Tiltak
Start- eller boenhets-batteri lades ikke ved 230 V-drift	Bladsikring på startbatteriet eller boenhets-batteriet er defekt	Skift ut bladsikring på startbatteriet eller boenhets-batteriet
	Ingen nettspenning tilstede	Slå på sikringsautomat ene i kjøretøyet
	Strømsentralen er overopphetet	Omgivelsestemperaturen er for høy eller lufting av strømsentralen er hindret
	For mange forbrukere er på	Slå av unødvendige forbrukere
	Lademodul i strømsentralen defekt	Ta kontakt med kundeservice
Boenhets-batteriet lades ikke av kjøretøyet	Sikring på dynamo klemme D+ defekt	Skift sikring
	Skillerelé i strømsentralen defekt	Ta kontakt med kundeservice
Kontrolllampen 12 V lyser ikke	12 V-forsyning avslått	Slå på 12 V-forsyning
	Batteri-skillebryteren på strømsentralen er slått av	Slå på batteri-skillebryteren
	Start- eller boenhets-batteriet er ikke oppladet	Lad startbatteriet eller boenhets-batteriet
	Skillerelé i strømsentralen defekt	Ta kontakt med kundeservice
	Bladsikring på boenhets-batteriet defekt	Skift bladsikring på boenhets-batteriet
12 V-forsyning i boenhetsen fungerer ikke	12 V-forsyning avslått	Slå på 12 V-forsyning
	Batteri-skillebryteren på strømsentralen er slått av	Slå på batteri-skillebryteren
	Boenhets-batteriet er utladet	Lad boenhets-batteri
	Bladsikring på boenhets-batteriet defekt	Skift bladsikring på boenhets-batteriet
	Skillerelé i strømsentralen defekt	Ta kontakt med kundeservice
12 V-forsyning fungerer ikke ved 230 V-drift	12 V-forsyning avslått	Slå på 12 V-forsyning
	Batteri-skillebryteren på strømsentralen er slått av	Slå på batteri-skillebryteren
	Sikringsautomat 230 V har utløst	Ta kontakt med kundeservice
	Lademodul i strømsentralen defekt	Ta kontakt med kundeservice
	Bladsikring på boenhets-batteriet defekt	Skift bladsikring på boenhets-batteriet
Symbol nettkontroll lyser ikke, selv om 230 V nettspenning er tilkoblet	Strømforsyningen er uten spenning	Kontroller eksternt nettspenning
	230 V-automatsikring er utløst før strømsentralen eller er slått av	Tilbakestill 230 V-sikringsautomat

Feil	Årsak	Tiltak
Ingen spenning på en tilkoblet forbruker	Den selvtilbakestillende polyswitch-sikring er utløst	Kontroller kontakter og ledninger, slå av 12 V-forsyningen i ca. 2 minutter og deretter på igjen
	Selvtilbakestillende polyswitch-sikring har blitt utløst flere ganger (3 ganger), systemet har slått av den aktuelle utgangen permanent	Fjern årsaken til utløsning av polyswitch-sikringen Opphev den permanente frakoblingen (slå på 12 V-forsyning til boenhets-batteriet, trykk dreieknapp og hold den inne minst 3 sekunder)
Startbatteriet blir utladet ved 12 V-drift	Skillerelé i strømsentralen defekt	Ta kontakt med kundeservice
Ingen spenning fra boenhets-batteriet	Batteri-skillebryteren på strømsentralen er slått av	Slå på batteri-skillebryteren
	Boenhets-batteriet er utladet	Lad boenhets-batteriet umiddelbart ▷ Fullstendig utlading skader batteriet. Hvis kjøretøyet ikke skal brukes på lang tid, må boenhets-batteriet lades helt opp Utlading skjer gjennom kontinuerlig innkoblet forbruker (se kapittel 8)
Batterilading med av solaranlegg fungerer ikke	Feil med elektrisk tilkobling til solaranlegget	Kontroller kontakter og ledninger
	Sikring defekt	Skift ut sikringen på strømsentralen
	Laderegulator for solaranlegg defekt	Ta kontakt med kundeservice
Boenhets-batteriet blir overladet ("koker")	Batteri-valgbryteren er stilt inn feil	Endre innstilling for batterivalgbryteren
	Ladesensor eller relé er defekt	Løsne bladsikringen på boenhets-batteriet, og ta kontakt med kundeservice

14.3 Gassanlegg

- ▶ Ved defekt på gassanlegget (gassluk, høyt gassforbruk) er det fare for eksplosjon! Steng snarest gassflaskens hovedventil. Åpne vinduer og dører og luft godt.
- ▶ Ved feil på gassanlegget: Ikke røyk, ikke bruk åpen ild og ikke betjen noen elektriske brytere (lysbrytere osv.). Sjekk tettheten av gassførende deler og rør med lekkasjesøkingspray. Ikke bruk åpen flamme for å sjekke.
- ▶ Feil på gassanlegget må utbedres av et autorisert fagverksted.

Feil	Årsak	Tiltak
Ingen gass	Gassflasken er tom	Bytt gassflaske
	Gassavstengeventil stengt	Åpne gassavstengeventilen
	Gassflaskens hovedventil stengt	Åpne gassflaskens hovedventil
	For lav utetemperatur (-42 °C ved propangass, 0 °C ved butangass)	Vent til utetemperaturen har steget
	Innebygget apparat defekt	Ta kontakt med kundeservice

14.4 Kokeplass

Feil	Årsak	Tiltak
Tennsikringene går ikke på (flammen brenner ikke når reguleringshåndtaket slippes løs)	For kort oppvarmingstid	Hold reguleringshåndtaket nedtrykket i ca. 15 til 20 sekunder etter tenning
	Tennsikring defekt	Ta kontakt med kundeservice
Flammen går ut når den stilles på svakt	Tennsikringsføleren står ikke riktig	Still tennsikringsføleren riktig (ikke bøy den). Følerspissen skal stikke 5 mm over brenneren. Følerhalsen skal ikke ha mer enn 3 mm avstand til brennerkransen; oppsøk eventuelt kundeservice

14.5 Varmeanlegg/varmtvannsbereder

Ved feil må du ta kontakt med nærmeste kundeservice for vedkommende fabrikk. Adresselisten er vedlagt enhetenes papirer. Kun autoriserte fagfolk må foreta reparasjoner på apparatet.

14.5.1 Varmtvannsbereder for varmeanlegg med digitalt kontrollpanel CP plus

Feil	Årsak	Tiltak
Varmeanlegget tennes ikke	Temperaturføler på betjeningsdelen eller den eksterne føleren er defekt	Trekk ut støpslet på betjeningsdelen. Varmeanlegget fungerer da uten termostat. Oppsøk kundeservice så snart som mulig
Ingen indikator på kontrollpanelet	Sikring på strømsentralen defekt	Skift ut sikringen på strømsentralen
	Sikringen i den elektroniske styreenheten har utløst	Ta kontakt med kundeservice
	Defekt boenhets-batteri	Lad eller bytt boenhets-batteri
Feil med feilkode vises	Se tabell "Veiledning for feilsøk"	Se tabell "Veiledning for feilsøk"
Varmtvannsberederen tømmes, sikkerhets-/avtappingsventilen har åpnet seg	Innetemperatur under 8 °C	Varm opp boenheten
Sikkerhets-/avtappingsventilen kan ikke lukkes	Temperatur på sikkerhets-/avtappingsventilen under 8 °C	Varm opp boenheten
Viftehjulet går med høy lyd eller ikke jevnt	Viftehjulet er tilsmusset	Oppsøk Truma-service

Veiledning for feilsøk

Feilkode	Årsak	Utbedring
# 17	Sommerdrift med tom vannbeholder	Slå av apparatet og la det avkjøles. Fyll varmtvannsberederen med vann
	Varmluftutganger utgang blokkert	Kontroller utgangsåpninger
	Innsuging av omluft blokkert	Fjern blokkeringen til innsuging av omluft
# 18	Gasstrykkregulator i sete	Bruk regulatoroppvarming (Eis-Ex) (hvis tilgjengelig)
	For høy andel butangass i gassflasken	Bruk propangass (særlig ved temperaturer under 10 °C er butangass ikke egnet til oppvarming)
# 21	Romtemperatursensor eller kabel defekt	Ta kontakt med kundeservice
# 24	Truende underspenning For lav batterispenning < 10,4 V	Lad batteri
# 29	Kortslutning i varmeelementet for FrostControl	Trekk av pluggen til varmeelementet på den elektroniske styreenheten. Skift ut varmeelement
# 41	Elektronikk sperret	Ta kontakt med kundeservice
# 42	Sikkerhetsbryteren har utløst	(ikke brukt her)
# 43	Overspenning > 16,4 V	Kontroller batterispenning og spenningskilder (f.eks. ladeapparatet)
# 44	Underspenning For lav batterispenning < 10,0 V	Lad batteriet. Eventuelt skifte ut gammelt batteri
# 45	Ingen 230 V-forsyning	Kontroller ekstern nettspenning
	Sikringsautomat 230 V har utløst	Slå 230 V-sikringsautomat på
	Vern mot overoppheting har utløst	Tilbakestill vern mot overoppheting. La varmeanlegget avkjøles, ta av tilkoblingsdekselet og trykk tilbakestillingsknappen
#112, #202, #121, #211	Gassmangel	Åpne hovedventil og gassavstengeventil
		Kople til en full gassflaske
#122, #212	Forbrenningslufttilførsel eller avgassutgang lukket	Kontroller åpninger for smuss (snø, is, løv osv.) og eventuelt rengjør
#255	Ingen forbindelse mellom varmeanlegg og kontrollpanel	Ta kontakt med kundeservice
	Kabel defekt	Ta kontakt med kundeservice

Dersom tiltakene ikke fører til utbedring av feilen, oppsøk kundeservice.

14.6 Klimaanlegg

Feil	Årsak	Tiltak
Klimaanlegge kjøler ikke	Ingen 230 V-forsyning	Kople til 230 V-forsyning
	Sikring defekt	Kontroller sikring og event. bytt
	Temperatur under 16 °C	-
	Temperaturen er stilt inn feil	Still inn temperatur
	Luftfilteret er tilsmusset	Bytt luftfilter

14.7 Kjøleskap

14.7.1 Generelt

Ved feil må du ta kontakt med nærmeste kundeservice for vedkommende fabrikat. Adresselisten er vedlagt enhetenes papirer. Kun autoriserte fagfolk må foreta reparasjoner på apparatet.

- ▷ Ytterligere informasjon finnes i bruksanvisningen til produsenten som er vedlagt separat.

Feil	Årsak	Tiltak
Kjøleskapet er ikke kaldt nok	Ventilasjon fra aggregatet er ikke tilstrekkelig	Sjekk om luftegitteret er tildekket, fjern evt. tildekkinger Ta av luftegitteret og rengjør rommet bak (f.eks. for løv)
	Termostat innstilt for lavt	Still inn termostaten på en høyere verdi
	Kjøleribber kraftig belagt med is	Kontroller om kjøleskapdøren lukker riktig
	For mange varme matvarer er blitt lagt inn i løpet av kort tid	La varme matvarer avkjøles før de legges i kjøleskapet
	Apparatet har ikke vært så lenge i drift ennå	Kontroller på nytt om kjøleskapet kjøler etter ca. 4 til 5 timer
	Omgivelsestemperatur er for høy	Ta av luftegitteret fra tid til annen
	Kjøretøyet står ikke vannrett	Still kjøretøyet vannrett
Kjøleskapet kjøler ikke i gassdrift	Gassmangel	Kople til en full gassflaske Åpne hovedventil og gassavstengeventil
	Luft i gassledning	Slå av apparatet av og start det på nytt (gjenta prosedyren evt. 3 til 4 ganger)

Feil	Årsak	Tiltak
Kjøleskapet kjøler ikke i 12 V-drift	Sikring defekt	Skift sikring
	Batteriet er utladet	Kontroller og lad opp batteriet
	Tenningen er slått av	Slå på tenningen
	Varmeelement defekt	Ta kontakt med kundeservice
Kjøleskapet kjøler ikke i 230 V-drift	Sikring defekt	Bytt sikring, slå på sikringen i sikringsboksen igjen
	Ingen 230 V-forsyning	Kople til 230 V-forsyning
	Varmeelement defekt	Ta kontakt med kundeservice
Kjøleskapet kobler til gassdrift til tross for nettilkobling	For lav nettspenning	Kontroller nettspenningen (kjøleskapet blir ved korrekt nettspenning koblet automatisk tilbake i 230 V-drift)

14.7.2 Kompressor-kjøleskap

Feil	Årsak	Tiltak	
Kjøleskapet kjøler for mye	Hurtigkjølefunksjon slått på	Slå av hurtigkjølefunksjon	
Kompressor går ikke	Ingen forsyningsspenning	Lad batteri Ta kontakt med kundeservice	
	For lav batterispenning	Lad batteri	
	For lav batterikapasitet	Skift batteri	
	Omgivelsestemperatur er for høy	Sørg for lavere temperatur i omgivelsene, såfremt mulig (f.eks. ved å parkere kjøretøyet i skyggen)	
	Utilstrekkelig lufting	Utilstrekkelig lufting	Luftingsåpningene skal holdes frie Ta kontakt med kundeservice
			Ta kontakt med kundeservice
Synkende kjøleeffekt, stigende innetemperatur	Omgivelsestemperaturen er for høy	Sørg for lavere temperatur i omgivelsene, såfremt mulig (f.eks. ved å parkere kjøretøyet i skyggen)	
	Utilstrekkelig lufting	Luftingsåpningene skal holdes frie Ta kontakt med kundeservice	
		Ta kontakt med kundeservice	
Lav batterikapasitet	Lad batteri		
Uvanlige lyder	Støy fra viften	-	

14.8 Vannforsyning

Feil	Årsak	Tiltak
Lekkasjevann i kjøretøyet	Utett sted	Lokaliser det utette stedet, tilkoble vannledningene på nytt
Ikke vann	Vanntanken er tom	Fylle på drikkevann
	Tappekranen ikke stengt	Steng tappekranen
	12 V-forsyning avslått	Slå på 12 V-forsyning
	Bryter for vannpumpe slått av	Slå på vannpumpen
	Sikring for vannpumpe defekt	Skift ut sikringen på strømsentralen
	Vannpumpe defekt	Bytt vannpumpe (lassen)
	Vannledningen er knekt	Rett ut eller skift vannledningen
	Strømsentral defekt	Ta kontakt med kundeservice
Toalettet uten spylevann	Vanntanken er tom	Fylle på drikkevann
Indikator for vann og spillvann viser feil verdi	Målesonden i spillvannstanken eller vanntanken er tilsmusset	Rengjør spillvannstanken/vanntanken
	Målesonde defekt	Bytt målesonde
Ikke mulig å tømme spillvannstanken	Tappekranen tiltettet	Åpne rengjøringsdekslet på spillvannstanken og tapp av spillvannet. Spyl spillvannstanken grundig
Utløpet på engrepsblander tilstoppet	Perlator forkalket	Klips ut perlatoren, avkalles i eddikvann (gjelder kun metallprodukter)
Vann dysene på dusjhodet tilstoppet	Vann dysene er forkalket	Avkalk dusjhodet i eddikvann eller tørk av skitt i dysene (gjelder kun metallprodukter)
Vannet renner sakte eller ikke i det hele tatt ut av dusjkaret	Kjøretøyet står ikke vannrett	Still kjøretøyet vannrett
Uklart drikkevann	Tilsmusset vann påfylt	Rengjør vanntanken mekanisk og kjemisk, utfør deretter desinfisering og skylt med rikelige mengder drikkevann
	Avsetninger i vanntanken eller i vannanlegget	Rengjør vannanlegget mekanisk og kjemisk, utfør deretter desinfisering og skylt med rikelige mengder drikkevann

Feil	Årsak	Tiltak
Endring av smak eller lukt på vannet	Tilsmusset vann påfylt	Rengjør vannanlegget mekanisk og kjemisk, utfør deretter desinfisering og skyll med rikelige mengder drikkevann
	Drivstoff er uforvarende fylt i vanntanken	Rengjør vannanlegget mekanisk og kjemisk, utfør deretter desinfisering og skyll med rikelige mengder drikkevann. Hvis dette er resultatløst: Oppsøk fagverksted
	Mikrobiologiske avleiringer i vannanlegget	Rengjør vannanlegget mekanisk og kjemisk, utfør deretter desinfisering og skyll med rikelige mengder drikkevann
Avleiringer i vanntanken og/eller i vannledende komponenter	For lang ståtid for vannet i vanntanken og i vannledende komponenter	Rengjør vannanlegget mekanisk og kjemisk, utfør deretter desinfisering og skyll med rikelige mengder drikkevann

14.9 Karosseri

Feil	Årsak	Tiltak
Hengsler på luker/dører tunge å bevege	Hengsler på luker/dører ikke/for lite smurt	Smør hengsler på luker/dører med syre- og harpiksfritt fett
Hengsler/ledd i våtrom/toalettrom tunge å bevege/knirker	Hengsler/ledd ikke/for lite smurt	Smør hengsler/ledd med løsemiddel-/syrefri olje ▷ Oljen på spraybokser inneholder ofte løsemidler
Hengsler på skap tunge å bevege/knirker	Hengsler på skap ikke/for lite smurt	Smør skaphengslene med syre- og harpiksfri syntetisk olje

- ▷ Autoriserte forhandlere og servicestasjoner står til disposisjon ved bestilling av reservedeler.

15.1 Vekt og spesialutstyr

- ▶ Tilbehør og påbygde, ombygde eller innebygde deler som ikke er godkjent av **HYMER GmbH & Co. KG** kan forårsake skader på kjøretøyet og føre til redusert trafiksikkerhet. Selv om det foreligger en uttalelse fra sakkyndig, en generell driftstillatelse eller en typegodkjenning, kan det ikke dermed garanteres at produktet er av tilfredsstillende kvalitet.
- ▶ Enhver endring av kjøretøyets forinnstilte tilstand kan redusere kjøre- og trafiksikkerheten.
- ▶ Vi påtar oss ikke ansvar for skader forårsaket av produkter som ikke er godkjent av **HYMER GmbH & Co. KG**. Dette gjelder også for ulovlige endringer på kjøretøyet.

Tabellen viser en vektoversikt for spesialutstyr som produsenten kan tilby. Hvis disse gjenstandene ikke føres med i eller på kjøretøyet og ikke hører med til standardutstyret, må det tas hensyn til dette ved beregning av last. Alle vekt opplysninger er "cirka"-opplysninger.

Ta hensyn til teknisk tillatt totalvekt.

Tabellen viser et utdrag av listen med mulig spesialutstyr og dets tilleggsvekt.

Artikkelbetegnelse	Overvekt (kg)
Alufelger	12
Tilhengerfeste	63
Luke til utvendig oppbevaringsrom 60 x 60 cm	3
Ombygging av L-sittegruppe til seng	5
Sengeutvidelse for langsgående enkeltsenger med stige	4
Takluke, elektrisk	5
DuoControl	3
Sykelstativ	11
Nedfellbar seng, elektrisk betjent	40
HYMER-smartbatterisystem	25
Klimaanlegg tak	32
Komfort-støtter, 2 stk.	9
LED-flatskjerm 22" med holder	13
Reservehjul med festeanordning	25
Satellittanlegg	15
Solaranlegg	20
Toalett-ventilasjonssystem	1
Ekstra boenhets-batteri	30

16.1 Tekniske data

- ▷ Opplysningene i kjøretøyspapirene vedr. tekniske data er bindende.
- ▷ Ved montering av tilleggsutstyr eller spesialutstyr kan kjøretøyets mål og egenvekt forandres. Avvik innenfor rammen av fabrikkstoleransene (+/- 5 %) er mulig og tillatt.

16.2 Dimensjoner og tillatt antall personer

Tramp S	Hjulbase i cm	Lengde i cm	Bredde i cm	Høyde i cm	Tillatt antall personer
585	392	709	229	296	4 (5)*
680	392	739	229	296	4 (5)*
685	392	739	229	296	3 (4)*
695	392	739	229	296	3 (4)*

* Spesialutstyr

Mer informasjon om tekniske data finnes i kjøretøyspapirene eller bruksanvisning til basiskjøretøyet. De autoriserte forhandlerene og servicestasjonene gir også informasjon om nødvendig.

12 V-forbruker, ettermontere.....	96
12 V-forsyning	
Feillokalisering	174
Slå på	97
12 V-spenning	84
230 V-forsyning se 230 V-tilkobling	100
230 V-sikring	104
230 V-sikringsboks.....	104
230 V-spenning	99
230 V-tilkobling	100
Feillokalisering	173

A

Ad-Blue	40
Alufelger	171
Anhengsbord	
Forminske	63
Med delbart støtteben	63
Ominnredning til sengebase	64
Utvide	63
Antenneposisjonering	67
Automatisk luftesystem	14, 50

B

Bad.....	133
Lufting	133
Bakakseltrykk.....	27
Bakre lasteluke	25
Bakre oppbevaringsrom	25
Bakre seng	64
Barnesenger.....	68
Barnesikringssystemer.....	36, 37
Batteri se startbatteri eller boenhets-batteri.....	86
Batterienes kapasitet	84
Batteriovervåking	95
Batteri-skillebryter	95
Batteri-valgbryter.....	95
Belastning	23
Bakre lasteluke	25
Bakre oppbevaringsrom.....	25
Sykkelstativ	26
Belastning se også last	23
Belysning	
Bak.....	161
Boenhet.....	163
Feillokalisering	173
Front.....	161

Innstillingstrinn.....	67
Lamper, rengjøre	144
Lyspærer, skifte	160
Lyspæretyper, utvendige	163
Side	162
Betegnelse på dekket.....	168
Blendingsfoldegardin, førervindu.....	40
Åpne	54
Sikre	40
Stenge	54
Blendingsfoldegardin, Heki-takluke	
Åpne	58
Stenge	58
Blendingsfoldegardin, passasjervindu.....	40
Åpne	54
Sikre	40
Stenge	54
Blendingsfoldegardin, rengjøre	144
Blendingsfoldegardin, vinduer	
Åpne	54
Stenge	54
Blendingsfoldegardin, vippe-takluke	
Åpne	56
Stenge	56
Blendingsgardin, rengjøre	144
Blendingsgardin, takluke med vifte	
Åpne	59
Stenge	59
Blinklys, se retningsviser	161, 162
Bluetooth	85
Parvis tilkobling av mobilenhet (Pairing)	85
Slå på/av	85
Boenhets-batteri	86
Energistatus	89
Feillokalisering.....	174, 175
Lade.....	88
Merknader	86
Monteringssted	87
Sikringer	102
Utladning	88
Bord	61, 63
Bord med søylebordben	
Bordplate, dreie	63
Bordplate, forskyve.....	63
Bord, sammenleggbart	61
Bordplate, forskyve.....	62
Brann	
Oppførsel ved	13
Slukking	13
Brannfare, unngå.....	13

Brannvern	13
Bremseanlegg, feillokalisering	173
Bremser.....	35
Kontrollere.....	35, 173
Butangass	17, 74

C

Campingflasker, bruke	18, 75
-----------------------------	--------

D

Dekk	
Bæreevne	170
Dekktrykk	171
Dekkvalg	168
Generelle råd	167
Håndtering av dekkene.....	169
Merking	168
Økt slitasje	15, 30, 167, 171
Dekkskifte se hjulbytte	169
Dimensjoner, se tekniske data.....	185
Dører	
Feillokalisering	182
Inngangsdør.....	47
Lås	47
Dørlås.....	47
Driftsmåter, kjøleskap (Thetford)	124
Driftsmåter, klimaanlegg (Truma)	117
Driftsmåter, varmlufts-varmeanlegg.....	113
Driftsmåter, varmtvannsbereder (Truma)	113
Drikkevann-påfyllingsstuss	
Åpne.....	129
Stenge.....	130
Dugg se kondens	50, 51
Dusj.....	133

E

Ekstern gasstilkobling	76
Ekstrasete	38
Elektrisk anlegg	
230 V-tilkobling, feillokalisering.....	173
Begrepsforklaringer	83
Belysning, feillokalisering.....	173
Feillokalisering	173
Sikkerhetsanvisninger.....	18
Energistatus, boenhets-batteri	89

F

Faktisk vekt.....	20
Feillokalisering	
12 V-forsyning	174
230 V-tilkobling.....	173
Batteri	174
Belysning	173
Boenhets-batteri	174
Bremseanlegg	173
Elektrisk anlegg	173
Gassanlegg	176
Gasskomfyr	176
Innvendig dør	182
Karosseri	182
Kjøleskap.....	179
Klimaanlegg.....	179
Møbelklaffer.....	182
Startbatteri.....	174
Toalett	181
Vannforsyning	181
Varmeanlegg	177
Varmlufts-varmeanlegg	177
Varmtvannsbereder	177
Felgdimensjoner	170
Felgtype.....	167
Fjernlys	161
Fjernstyring Truma-apparater	
Bluetooth	115
Mobilnett.....	115
Fjernsynsapparat.....	29
Flatskjerm	29
Plassere	64
Før kjøring	19
Førersete	37
Dreie i kjøreposisjon.....	37
Forhandler	165
Første igangsetting.....	19
Forteltlampe.....	162
Frostfare	127, 131
Fullstendig utlading	83

G

Gassanlegg	
Betjening	77
Defekt	16, 73, 176
DuoControl	77
Feillokalisering.....	176
Gassflasker, skifte	77
Generelle råd.....	16
Ingen gass	176
Omkoblingsautomatikk	77

Gassavstengeventil.....	75
Symboler.....	75, 107
Gassfilter.....	80
Skifte.....	159
Gassflasker.....	74
Sikkerhetsanvisninger.....	17, 74
Skifte.....	79, 81, 82
Gasskap.....	17, 74
Gasskomfyr	
Feillokalisering.....	176
Rengjøre.....	145
Gasslukt.....	16, 73, 176
Gassregulator.....	29
Gasstilkobling, ekstern.....	76
Gasstrykkregulator, skrueforbindelser.....	75
GRP-deler, stell.....	141
Grunnutstyr.....	20

H

Håndbremse.....	43
Dra til.....	14
Håndtering av dekkene.....	169
Heki-takluke.....	57
Åpne.....	57
Blendingsfoldegardin.....	58
Luftestilling.....	57
Myggnetting.....	58
Stenge.....	57
Henvisningsklistremerker.....	165
Hevebord.....	61
Bordhøyde, stille inn.....	61
Bordplate, forskyve.....	61
Ominnredning til sengebase.....	61
Hjulbytte.....	169
Tiltrekningsmoment.....	170
Ved alufelger.....	171
Holdebremse, se håndbremse.....	43
Hovedbryter 12 V.....	97
Høyt gassforbruk.....	16, 73, 176
Høytrykksspyler, vaske med.....	139
Hvilemodus, kjøretøy, aktiver.....	154
Hvilespanning.....	83
Hvilestrøm.....	83

I

Igangsetting	
Etter lagring over vinteren.....	155
Etter midlertidig lagring.....	155
Innebelysning.....	163
Feillokalisering.....	173

Innebygde apparater.....	107
Anvisninger.....	14
Inngangsdør.....	47
Myggnetting.....	48
Inngangsdør, innvendig	
Åpne.....	48
Låse.....	48
Inngangsdør, utvendig	
Åpne.....	47
Låse.....	47
Innvendig dør, feillokalisering.....	182
Innvendig stell.....	144
Insektnettsjalusi, rengjøre.....	144
Insektnettsjalusi, vinduer	
Åpne.....	54
Stenge.....	54
Insektnettsjalusi, vippe-takluke	
Åpne.....	57
Stenge.....	57
Inspeksjoner.....	158
Inspeksjonsarbeider.....	158

J

Jordfeilbryter.....	100
Kontrollere.....	105

K

Kabeltrommel.....	100
Kjettinger.....	30
Kjøkkenområde.....	29
Kjøleskap.....	45, 122
Dørlås.....	126
Driftsmåter.....	124
Feillokalisering.....	179
Gassdrift, slå av.....	125
Gassdrift, slå på.....	125
Kompressor.....	180
Nattmodus, aktivere.....	124
Nattmodus, deaktivere.....	124
Slå av.....	123
Slå på.....	123
Still inn temperatur.....	124
Kjøleskapdør	
Åpne.....	126
Blokkere i luftestilling.....	126
Kjøre med bobilen.....	33
Kjørehastighet.....	35
Kjøretøy, vaske.....	140
Kjøretøylysning, se belysning.....	160

Klaffelås		Last	19
Åpne	49	Beregning	22
Ellipseformet	49	Eksempel på beregning	20
Stenge	49	Sammensetning	21
Klimaanlegg (Truma)	117	Last se også belastning	19
Automatisk drift	118	Lekkasjevann i kjøretøyet	181
Belysning	120	Lettmetallfelger se alufelger	171
Driftsmåter	117	Lovlige kontroller	157
Fjernkontroll	118	L-sittegruppe, ominnredning til ekstraseng	71
Kjøling	119	Luftdysene, stille inn	109
Luftfordeling	119	Lufting	50
Omluft	119	Bad	133
Slå av	118	Lyspærer, skifte	160
Slå på	118	Belysning bak	161
Stille drift	120	Belysning front	161
Timer	120	Belysning side	162
Varmeanlegg	119	Forteltlampe	162
Klimaanlegg, feillokalisering	179	Lyspæretyper, utvendige	163
Kloakktank		Nummerskiltlys	162
Tømme	135	Tredje bremselys	162
Uttak	135	Utelys	160
Kobling av tilhenger	16		
Generelle råd	27	M	
Sikkerhetsanvisninger	16	Markeringslys	162
Kokeplass	121	Mekaniske støttebein	
Komfyr se gasskomfyr eller gasstekeovn	121	Lengde, justere	44
Kompressor-kjøleskap	180	Skyve ut	44
Kondens på akrylglass-dobbeltvinduet	51	Trekke in	44
Kondens på gulv-understellforskruinger	50	Miljøvernansvisninger	10
Kontrolllampe, toalett	134	Møbelflater, rengjøre	144
Kontroller se sjekklister	30	Møbelklaffer, feillokalisering	182
Kontroller, lovlige	157	Monitor, ryggekamera	39
Kontrollfrister	157	Motorrom, stell	142
Kontrollpanel, varmlufts-varmeanlegg	109	Myggnetting, Heki-takluke	
Konturlys	162	Åpne	58
Konvensjonell belastning	21	Stenge	58
Kupévarmer, vedlikehold	159	Myggnetting, rengjøre	144
Kvelningsfare	14, 50	Myggnetting, takluke med vifte	
		Åpne	58
L		Stenge	58
Lagring			
Avstengning, midlertidig (toalett)	136	N	
Generelt	151	Nærlys	161
Midlertidig	151	Nedfellbar seng, elektrisk betjent	68
Lamper	163	Heve	69
Innstillingstrinn	67	Nøddrift	69
Rengjøre	144	Senke	68
Langsgående benk, ominnredning til ekstraseng	70	Sikkerhetsbelter, stramme	69
Lås		Stige	69
Inngangsdør	47	Nødsett	169
Utvendig luke	49	Nøkkelsett	19

O	
OEM-Service.....	30
Ominnredning til senger.....	70
Langsgående benk, ominnredning til ekstraseng	70
L-sittegruppe, ominnredning til ekstraseng	71
Oppbevaringsrom	59
Oppkjøringsklosser	43
Overbelastning.....	23
Overflater i rustfritt stål, rengjøres	146
P	
Påfyllingsstuss for drivstoff	40
Panel (LT 453)	96
Batterispenning, indikere	97
Bryter vannpumpe.....	97
Hovedbryter 12 V	97
Tankens fyllenivå, indikere	99
Panel, se også indikeringer.....	96
Parkeringslys.....	161
Passasjer sete.....	37
Dreie i kjøreposisjon	37
Personlig utstyr	21
Plastdeler i toalett- og boenhet, rengjøre.....	144
Propangass	17, 74
Putetrek, rengjøre	147
PVC-gulvbelegg, rengjøre.....	144
R	
Reisebarnesenger.....	68
Rengjøre se stell	139
Reservedeler.....	164
Reservenøkkel	166
Resirkuleringsvifte.....	109
Retningsviser	161, 162
Ryggekamera.....	39
S	
Sanitæranlegg.....	127
Monteringssteder	137
Satellittanlegg	65, 67
Med automatisk antenneposisjonering ...	65, 67
Senger.....	68
Bakre seng.....	71
Serienummer.....	165
Service- og distribusjonspartnere.....	157
Servicedeksel i gulvet.....	60
Sikkerhets-/avtappingsventil varmtvannsbereder	112
Monteringssted	113
Sikkerhetsanvisninger	13
Brannvern	13
Elektrisk anlegg	18
Hjulbytte	169
Kobling av tilhenger.....	16
Kokeplass	121
Trafikksikkerhet	14
Vannanlegg	18
Sikkerhetsbelter.....	35
Rengjøre.....	144
Riktig festing.....	36
Sikkerhetsnett, nedfellbar seng	69
Sikringer	
230 V-sikring	99, 104
For Thetford-toalett.....	103
For TV-satellittanlegg	104
På reléboks AD01	103
På strømsentral EBL 30	103
Sikringer 12 V	102
Ved boenhets-batteriet.....	102
Ved startbatteriet	102
Sikringer 12 V	102
For Thetford-toalett.....	103
For TV-satellittanlegg	104
På reléboks AD01	103
Ved boenhets-batteriet.....	102
Ved startbatteriet	102
Sikringsknapp, vindu med åpning utover	51
Sittebenk, ominnredning til ekstraseng	70
Sitteplassforordning.....	38
Sjekkliste	
For igangsetting etter lagring	155
Før kjøring	30
Trafikksikkerhet	30
Skinntrek, rengjøre	147
Skumringslys, slå på/av.....	67
Sleping.....	41
Smartbatterisystem	91
Solceller	90
Spesialutstyr	
Beskrivelse	9
Merking.....	9
Vekter	183
Spillvannstank	132
Feillokalisering.....	181
Rengjøre.....	150
Stell.....	150

Startbatteri			
Feillokalisering	174		
Lade	86		
Monteringssted	86		
Sikringer	102		
Stell	139		
Blendingsfoldegardin	144		
Blendingsgardin	144		
GRP-deler	141		
Høytrykkspyler, vaske med	139		
Innvendig stell	144		
Innvendige plastdeler	144		
Insektnettsjalusi	144		
Kjøkkeninnredning	145		
Lagring	151		
Lamper	144		
Møbelflater	144		
Motorrom	142		
Myggnetting	144		
Om vinteren	151		
Overflater i rustfritt stål	146		
Putetrekk	147		
PVC-gulvbelegg	144		
Sikkerhetsbelte	144		
Skinntrekk	147		
Spillvannstank	150		
Stigtrinn	143		
Teppegulv	144		
Undergulv	141		
Utvendig stell	139		
Vannanlegg	148		
Vannledninger	149		
Vanntank	148		
Vaske	140		
Ved midlertidig lagring	151		
Veggbelegg, innvendig	145		
Vindusruter	140		
Vindusspyleranlegg	142		
Vindusvisker	142		
Stigtrinn	28, 43		
Stell	143		
Varselsignal	28		
Stikkontakt 12 V	84		
Stikkontakter			
12 V	84		
USB	84		
Støttebein	44		
Lengde, justere	44		
Skyve ut	44		
Trekke in	44		
Støttekloss	43		
Støttelast	27		
Støtter se støttebein	44		
Strømløpsskjema			
Blokkskjema 12 V	106		
Blokkskjema 230 V	105		
Strømsentral (EBL 30)	93		
Monteringssted	94		
Oppgaver	94		
Sykelstativ			
Belastning	26		
Kjøring med lastet sykkelstativ	26		
Symboler			
For instruksjoner	9		
Gassavstengeventiler	75, 107		
T			
Takluke med vifte	58		
Åpne	58		
Blendingsgardin	59		
Boost-funksjon	59		
Lufttilførsel	59		
Myggnetting	58		
Stenge	58		
Utlufting	59		
Vifte, slå av	59		
Takluker	55, 58		
Vippe-takluke	56		
Taklukevindu			
Åpne	53		
Langvarig lufting	53		
Stenge	53		
Tanken	40		
Tanklokk, se påfyllingsstuss til drivstoff	40		
Teknisk tillatt totalvekt	20, 22		
Tekniske data	185		
Teppegulv, rengjøre	144		
Tilbehør, montering	14		
Tilhengerkobling	27		
Med avtagbar kulehals	27		
Tilkoblingsledning se 230 V-tilkobling	100		
Tillatt totalvekt, se teknisk tillatt totalvekt	19		
Tilleggsutstyr	21		
Tiltrekkingmoment, hjul	170		
Toalett	134		
Feillokalisering	181		
Kontrolllampe	134		
Midlertidig lagring	136		
Sikring	103		
Spyle ned	134		
Ventilasjonsystem	136		
Vinterdrift	136		
Tømming			
Kloakk	10		
Søppel	10		
Spillvann	10		

Tomvekt	20	Varmluft-varmeanlegg	109
Trafikksikkerhet	30	Driftsmåter	113
Anvisninger for	14	Feillokalisering	177
Sjekkliste	30	Kontrollpanel	109
TV-anlegg	64	Resirkuleringsvifte	109
Typeskilt	165	Varmtvannsbereder	108
		Varmtvannsbereder (Truma)	109
		Driftsmåter	113
		Feillokalisering	177
		Sikkerhets-/avtappingsventil	112
		Tømme	113
		Vann, fyller	113
		Varmtvannsberedning, slå av	112
		Varmtvannsberedning, slå på	112
		Varselmerker	165
		Varselsignal, stigtrinn	28
		Vaske med høytrykksspyler	139
		Vedlikeholdsarbeid	158
		Kjøleskap	159
		Kokeplass	159
		Kupévarmer	159
		Veggbelegg, innvendig, stell	145
		Vekselretter	90
		Vekt i kjøreklar tilstand	20, 22
		Vekt og spesialutstyr	183
		Ventilasjonssystem (toalett)	136
		Vindu med åpning utover	
		Åpne	51
		Blendingsfoldegardin	54
		Insektnettsjalusi	54
		Langvarig lufting	52
		Stenge	51
		Vinduer	50
		Blendingsfoldegardin	54
		Insektnettsjalusi	54
		Vindusruter, rengjøre	140
		Vindusspyleranlegg, stell	142
		Vindusvisker, stell	142
		Vintervedlikehold	151
		Vippe-takluke	
		Åpne	56
		Blendingsfoldegardin	56
		Insektnettsjalusi	57
		Låse i luftestilling	56
		Stenge	56
U			
Undergulv, stell	141		
USB-stikkontakter	84		
Utelys	31		
Feillokalisering	173		
Lyspærer, skifte	160		
Utvendig stell	139		
Utvendige luker	49		
Klaffelås	49		
V			
Vannanlegg			
Desinfisering	150		
Påfylling	128		
Rengjøre	148		
Sikkerhetsanvisninger	18		
Stell	148		
Tømme	131		
Vannforsyning			
Feillokalisering	181		
Generelt	127		
Vannledninger, rengjøre	149		
Vannpumpe	127, 128		
Bryter	97		
Vanntank			
Påfylling	129		
Rengjøre	148		
Vann, fyller	129		
Vann, tappe	130		
Vannmengde, redusere	130		
Varmeanlegg	108		
Feillokalisering	177		
Første igangsetting	108		
Luftdysene, stille inn	109		
Resirkuleringsvifte	109		
Varmluftfordeling	108		
Varmluftfordeling	108		

